

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

โครงการปรับปรุง ชุมชนตำบล หอรัตนไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN FOR TOMBON HOR RATTANACHAI
PRANAKORNSRIAYUTHAYA

นายภาณุวัฒน์ ยะคำป้อ

257
22220
75554

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วัน,เดือน,ปี.....

75554

b. 118 10286
i.

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2547

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปฏิญานิพนธ์ : โครงการปรับปรุง ชุมชนตำบลหอรด้นไชยจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา
COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN FOR TOMBON
HORRATTANACHAI PRANAKORNSRIAYUTHAYA

นักศึกษา : นายภาณุวัฒน์ ยะคำป้อ รหัส 46035056

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชาติไท จันเสน
: อาจารย์เบญจวรรณ อุบลศรี

คณะ : ครุศาสตร์อุตสาหกรรม
ภาควิชา : ครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
สาขาวิชา : สถาปัตยกรรม

ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้คณะกรรมการตรวจปฏิญานิพนธ์ได้ตรวจพิจารณา และเห็นชอบแล้วจึงอนุมัติให้ปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต ประจำปีการศึกษา 2547

.....คณะบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
(รศ.ดร.วิจิตร ชินะตะกุล)

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์พัศตราภรณ์ มีศิริ)

.....กรรมการ
(ผศ.สมพล ดำรงเสถียร)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

.....กรรมการ

(ผศ.สุรศักดิ์ กังขาว)

.....กรรมการ

(ผศ.สุทัศน์ จุฬามานี)

.....กรรมการ

(ดร.คัมพงษ์ หนูบรรจง)

.....กรรมการ

(อาจารย์สมิทธิ์ หวังเจริญ)

.....กรรมการ

(อาจารย์สันติ กวินวงศ์ไพบูลย์)

.....กรรมการ

(อาจารย์เบญจวรรณ อุบลศรี)

.....กรรมการ

(อาจารย์ทศพร โสดาบรรล)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

.....กรรมการ

(อาจารย์ชูเกียรติ แซ่ตั้ง)

.....กรรมการและเลขานุการ

(อาจารย์ชาติไท จันเสน)

.....กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

(อาจารย์อัครพงศ์ อนุพันธ์พงศ์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริญญาโท : โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหรรตน์ไชย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 COMMUNITY DEVELOPMENT PLAN FOR TOMBON
 HERRATTANACHAI PHANAKORNSRIAYUTTAYA PROVINC

นักศึกษา : นายภาณุวัฒน์ ยะคำป้อ รหัส 46035056

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ชาติไท จันเสน
 : อาจารย์เบญจวรรณ อุบลศรี

คณะ : ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

ภาควิชา : ครุศาสตร์สถาปัตยกรรม

สาขาวิชา : สถาปัตยกรรม

บทคัดย่อ

โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหรรตน์ไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี
 ขั้นตอนในการศึกษาตั้งแต่รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อนำมาวิเคราะห์และกำหนดเป็นแนวทาง
 สำหรับการพัฒนาพื้นที่และหาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนา ซึ่งผลลัพธ์ที่
 ได้เป็นการออกแบบและวางผังเพื่อปรับปรุงเป็นศูนย์กลางชุมชนด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์
 ในบริเวณพื้นที่ศึกษา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเหมาะสมของสภาพปัจจุบัน รวมทั้งนโยบาย
 และแนวทางพัฒนาจากแผนพัฒนาในระดับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ จากแนวโน้มในการ
 พัฒนาและความเหมาะสมในศักยภาพของพื้นที่ดังกล่าว จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงได้
 ดำเนินการวางผังเมืองรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยได้กำหนดนโยบายและแนวทางการ
 พัฒนาเมืองโดยการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติ
 การผังเมือง พ.ศ. 2518 ผังเมืองเฉพาะซึ่งในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้ระบุถึงการ
 เป็น "แผนผังและโครงการ"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การดำเนินการเพื่อพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง” จะเป็นกรอบแนวทางและแผนปฏิบัติการในรายละเอียดการพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ ตามศักยภาพการพัฒนาพื้นที่ และจะเป็นรูปแบบและเป็นเครื่องมือให้ท้องถิ่นสามารถพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการลงทุนพัฒนาพื้นที่นั้น

บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยและเป็นมรดกโลก เป็นเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้พระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นชุมชนศูนย์กลางเพื่อรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร แต่มีการเจริญเติบโตของชุมชนอย่างไม่เป็นระบบ ระเบียบแบบแผน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำผังเมืองเฉพาะ ซึ่งหมายถึง เพื่อให้เป็นแผนผังและโครงการดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางอนุรักษ์โบราณสถานและพัฒนาสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ในการรักษาคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าไว้และพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ พร้อมสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดี อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่และประชาชนโดยทั่วไป

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาและวิเคราะห์บทบาทที่สำคัญพอสรุปได้ว่า แนวโน้มบทบาทของพื้นที่ศึกษาควรพัฒนาและปรับปรุงเป็นพื้นที่เศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว มีหน้าที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งเพื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบริเวณพื้นที่ศึกษา การพัฒนาและการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ โดยสามารถรองรับประชาชนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียงโดยมีประชากรเป้าหมาย 931,764 คน ต่อ 1 ปี โดยมีกิจกรรมหลักคือ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและพื้นที่รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมีพื้นที่ความต้องการในอนาคตในปีเป้าหมาย พ.ศ. 2567 เท่ากับ 92,600 ตารางเมตร

ในการวางแนวทางในการพัฒนาโดยได้จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการกำหนดกิจกรรม ให้พื้นที่ศึกษาสามารถพัฒนาและปรับปรุงเป็นพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยนำนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนานำมาสรุปเป็นแนวความคิดในการออกแบบและวางผัง โดยแนวทางในการพัฒนาแบ่งออกเป็น 4 ช่วง ๆ ละ 5 ปี รวมระยะเวลาในการพัฒนา 20 ปี โดยในการพัฒนาช่วงแรกประกอบด้วยการพัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคม ปรับปรุงร้านค้าสองฝั่งริมแม่น้ำป่าสัก ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ตามโครงการและปี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปรุงตลาดเจ้าพรหมและตลาดหัวรอ ปรับปรุงสถานีรถไฟรวมถึงการเชื่อมต่อการคมนาคมระหว่างสองฝั่งแม่น้ำป่าสัก เช่นท่าเรือของนักท่องเที่ยวและท่าเรือข้ามฟาก ตลอดระยะเวลาในช่วงการพัฒนานี้รัฐจะมีมาตรการต่างๆ เช่น ข้อบังคับ กฎหมายและข้อกำหนดเพื่อสามารถควบคุมให้สามารถดำเนินการพัฒนาเป็นไปตามผังที่วางเอาไว้ โดยมีภาคเอกชนร่วมมือกับทางภาครัฐในการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้เป็นพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางเอาไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรบัตนไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ดีด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นแรงสนับสนุน ให้คำปรึกษาและข้อคิดคำแนะนำต่างๆ ที่เป็นส่วนช่วยผลักดันให้ปริญญานิพนธ์โครงการนี้เกิดขึ้นได้และสำเร็จลงด้วยดี ซึ่งผู้จัดทำรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจเป็นอย่างมาก และขอกราบขอบพระคุณ และขอบคุณทุกท่านสำหรับการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ดังนี้

บิดา มารดา ที่ให้ความรักเป็นกำลังใจ เป็นแรงผลักดันและความหวังในการทำปริญญานิพนธ์และให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

อาจารย์เบญจวรรณ อุบลศรี อาจารย์ชาติไท จันเสน อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ จากความประทับใจในการเรียนวิชาผังเมือง จนเป็นปริญญานิพนธ์ ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ให้ความกรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษา และให้ความรู้มากมายทำให้ปริญญานิพนธ์นี้สามารถเสร็จสมบูรณ์ลงได้

อาจารย์ประจำภาควิชาสถาปัตยกรรมทุกท่าน ที่ให้ความรู้และความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำและให้ข้อคิดในการทำปริญญานิพนธ์

คุณคมกฤต หัวหน้าสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ข้อมูล ช่วยเหลือให้คำแนะนำในการสำรวจและเก็บข้อมูลในพื้นที่ที่สามารถทำให้ปริญญานิพนธ์นี้เกิดขึ้นและสำเร็จลงได้

เจ้าหน้าที่ทุกท่านในศาลากลางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่กรุณาแนะนำข้อมูลในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งพ่อค้าแม่ค้าในตลาดหัวรอและตลาดเจ้าพรหมที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

พี่น้อง ไซ ภิรม บี ตุ๊ก เพื่อน ๆ น้องๆ บ้านโคกราช และลาดกระบังทุกคน ที่อยู่ทั้งโคกราชและลาดกระบัง รวมทั้งบุคคลอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงที่ช่วยเหลือ และให้กำลังใจที่ดีและทำงานครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้จัดทำขอแสดงความขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

นายภาณุวัฒน์ ยะคำป้อ

ผู้จัดทำปริญญานิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 เหตุผลของโครงการ	2
1.3 ความเป็นมาของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	3
1.4 วัตถุประสงค์ของโครงการ	5
1.5 ขอบเขตการศึกษาของปริญญานิพนธ์	5
1.6 วิธีการดำเนินปริญญานิพนธ์	6
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
1.8 อภิธานศัพท์	9
บทที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา	
2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันในประเทศ	10
2.1.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในประเทศ	10
2.1.1.1 ลักษณะทางกายภาพของประเทศ	10
2.1.1.2 การคมนาคม	10
2.1.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในประเทศ	10
2.1.2.1 ประชากร	10
2.1.2.2 สภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล	16
2.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ	16

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันในภาคกลาง	24
2.2.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในภาคกลาง	24
2.2.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในภาคกลาง	25
2.2.2.1 สภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล	25
2.2.2.2 ประชากร	26
2.2.3 การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจในภาคกลาง	28
2.2.3.1 รายได้ประชากรในภาคกลาง	28
2.3 การศึกษาสภาพปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	30
2.3.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	30
2.3.1.1 สภาพที่ตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	30
2.3.1.2 การคมนาคม และการขนส่ง	30
2.3.1.3 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา	32
2.3.1.4 พืชเศรษฐกิจ	45
2.3.1.5 ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	45
2.3.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	48
2.3.2.1 ประวัติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	48
2.3.2.2 สภาพสังคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	49
บทที่ 3 การศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองและพื้นที่ศึกษา	
3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนเมือง	61
3.1.1 การตั้งถิ่นฐานในอดีตและปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	61
3.1.1.1 การตั้งถิ่นฐานในอดีตและปัจจุบันของ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	61
3.1.2 การศึกษาสภาพทั่วไปของอำเภอพระนครศรีอยุธยา	66
3.1.2.1 ที่ตั้งและขอบเขตของอำเภอพระนครศรีอยุธยา	66

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

3.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาเทศบาลตำบลหортันไทย	75
3.2.1 การศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพของตำบลหортันไทย	75
3.2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนหортันไทย	82
3.2.3 การศึกษาปัญหาสำคัญของเทศบาลตำบลหортันไทย	89
3.2.3.1 ปัญหาของแหล่งน้ำ	89
3.2.3.2 ปัญหาของการกำจัดขยะมูลฝอย	90
3.2.3.3 ปัญหาการรुकล้าพื้นที่	90
3.2.3.4 ปัญหาการทิ้งร้างอาคารบ้านเรือน	90
3.2.3.5 ปัญหาการจัดพื้นที่นันทนาการของชุมชน	90
3.2.3.6 ปัญหาด้านการท่องเที่ยว	91
3.2.3.7 ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่	91
บทที่ 4 การวิเคราะห์สภาพทั่วไปและบทบาทของพื้นที่	
4.1 การวิเคราะห์แผนพัฒนาและโครงการที่เกี่ยวข้อง	92
4.1.1 การศึกษาด้านนโยบายประเทศ	92
4.1.2 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายระดับกระทรวง	95
4.1.3 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	95
4.1.4 การศึกษาข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว	96
4.1.4.1 บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	96
4.1.4.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	97
4.1.5 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายของภาคกลาง	97
4.1.6 การศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	97
4.1.7 การศึกษาแนวโน้มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในจังหวัดหวัดพระนครศรีอยุธยา	98
4.1.8 การศึกษาฝั่งเทศบาลตำบลหортันไทย	100
4.2 การวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนหортันไทย	102
4.2.1 การขยายตัวของชุมชนหортันไทย	102

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.2.1.1 การขยายตัวของชุมชนหรือวัดไทยในอดีต	102
4.2.1.2 การขยายตัวของชุมชนหรือวัดไทยในปัจจุบัน	102
4.2.2 การขยายตัวของกิจกรรม	102
4.2.2.1 กิจกรรมประเภทที่อยู่อาศัย	102
4.2.2.2 กิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมทั่วไป	103
4.2.2.3 กิจกรรมประเภทสถาบันราชการและวัด	103
4.2.2.4 กิจกรรมประเภทสถานศึกษาสถานศึกษา	103
4.2.2.5 กิจกรรมประเภทการท่องเที่ยว	103
4.3 การวิเคราะห์ข้อได้เปรียบและศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา	104
4.3.1 ข้อได้เปรียบทางด้านที่ตั้ง	104
4.3.2 ลักษณะเด่นพื้นที่กิจกรรมรอบพื้นที่ศึกษา	104
4.3.3 ลักษณะเด่นของกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา	105
4.3.4 ลักษณะเด่นทางการคมนาคมขนส่ง	105
4.4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อจำกัดในพื้นที่ศึกษา	105
4.4.1 ปัญหาและข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน	105
4.4.2 ปัญหาข้อจำกัดในด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่	106
4.5 การวิเคราะห์จินตภาพของชุมชนและพื้นที่ศึกษา	106
4.6 การวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพในการพัฒนา	109
4.6.1 เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพในการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนหรือวัดไทย	110
4.6.2.1 การกำหนดปัจจัยต่างๆ	110
4.6.2.2 การกำหนดค่าน้ำหนักของปัจจัย	110
4.6.3 การกำหนดตัวชี้และเกณฑ์ในกาวัด	111
4.6.3.1 ระบบการเข้าถึง (Accessibility)	111
4.6.3.2 มุมมองที่สวยงาม (TAKE GOOD VIEW)	112
4.6.3.3 ลักษณะความหนาแน่น (DENSELY)	112
4.6.3.4 พื้นที่น้ำท่วมขัง (FLOODING)	113

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.6.3.5 แหล่งงาน (INTERNAL JOB)	113
4.6.3.6 ราคาที่ดิน	114
4.6.3.7 สถาบันการศึกษา (EDUCATION)	114
4.6.3.8 พื้นที่นันทนาการ (RECREATION AREA)	115
4.6.4 การกำหนดขอบเขตและหน่วยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา	127
4.6.4.1 แนวความคิด	127
4.6.4.2 ขอบเขตของหน่วยพื้นที่	127
4.6.4.5 การรวบรวมคะแนนและการจัดลำดับความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษา	127
4.6.4.6 สรุปผลการวิเคราะห์	127
4.7 การวิเคราะห์บทบาทของพื้นที่ศึกษาในอนาคต	128
4.7.1 การศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาและนโยบายต่าง ๆ	128
4.7.1.1 ด้านเศรษฐกิจ	128
4.7.1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	129
4.7.1.3 ด้านการบริการทางสังคม	130
4.7.2 การวิเคราะห์จากบทบาทในปัจจุบัน	130
4.7.3 สรุปบทบาทและหน้าที่ของพื้นที่ศึกษา	130
4.7.3.1 บทบาทของชุมชนเดิม	130
4.7.3.2 บทบาทของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	131
บทที่ 5 การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนา	
5.1 การกำหนดนโยบายของการวางแผนพัฒนา	132
5.1.1 การกำหนดนโยบายของการวางแผนพัฒนา	132
5.1.2 ความมุ่งหมายของการปรับปรุง (Goal)	133
5.1.2.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ศึกษา	133
5.1.2.2 พัฒนาพื้นที่บริเวณริมทางถนนอุททอง	133
5.1.2.3 เพื่อพัฒนาศักยภาพของตำบลหอรด้นไชย	133
5.1.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาและปรับปรุง	134

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

5.1.4 เป้าหมายของการพัฒนาและปรับปรุงชุมชน (Target)	134
5.2 การคาดการณ์จำนวนผู้ใช้พื้นที่ศึกษาในอนาคต	135
5.2.1 ประชากรในพื้นที่ศึกษา	135
5.2.2 นักท่องเที่ยว	137
5.2.3 การณ์คาดการณ์ประชากรในเขตอิทธิพล	138
5.3 การวิเคราะห์ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาในพื้นที่ศึกษา	139
5.3.1. ประชากรในเขตพื้นที่ศึกษา	139
5.3.2 ประชากรการท่องเที่ยว	140
5.3.3 ประชากรในเขตอิทธิพล	141
5.4 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพในอนาคต	141
5.4.1 เกณฑ์การวิเคราะห์และข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่	141
5.4.1.1 ข้อจำกัดทางอุทกศาสตร์	141
5.4.1.2 ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน	141
บทที่ 6 การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชน	
6.1 แนวทางการวางแผนพัฒนาพื้นที่ศึกษา	143
6.1.1 การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ศึกษา	143
6.1.1.1 ส่วนพื้นที่ตลาดเจ้าพรหม	143
6.1.1.2 อนุรักษ์ส่วนอาคาร	144
6.1.1.3 ส่วนพื้นที่บริเวณย่านสถานีรถไฟ	144
6.1.1.4 ส่วนพื้นที่สาธารณะ	144
6.2 แนวทางในการพัฒนาด้านกายภาพ	145
6.2.1 แนวความคิดในการจัดวางกลุ่มกิจกรรม	146
6.2.2 แนวความคิดในการกำหนดพื้นที่เปิดโล่ง	153
6.2.3 แนวความคิดในการกำหนดทางเท้า	154
6.2.4 แนวความคิดในการกำหนดจินตภาพของพื้นที่	154
6.3 สรุปภาพรวมการออกแบบ	155
6.4 แนวทางการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนและผัง	157

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
7.1 สรุปสาระสำคัญของการศึกษา	185
7.2 ข้อเสนอแนะ	187

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรในประเทศ	11
ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะภูมิอากาศ	16
ตารางที่ 2.3 แสดงอุตสาหกรรมและเกษตร	17
ตารางที่ 2.4 แสดงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว	18
ตารางที่ 2.5 แสดงการคลังรัฐบาล	19
ตารางที่ 2.6 แสดงการค้าระหว่างประเทศ	20
ตารางที่ 2.7 แสดงบัญชีประชาชาติ	21
ตารางที่ 2.8 แสดงรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน	22
ตารางที่ 2.9 แสดงลักษณะภูมิอากาศในภาคกลาง	26
ตารางที่ 2.10 แสดงการขยายตัวประชากรในภาคกลาง	26
ตารางที่ 2.11 แสดงประชากรในภาคกลาง	27
ตารางที่ 2.12 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคกลาง	29
ตารางที่ 2.13 แสดงการแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคและการปกครองส่วนท้องถิ่น	55
ตารางที่ 2.14 แสดงจำนวนประชากร	56
ตารางที่ 3.1 แสดงสถิติประชากรในตำบลหอรบตันไชย	84
ตารางที่ 4.1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา	99
ตารางที่ 4.2 แสดงค่าลักษณะและค่าน้ำหนักของปัจจัย	111
ตารางที่ 4.3 แสดงค่าคะแนนดิบของระบบการเข้าถึง	111
ตารางที่ 4.4 แสดงค่าคะแนนดิบของมุมมองที่สวยงามของพื้นที่ศึกษา	112
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าคะแนนดิบของระดับความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย	113
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าคะแนนดิบของพื้นที่น้ำท่วมขัง	113
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าคะแนนดิบแหล่งงานของชุมชน	114
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าคะแนนดิบของราคาที่ดิน	114
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าคะแนนดิบของสถาบันการศึกษา	115
ตารางที่ 4.10 แสดงค่าคะแนนดิบของพื้นที่นันทนาการ	115
ตารางที่ 5.1 แสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต ตำบลหอรบตันไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	136

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง(ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.2 แสดงการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	137
ตารางที่ 6.1 แสดงเกณฑ์ในการคัดเลือกเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาที่เหมาะสม	153

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่ 2.1 แสดงอัตราการเพิ่มของประชากรในประเทศ	11
แผนภูมิที่ 2.2 แสดงอัตราการเกิด การตาย การเจริญพันธุ์ และการตายทารก	12
แผนภูมิที่ 2.3 แสดงอุตสาหกรรมและเกษตร	18
แผนภูมิที่ 2.4 แสดงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว	19
แผนภูมิที่ 2.5 แสดงการค้าระหว่างประเทศ	20
แผนภูมิที่ 2.6 แสดงบัญชีประชาชาติ(บาท)	22
แผนภูมิที่ 2.7 แสดงรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน	23
แผนภูมิที่ 2.8 แสดงการขยายตัวประชากรในภาคกลาง	28
แผนภูมิที่ 2.9 รูปภาพแสดงรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคกลาง	28

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 แสดงความหนาแน่นของประชากร	13
ภาพที่ 2.2 แสดงประชากรที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี 2533-2546	14
ภาพที่ 2.3 แสดงจำนวนประชากรทั้งสิ้น ต่อครัวเรือน	15
ภาพที่ 2.4 รูปภาพแสดงแผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	30
ภาพที่ 3.1 แสดงพื้นเพคนท้องถิ่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	62
ภาพที่ 3.2 ประเพณีวัฒนธรรมชาวพระนครศรีอยุธยา	64
ภาพที่ 3.3 การประกอบอาชีพของชาวพระนครศรีอยุธยา	66
ภาพที่ 3.4 แสดงที่ตั้งของอำเภอพระนครศรีอยุธยา	67
ภาพที่ 3.5 แสดงถนนในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	68
ภาพที่ 3.6 แสดงที่ตั้งของอำเภอพระนครศรีอยุธยา	69
ภาพที่ 3.7 แผนที่แสดงการเข้าถึงและเส้นทางคมนาคมบริเวณเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา	70
ภาพที่ 3.8 แผนที่แสดงตำแหน่งสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา	71
ภาพที่ 3.9 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	75
ภาพที่ 3.10 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 2	76
ภาพที่ 3.11 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 2	76
ภาพที่ 3.12 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 2	76
ภาพที่ 3.13 แผนที่แสดงการคมนาคมและการเข้าถึงตำบลหอรบไชย	78
ภาพที่ 3.14 แผนที่แสดงที่ตั้งของตำบลหอรบไชย	79
ภาพที่ 3.15 แผนที่แสดงของเขตพื้นที่ที่จัดทำผังเฉพาะ	80
ภาพที่ 3.16 แผนที่แสดงอาณาเขตของพื้นที่ที่ทำการศึกษา	81
ภาพที่ 3.17 แสดงบรรยากาศริมแม่น้ำภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	89
ภาพที่ 3.18 แสดงลักษณะบ้านเรือนที่ทิ้งร้างภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	90

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

หน้า

ภาพที่ 3.19 แสดงสาธารณูปการภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา	91
ภาพที่ 4.1 แสดงค่าคะแนนของระบบการเข้าถึง	116
ภาพที่ 4.2 แสดงค่าคะแนนมุมมองที่สวยงามของพื้นที่ศึกษา	117
ภาพที่ 4.3 แสดงค่าคะแนนลักษณะความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้าง	118
ภาพที่ 4.4 แสดงค่าคะแนนลักษณะของพื้นที่	119
ภาพที่ 4.5 แสดงค่าคะแนนแหล่งงานของชุมชน	120
ภาพที่ 4.6 แสดงค่าคะแนนสถาบันการศึกษา	121
ภาพที่ 4.7 แสดงค่าคะแนนของพื้นที่นันทนาการ	122
ภาพที่ 4.8 แสดงค่าคะแนนของราคาที่ดิน	123
ภาพที่ 4.9 แสดงค่าคะแนนมุมมองทางสถาปัตยกรรม 1	124
ภาพที่ 4.10 แสดงค่าคะแนนมุมมองทางสถาปัตยกรรม 2	125
ภาพที่ 4.11 แสดงค่าคะแนนรวมทั้งหมด	126
ภาพที่ 6.1 แสดงแนวความคิดในการจัดวางกลุ่มกิจกรรมลงในพื้นที่ (แนวทางเลือกที่ 1)	150
ภาพที่ 6.2 แสดงแนวความคิดในการจัดวางกลุ่มกิจกรรมลงในพื้นที่ (แนวทางเลือกที่ 2)	151
ภาพที่ 6.3 แสดงแนวความคิดในการจัดวางกลุ่มกิจกรรมลงในพื้นที่ (แนวทางเลือกที่ 3)	152
ภาพที่ 6.4 แสดงความเป็นมาของโครงการ	160
ภาพที่ 6.5 แสดงการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ	160
ภาพที่ 6.6 แสดงขอบเขตของการศึกษาปริญญาโท	161
ภาพที่ 6.7 แสดงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านนโยบาย	161
ภาพที่ 6.8 แสดงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านเศรษฐกิจ	162
ภาพที่ 6.9 แสดงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านสังคม	162
ภาพที่ 6.10 แสดงการศึกษาความเป็นไปได้ด้านกายภาพ	163
ภาพที่ 6.11 แสดงการศึกษาสภาพปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	163
ภาพที่ 6.12 แสดงการศึกษาขอบเขตและที่ตั้งของพื้นที่ศึกษา	164
ภาพที่ 6.13 แสดงการศึกษาการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่ศึกษา	164
ภาพที่ 6.14 แสดงการศึกษาสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	165

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 6.15 แสดงการศึกษาปัญหาสำคัญในพื้นที่ศึกษา	165
ภาพที่ 6.16 แสดงการศึกษาสภาพทั่วไปและบทบาทของพื้นที่ศึกษา	166
ภาพที่ 6.17 แสดงการศึกษารายละเอียดข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ศึกษา	166
ภาพที่ 6.18 แสดงการศึกษาผังของพื้นที่ศึกษา	167
ภาพที่ 6.19 แสดงการศึกษาวเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชน	167
ภาพที่ 6.20 แสดงการศึกษาวเคราะห์ข้อได้เปรียบของพื้นที่ศึกษา	168
ภาพที่ 6.21 แสดงการศึกษาวเคราะห์จุดภาพของพื้นที่ศึกษา	168
ภาพที่ 6.22 แสดงการศึกษาวเคราะห์เพื่อหาคำอธิบายในการพัฒนา	169
ภาพที่ 6.23 แสดงการศึกษาวเคราะห์สภาพทั่วไปและบทบาทของพื้นที่ศึกษา	169
ภาพที่ 6.24 แสดงการศึกษาวเคราะห์จุดภาพของพื้นที่ศึกษา 1	170
ภาพที่ 6.25 แสดงการศึกษาวเคราะห์จุดภาพของพื้นที่ศึกษา 2	170
ภาพที่ 6.26 แสดงการศึกษาวเคราะห์จุดภาพของพื้นที่ศึกษา 3	171
ภาพที่ 6.27 แสดงการศึกษาวเคราะห์บทบาทของพื้นที่ศึกษา	171
ภาพที่ 6.28 แสดงการสรุปบทบาทหน้าที่ของพื้นที่ศึกษา	172
ภาพที่ 6.29 แสดงการกำหนดนโยบายการวางแผนพัฒนา	172
ภาพที่ 6.30 แสดงการคาดการณ์การใช้พื้นที่ในอนาคต	173
ภาพที่ 6.31 แสดงการศึกษาวเคราะห์ลักษณะพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาในพื้นที่	173
ภาพที่ 6.32 แสดงแนวทางการพัฒนาพื้นที่ศึกษา	174
ภาพที่ 6.33 แสดงแนวทางเลือกที่ 1	174
ภาพที่ 6.34 แสดงแนวทางเลือกที่ 2	175
ภาพที่ 6.35 แสดงแนวทางเลือกที่ 3	175
ภาพที่ 6.36 ผังปรับปรุง ตำบลหอรดน้อย	176
ภาพที่ 6.37 ผังแสดงการออกแบบจุดเปลี่ยนยานพาหนะ	177
ภาพที่ 6.38 ผังแสดงของสิ่งอำนวยความสะดวก 1	178
ภาพที่ 6.39 ผังแสดงของสิ่งอำนวยความสะดวก 2	179
ภาพที่ 6.40 แบบแสดงการเสนอแนะแนวเส้นทางใหม่ในย่านตลาดเจ้าพรหม	180

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 6.41 โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรบสนไชย 1	181
ภาพที่ 6.42 โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรบสนไชย 1	182
ภาพที่ 6.43 หุ่นจำลองผังพื้นที่ศึกษา 1	183
ภาพที่ 6.44 หุ่นจำลองผังพื้นที่ศึกษา 2	183
ภาพที่ 6.45 หุ่นจำลองผังพื้นที่ศึกษา 3	184

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอดีตราชธานีของไทย มีหลักฐานของการเป็นเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 โดยมีร่องรอยของที่ตั้งเมือง โบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวเหตุการณ์ในลักษณะตำนาน พงศาวดารไปจนถึงศิลาจารึก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด ซึ่งก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 1893 นั้น ได้มีบ้านเมืองตั้งอยู่ก่อนแล้ว มีชื่อเรียกว่า เมืองอโยธยา หรือ อโยธยาศรีราม เทพนคร หรือเมืองพระราม มีที่ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันออกของเกาะ เมืองอยุธยา มีบ้านเมืองที่ความเจริญทางการเมือง การปกครอง และมีวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองแห่งหนึ่ง มีการใช้กฎหมายในการปกครองบ้านเมือง 3 ฉบับ คือ พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะทาส และพระอัยการลักษณะกู่หนี่

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ. 1893 กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของประเทศสยามสืบต่อยาวนานถึง 417 ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครอง 33 พระองค์ จาก 5 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์อู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ประสพาทอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง สูญเสียเอกราชแก่พม่า 2 ครั้ง ครั้งแรกใน พ.ศ. 2112 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกู้เอกราชคืนมาได้ในปี พ.ศ. 2127 และเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชได้ใน ปีเดียวกัน แล้วทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่ กวาดต้อนผู้คนจาก กรุงศรีอยุธยาไปยังกรุงธนบุรี เพื่อสร้างบ้านเมืองแห่งใหม่ให้มั่นคง แต่กรุงศรีอยุธยาก็ไม่ได้กลายเป็นเมืองร้าง ยังมีคนที่รักถิ่นฐานบ้านเดิมอาศัยอยู่ และมีราษฎรที่หลบหนีไปอยู่ตามปากลับ เข้ามาอาศัยอยู่รอบ ๆ เมืองรวมกันเข้าเป็นเมือง จนทางการยกเป็นเมืองจัตวาเรียกว่า "เมืองกรุงเก่า"

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาเมืองโดยการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ โดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ผังเมืองเฉพาะซึ่งในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ระบุถึงการเป็น "แผนผังและโครงการ

ดำเนินการเพื่อพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง หรือกิจการที่เกี่ยวข้องในเมืองและบริเวณที่เกี่ยวข้องหรือชนบทเพื่อประโยชน์แก่การผังเมือง” จะเป็นกรอบแนวทางและแผนปฏิบัติการในรายละเอียดการพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ ตามศักยภาพการพัฒนาพื้นที่ และจะเป็นรูปแบบและเป็นเครื่องมือให้ท้องถิ่นสามารถพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการลงทุนพัฒนาพื้นที่นั้น

บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของชาติไทยและเป็นมรดกโลก เป็นเขตอนุรักษ์แหล่งน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้พระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นชุมชนศูนย์กลางเพื่อรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร แต่มีการเจริญเติบโตของชุมชนอย่างไม่เป็นระบบ ระเบียบแบบแผน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำผังเมืองเฉพาะ ซึ่งหมายถึง เพื่อให้เป็นแผนผังและโครงการดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางอนุรักษ์โบราณสถานและพัฒนาสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ในการรักษาคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าไว้และพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ พร้อมสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดี อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่และประชาชนโดยทั่วไป

1.2 เหตุผลของโครงการ

1.2.1 ด้านนโยบาย

เพื่อตอบสนองแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งมุ่งเน้นคน และพัฒนาเมืองน่าอยู่ เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชน โดยมุ่งเน้นทางการวางผังปรับปรุงฟื้นฟูเมืองการอนุรักษ์และพัฒนาทางด้านสถานที่ท่องเที่ยว

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนมหาดไทยฉบับที่ 1 – 7 (พ.ศ. 2515 – 2549) เป็นแผนแม่บทของกระทรวงมหาดไทยในด้านการปกครอง และมีนโยบายในการส่งเสริมการใช้ที่ดินให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาเมืองให้น่าอยู่ พัฒนาศักยภาพคนภายในเมืองให้เกิดการพึ่งพาตนเอง จัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน

เพื่อตอบสนองแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคกลาง (พ.ศ. 2547) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

เพื่อสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การพัฒนาทางด้านสังคม การพัฒนาเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน และการพัฒนา หรือดำรงรักษาบริเวณเฉพาะแห่ง ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับนครประวัติศาสตร์ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้พระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นชุมชนศูนย์กลางเพื่อรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานคร

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาเมืองโดยการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะ ออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design) ประกอบกับการกำหนดรูปแบบของสถาปัตยกรรม ตลอดจนการอนุรักษ์โบราณสถานและสภาพทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2.2 ด้านเศรษฐกิจ

จากการพัฒนาประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของประเทศเกิดการพัฒนาดังต่อไปนี้ได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้เศรษฐกิจเกิดการขยายตัวรวมไปถึงการพัฒนาทางด้านกรท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทำให้การใช้ประโยชน์ที่ดินเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะการใช้ที่ดินด้านที่อยู่อาศัยรวมไปถึงด้านพาณิชย์เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

1.2.3 ด้านสังคม

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยพื้นฐาน ของการท่องเที่ยวในสังคมให้ดีขึ้นควบคู่กับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของคนในสังคม

1.2.4 ด้านกายภาพ

เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ของที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงฟื้นฟูเมือง การอนุรักษ์ โบราณสถาน มรดกโลก และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแหล่งรองรับและตอบสนองความต้องการของพื้นที่ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่

1.3 ความเป็นมาของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา

1.3.1 ด้านนโยบาย

เนื่องจากนโยบายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 – 9 (พ.ศ. 2504 – 2549) ซึ่งมีการดำเนินนโยบายโครงสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจ และได้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศอย่างต่อเนื่องแต่เนื่องจากความผันผวนของตลาดโลก และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้งจึงส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่สามารถดำเนินงานตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ได้ จึงส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า และกระจายความเจริญไปไม่ทั่วถึงและเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

แผนของกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 1 – 7 (พ.ศ. 2515 – 2549) โดยส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องการปกครองมากกว่าการพัฒนาเมือง ซึ่งขาดการดูแลและควบคุมการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลางได้เล็งเห็นถึงแนวทางการพัฒนาและการขยายตัวของเมืองหลวง จึงดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ และโครงสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจอย่างเร่งด่วน โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ เพื่อให้ทันความเจริญที่เกิดขึ้น

แผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้จัดการดำเนินนโยบายของจังหวัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคกลาง โดยส่งเสริมให้มีการพัฒนาพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อให้เป็นแผนผังและโครงการดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางอนุรักษ์โบราณสถานและพัฒนาสภาพแวดล้อม

1.3.2 ด้านเศรษฐกิจ

เนื่องจากเกิดภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้เฉลี่ยลดลง ก่อให้เกิดปัญหาต่อรายได้ของประชาชน ดังนั้นจึงต้องมีการปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดการสร้างงานและรายได้ให้เพียงพอต่อชุมชน

1.3.3 ด้านสังคม

จากการพัฒนาประเทศส่งผลให้มีจำนวนประชากร และนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นสถานที่ท่องเที่ยวไม่มีศักยภาพเพียงพอทำให้เกิดปัญหาในชุมชน ดังนั้นจึงต้องพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างถูกต้องตามพระราชบัญญัติผังเมืองและพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

1.3.4 ด้านกายภาพ

เนื่องจากพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่มีความสำคัญเนื่องจากเป็นชุมชนศูนย์กลางเพื่อรองรับการขยายตัวจากกรุงเทพมหานครแต่มีการเจริญเติบโตของชุมชนอย่างไม่เป็นระบบ ระเบียบแบบแผน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดทำผังเมืองเฉพาะ ซึ่งหมายถึง เพื่อให้เป็นแผนผังและโครงการดำเนินการพัฒนาพื้นที่บริเวณดังกล่าว เพื่อใช้เป็นแนวทางอนุรักษ์โบราณสถานและพัฒนาสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ในการรักษาคุณค่าของมรดกศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าไว้และพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของประเทศ พร้อมสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดีอันจะนำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจของประชาชนในพื้นที่และประชาชนโดยทั่วไป

1.4 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อให้สอดคล้องกับผังเมืองรวมเมืองพระนครศรีอยุธยา (กฎกระทรวงฉบับที่ 396 พ.ศ. 2542 และกฎกระทรวงที่ 473 พ.ศ. 2546) การวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร ตลอดจนปัญหาและบทบาทของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องระหว่างผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ
2. เพื่อให้ได้ผังพัฒนาทางด้านกายภาพที่ลงรายละเอียดโครงการพัฒนา ในบริเวณพื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อให้ได้แผนปฏิบัติการ (Action Plan) สำหรับใช้เป็นมาตรฐานการปรับปรุงพื้นที่เฉพาะในอนาคต โดยเน้นรายละเอียด รูปแบบ แนวทางและมาตรการต่างๆ ในการดำเนินการบริหารจัดการ การพัฒนาปรับปรุงฟื้นฟูเมือง การอนุรักษ์ และอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
4. เพื่อออกแบบชุมชนเมือง (Urban Design) ในพื้นที่ปฏิบัติการพิเศษ (Action Area) รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการ แนวทางมาตรการต่างๆ ในการพัฒนาพื้นที่เฉพาะและบริเวณที่เกี่ยวข้อง

1.5 ขอบเขตการศึกษาของปริญญานิพนธ์

1.5.1 ส่วนการศึกษาภาคข้อมูล

ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ทางด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม กายภาพ ซึ่งรวมทั้งแผนพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการที่เกิดขึ้น รวมไปถึงผู้ใช้โครงการและรายละเอียดต่างๆ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ การเข้าถึงพื้นที่ การใช้ที่ดิน อาคารและโบราณสถานเดิมที่มีอยู่ ลักษณะทางภูมิสถาปัตยกรรม ปัญหาและศักยภาพของพื้นที่

ศึกษาแนวความคิดในการออกแบบผังเมืองเฉพาะและชุมชน และทฤษฎีที่สามารถประยุกต์ใช้ในงานออกแบบและวางผัง

ศึกษาด้านข้อมูลและเทคนิคต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในโครงการ

ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากโครงการ ซึ่งรวมไปถึงการเปรียบเทียบระหว่างข้อดีข้อเสียของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศึกษากฎหมาย พระราชบัญญัติโบราณสถาน มรดกโลก และข้อกำหนดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

ศึกษาการเพิ่มสถิติการเพิ่มจำนวนประชากรในชุมชน และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่มีผลกระทบในการออกแบบ

ศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่โครงการ และสถิตินักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในพื้นที่โครงการ

1.5.2 ส่วนการศึกษาภาคออกแบบ

-วิเคราะห์ที่ตั้งโครงการเพื่อการออกแบบ

-จัดทำการศึกษาผังเฉพาะให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของที่ตั้งโครงการ

-ปรับปรุงทัศนียภาพให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนที่เป็นอยู่

-กำหนดรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ที่โล่งและการออกแบบภูมิสถาปัตยกรรม ตลอดจนการอนุรักษ์โบราณสถานและสภาพทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.6 วิธีการดำเนินปริญญานิพนธ์

1.6.1 ชั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม (Field Survey) พื้นที่โครงการ การสัมภาษณ์ (Interview) สอบถามหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมทั้งศึกษาวิถีชีวิตของชุมชน

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แผนที่และภาพถ่าย ประกอบไปด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

1.6.2 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1.6.2.1 ข้อมูลด้านนโยบาย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรวมถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและแผนพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพิจารณาเพื่อทำโครงการ

1.6.2.2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

วิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของการท่องเที่ยว โดยใช้ข้อมูลพื้นฐานด้านสถิติเป็นตัวกำหนดความเป็นไปได้ของโครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.6.2.3 ข้อมูลด้านสังคม

วิเคราะห์สภาพวิถีของคนในชุมชน และศักยภาพของคนในชุมชนเพื่อเป็นตัวกำหนดขอบเขตของโครงการและการพัฒนาอนุรักษ์พื้นที่

1.6.2.4 ข้อมูลด้านกายภาพ

วิเคราะห์สภาพทั่วไปของพื้นที่ชุมชน ให้สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต และจัดการวางผังเฉพาะให้เหมาะสมโดยใช้การปรับปรุงและอนุรักษ์พื้นที่ชุมชน ประกอบกับการศึกษาวิเคราะห์ด้านพื้นที่ (Spatial Analysis) จะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากอดีตถึงปัจจุบันภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี และการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในอนาคตนอกจากนี้การศึกษาวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นถึงปัญหา เงื่อนไขข้อจำกัด ตลอดจนศักยภาพในการอนุรักษ์และพัฒนาในบริเวณพื้นที่ต่างๆ ภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา เพื่อประมวลผลเป็นวัตถุประสงค์ หลักการและแนวความคิดในการวางและจัดทำผังเมืองเฉพาะในลำดับต่อไป

1.6.3 ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำเอาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล มาสรุปและทำการประเมินค่าเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดพื้นที่กิจกรรมและรูปแบบสถาปัตยกรรม ให้เหมาะสมกับชุมชนที่เป็นอยู่

1.6.4 ขั้นตอนแนะนำและการออกแบบ

1.6.4.1 กำหนดแนวความคิดในการออกแบบ

ขอบเขตของการศึกษาวิเคราะห์ เนื่องจากเป็นโครงการอนุรักษ์และปรับปรุง ดังนั้นจึงต้องพิจารณาถึงเมืองเก่า และโบราณสถานที่สำคัญที่มีอยู่ทำการปรับปรุงแก้ไขและจัดวางผัง การออกแบบเป็นกายภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพพื้นที่ โดยพัฒนาไม่ให้มีผลกระทบต่อชุมชนเดิม เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่วนการปรับปรุงอาคาร

กำหนดรูปแบบสิ่งก่อสร้างที่พักอาศัย การประกอบอาชีพ หรือการจัดภูมิทัศน์ในบริเวณที่พักอาศัยให้เป็นไปในสมัยพระนครศรีอยุธยาในอดีต

จัดสภาพภูมิทัศน์เป็นแนวกันชน (Buffer strip) หรือดัดแปลงรูปร่างอาคารให้ดูกลมกลืนและเป็นระเบียบ

จัดภูมิสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ตามแนวนอน ตั้งแต่เริ่มเข้าเขตเกาะเมืองให้ต่างจากถนนทั่วไปเพื่อเป็นการโน้มนำจนเข้าสู่เขตอุทยานประวัติศาสตร์

จัดกลุ่มโบราณสถานภายในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ โดยมีทางสัญจรหลัก (Main Axis) เชื่อมต่อและมีทางสัญจรรองลงไปเชื่อมโบราณสถานต่างๆ และทางสัญจรเหล่านี้ต้องจัดสภาพสถาปัตยกรรมและภูมิทัศน์ให้ต่อเนื่องกัน

ปรับปรุงและดัดแปลงรูปแบบอาคารที่จำเป็นต้องใช้งานให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศของนครประวัติศาสตร์

2. ส่วนพื้นที่สาธารณะ

ฟื้นฟูแนวคลองและสระน้ำโบราณเป็นหลัก ผลที่ได้รับคือ จะได้เส้นทางการเข้าชมโบราณสถานที่สามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพราะมีแห่งเดียวในโลก ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของภูมิสถาปัตยกรรม (Site Furniture) กำหนดเส้นทาง โดยยึดเส้นทางโบราณสถานเป็นหลัก รวมทั้งควรเป็นถนนอิฐดั่งที่เคยเป็นมาในอดีต โดยปรับโครงสร้างให้รองรับกับการใช้ยานพาหนะในปัจจุบัน การขาดการรักษาความปลอดภัยเพิ่มบ่ออมยามรักษาการณ์และแสงสว่างในพื้นที่ เช่น บริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ พระวังโบราณ เป็นต้น

3. ส่วนพื้นที่โล่ง

จัดทำพื้นที่ทำสวนสาธารณะ พื้นที่นันทนาการเพื่อจัดเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชน

1.6.5 ชั้นสรุปผลและนำเสนอโครงการ

- 1.6.5.1 รวบรวมภาคข้อมูล และการวิเคราะห์
- 1.6.5.2 กระบวนการออกแบบ และวิธีดำเนินโครงการ
- 1.6.5.3 Model เพื่อแสดงการจัดวางผังของพื้นที่โครงการ
- 1.6.5.4 รูปแบบของอาคารที่จะทำการอนุรักษ์

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ด้านนโยบาย

ทราบแนวทางการตอบสนองนโยบายของรัฐบาล นโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแนวทางในการวางแผน / กำหนดนโยบายการท่องเที่ยวอนุรักษ์ในจังหวัดอยุธยา

1.7.2 ด้านเศรษฐกิจ

เป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดอยุธยา ซึ่งทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศและชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.7.3 ด้านสังคม

ทราบถึงแนวโน้มการพัฒนาของประเทศข้อมูลทางสถิติ และข้อมูลอื่นๆจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบถึงวิถีชีวิตและกิจกรรมของคนในชุมชน

1.7.4 ด้านกายภาพ

เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน และศึกษาการใช้ประโยชน์ของที่ดินอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพสูงสุด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากปฏิญานินทร์

- เพื่อให้ผู้อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่โครงการ และบุคคลทั่วไปได้ทราบถึงคุณค่าความสำคัญในด้านต่างๆ ของพื้นที่เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และรักถิ่นที่อยู่อาศัยของตน
- เพื่อให้ทราบถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและอาคารบ้านเรือนของชุมชนโบราณสถานต่างๆ ที่เป็นงานสถาปัตยกรรมที่เก่าแก่
- เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนได้ทราบถึงความสำคัญของพื้นที่และให้การสนับสนุนและส่งเสริมในการอนุรักษ์และบูรณะฟื้นฟูพื้นที่บริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยาเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป
- เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นการพัฒนาได้ในระดับท้องถิ่น

1.8 อภิธานศัพท์

การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ทรัพยากรธรรมชาติไม่ลดลงและทรัพยากรที่เกิดขึ้นทดแทนได้ต้องเพิ่มขึ้นในขณะเดียวกัน คุณภาพของสภาพแวดล้อมต้องดีขึ้น แนวความคิดนี้คือหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดที่สืบเนื่องมาจากแนวคิดการอนุรักษ์ หรือ Conservation โดยที่การอนุรักษ์หมายถึง รูปแบบการใช้ประโยชน์ สิ่งที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยาวนาน

การปรับปรุงฟื้นฟู หมายถึง การพัฒนาที่ทรัพยากรธรรมชาติจะต้องไม่ลดลงและทรัพยากรที่เกิดขึ้นทดแทนได้ต้องเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันคุณภาพของสภาพแวดล้อมต้องดีขึ้นจากการแก้ปัญหาในทุกด้าน คือด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพ

บทที่ 2

การศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา

2.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันในประเทศ

2.1.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในประเทศ

2.1.1.1 ลักษณะทางกายภาพของประเทศ

ประเทศไทยตั้งอยู่กลางภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพื้นที่ทั้งหมด 513,115 ตารางกิโลเมตรจากเหนือจรดใต้วัดได้ 1,620 กิโลเมตร และจากตะวันตกจรดตะวันออกวัดได้ 775 กิโลเมตร

ทิศเหนือ ติดต่อกับ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ สหภาพพม่า

ทิศใต้ ติดต่อกับ ประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ราชอาณาจักรกัมพูชาและอ่าวไทย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สหภาพพม่า

ปัจจุบันประเทศไทยมีจังหวัดทั้งสิ้น 76 จังหวัด แบ่งออกเป็น 6 ภาค ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก และภาคใต้ เมืองหลวง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังมีเมืองสำคัญในแต่ละภาคดังนี้ ภาคเหนือ : เชียงใหม่, ภาคใต้ : สงขลา, ภาคกลาง : อยุธยา, ชลบุรี, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : นครราชสีมา, ชอนแก่น

2.1.1.2 การคมนาคม

การคมนาคมขนส่งทางอากาศโดยปัจจุบันมีความสำคัญต่อประเทศมาก เพราะมีความสะดวกรวดเร็ว โดยสนามบินพาณิชย์แห่งแรกของกรุงเทพ (สนามบินดอนเมือง) ไม่เพียงพอกับการรองรับจำนวนผู้โดยสารที่จะเข้า-ออกภายในประเทศที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี จึงทำให้มีการสร้างสนามบินแห่งใหม่ขึ้นมา คือสนามบินสุวรรณภูมิ เพื่อรองรับกับการขนส่งที่เพิ่มมากขึ้น และมีการรองรับผู้โดยสารที่จะเข้า-ออกภายในประเทศที่เพิ่มมากขึ้น

2.1.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในประเทศ

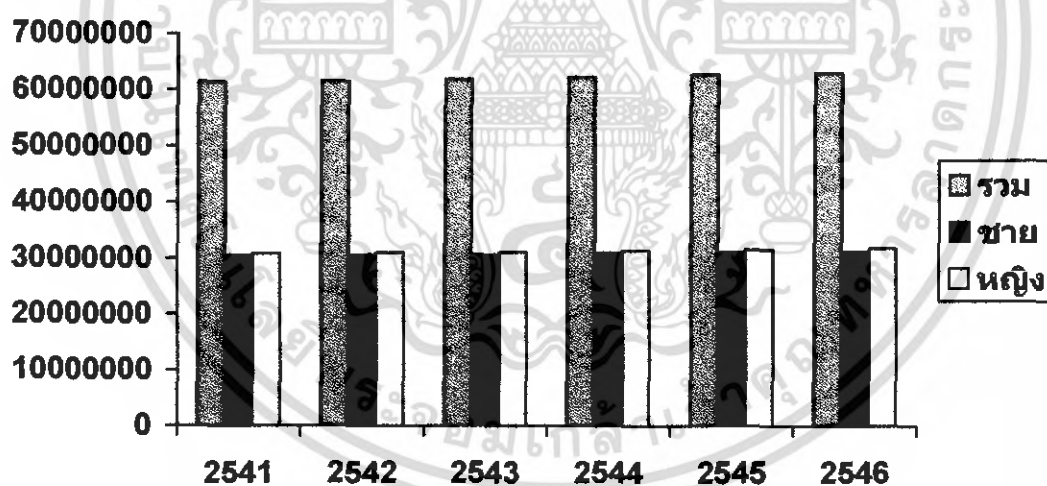
2.1.2.1 ประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในปี 2546 ประเทศไทยมีประชากรประมาณ 63,079,765 ล้านคน เป็นชาย 31,255,350 ล้านคน เป็นหญิง 31,824,415 ล้านคน โดยประชากร 6 ล้านคนอยู่ในกรุงเทพมหานคร

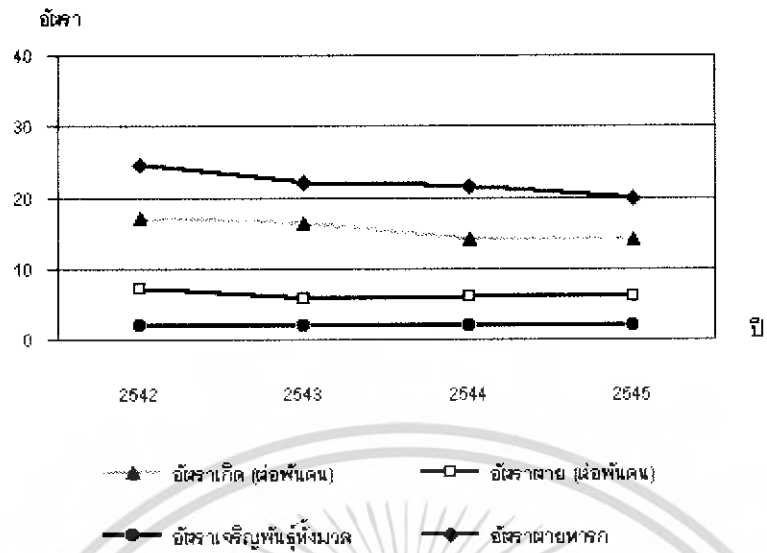
ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรในประเทศ¹

ปี	ประชากร			ความหนาแน่น ต่อ ตร.กม.
	รวม	ชาย	หญิง	
2541	61,466,178	30,591,602	30,874,576	119.79
2542	61,661,701	30,650,172	31,011,529	120.17
2543	61,878,746	30,725,016	31,153,730	120.59
2544	62,308,887	30,913,485	31,395,402	121.43
2545	62,799,872	31,139,647	31,660,225	122.39
2546	63,079,765	31,255,350	31,824,415	122.93

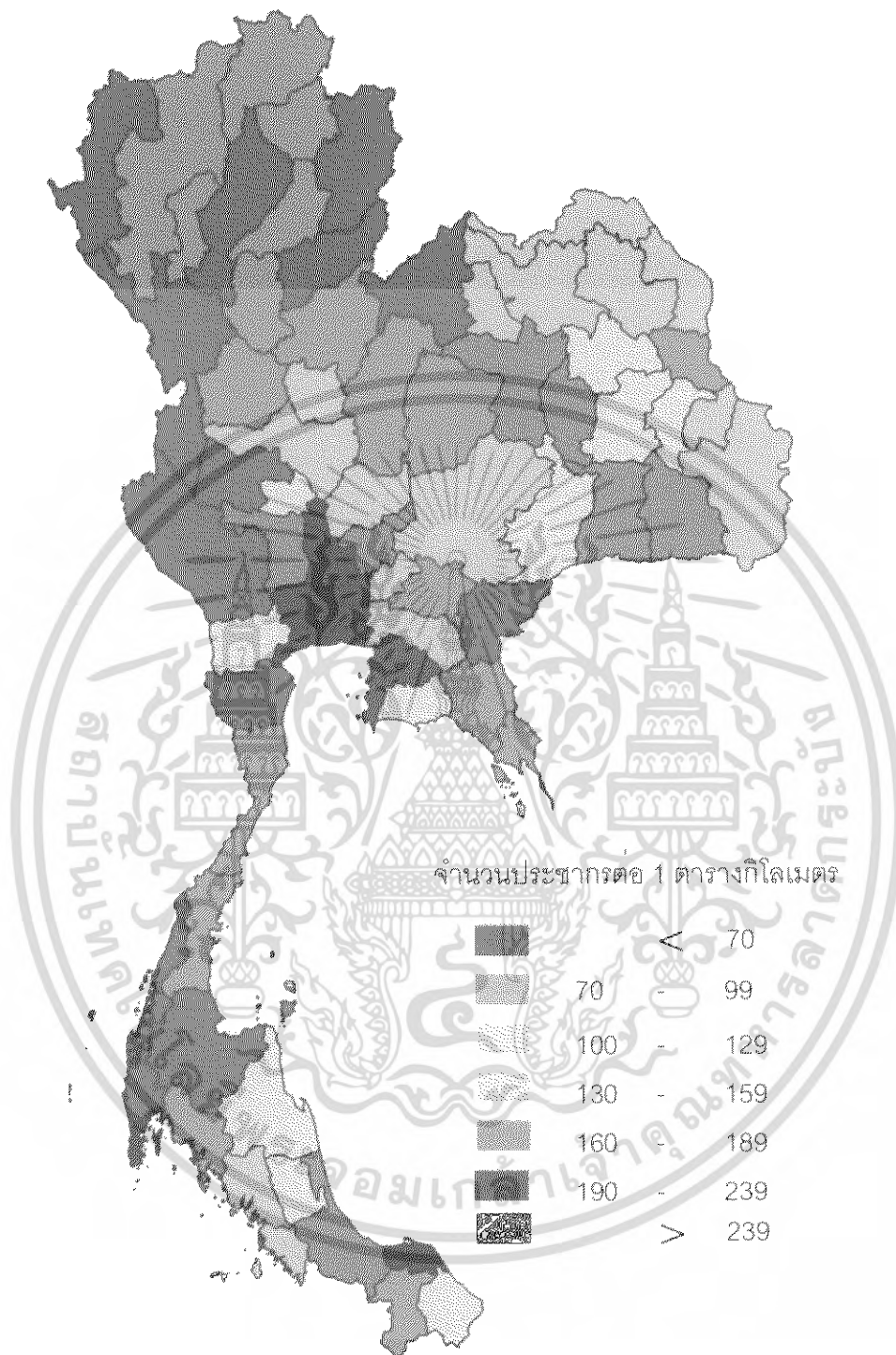
แผนภูมิที่ 2.1 แสดงอัตราการเพิ่มของประชากรในประเทศ

¹ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์เพื่อการศึกษาค้นคว้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

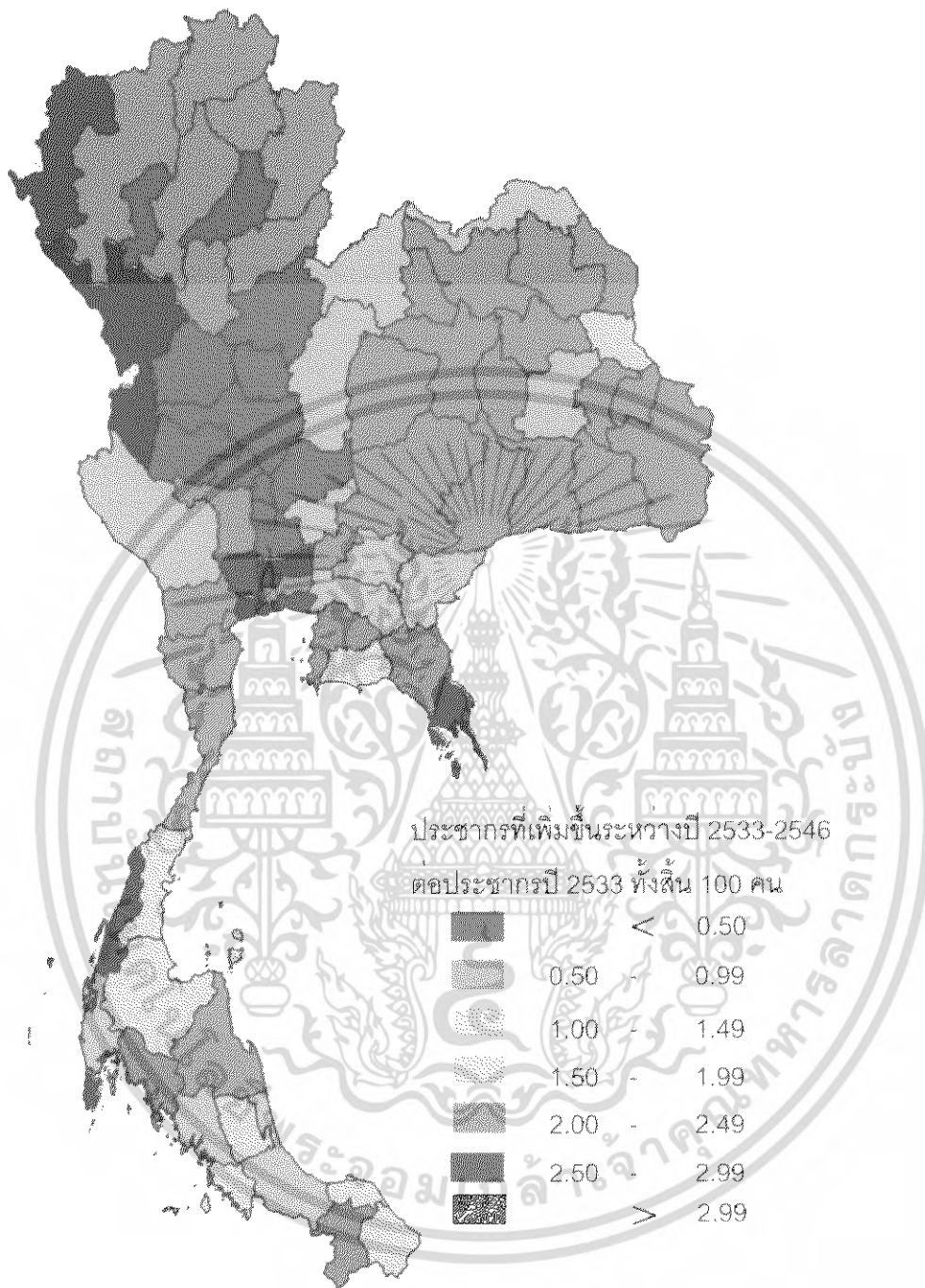
แผนภูมิที่ 2.2 แสดงอัตราการเกิด การตาย การเจริญพันธุ์ และการตายทารก²

2 สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

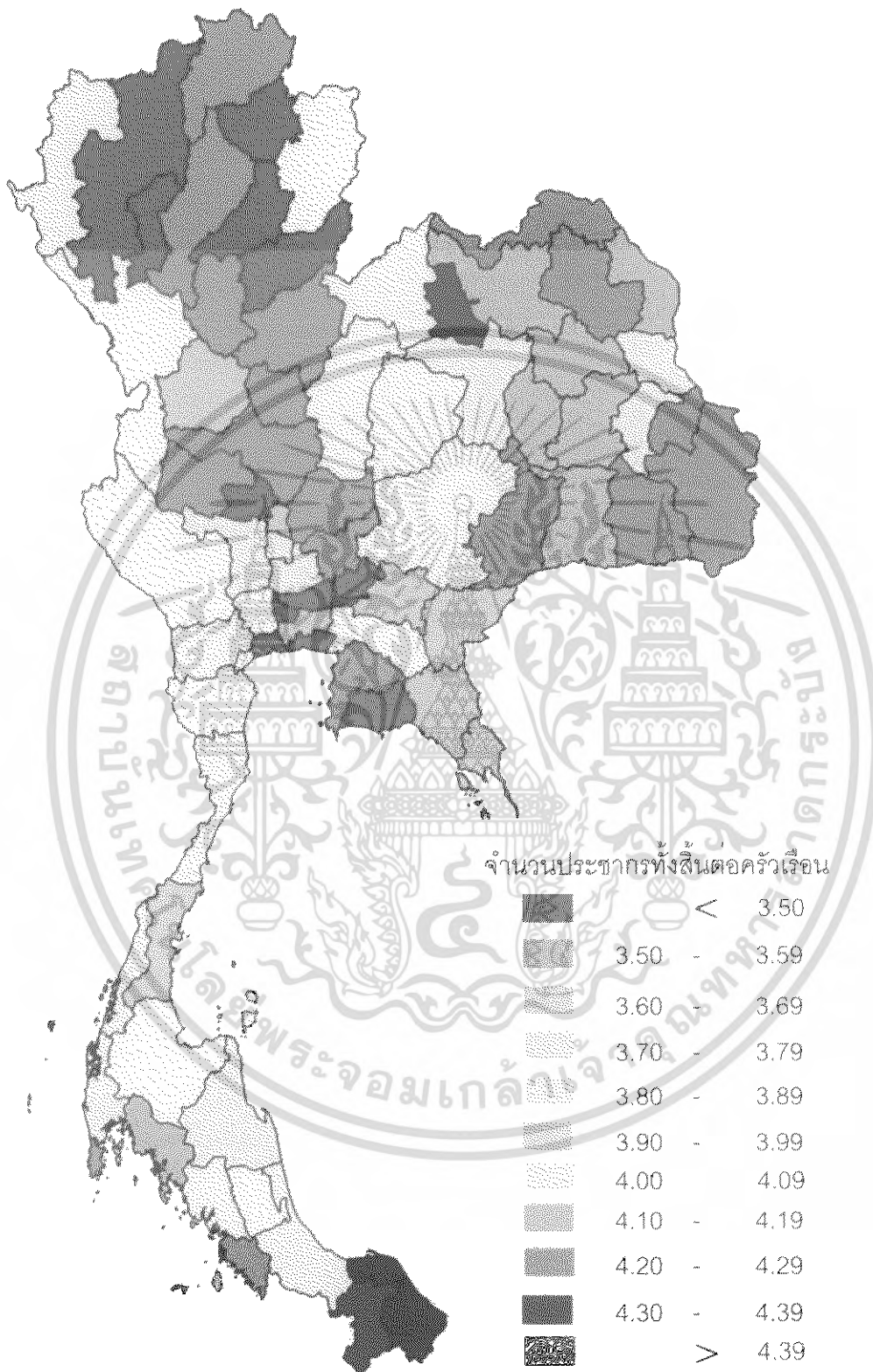
ภาพที่ 2.1 แสดงความหนาแน่นของประชากร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 แสดงประชากรที่เพิ่มขึ้นระหว่างปี 2533-2546

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.3 แสดงจำนวนประชากรทั้งสิ้น ต่อครัวเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.1.2.2 สภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล

สภาพภูมิอากาศ :ร้อนชื้นมีลมมรสุม อุณหภูมิสูงสุดในเดือนมีนาคมและเมษายน วัดได้เฉลี่ย 28-38 องศาเซลเซียส ความชื้นเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 82.7-73

ฤดูกาล : แล้ง (มีนาคมถึงพฤษภาคม) ฝน (มิถุนายนถึงตุลาคม) หนาว (พฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์)

ตารางที่ 2.2 แสดงลักษณะภูมิอากาศ³

เครื่องวัด	2541	2542	2543	2544	2545
1.อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี (องศาเซลเซียส)	28.1	27.0	27.1	27.4	27.6
2.ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี (มิลลิเมตร)	1,505.4	1,829.6	1,813.0	1,707.3	1,607.9
3.ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยรายปี (ร้อยละ)	76	77	78	78	77

2.1.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจภายในของประเทศไทยเป็นแบบผสม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่รัฐเข้ามามีส่วนในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของประเทศหลายประการ แต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะเป็นของเอกชน ซึ่งเป็นระบบที่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนิยมใช้ในปัจจุบัน อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยเฉลี่ยในช่วงปี 2536-2540 สูงเฉลี่ยประมาณ 5.5% ต่อปี อย่างไรก็ตามประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่สามารถฟื้นตัวจากวิกฤติเศรษฐกิจ - การเงินที่ลุกลามทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างรวดเร็ว ภายใน 2 ปี หลังจากเกิดวิกฤติในปี 2540 ซึ่งทำให้ภาวะเศรษฐกิจในประเทศตกต่ำเป็นเวลากว่า 2 ปี ในช่วงปี 2540-2541 โดยเฉพาะภาคการลงทุนที่ลดลงกว่าร้อยละ 30 อย่างไรก็ตามในปี 2542 เศรษฐกิจไทยเริ่มมีการฟื้นตัว เห็นได้จากอัตราการขยายตัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่ขยายตัวร้อยละ 4.2 ต่อปีในปี 2542 แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งทางด้านเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศไทย โดยภาคที่มีอัตราการเติบโต ได้แก่ การบริโภคภายในประเทศ รวมถึงการค้าระหว่างประเทศ และเห็นได้จากผลการวิจัยของ "รายงานความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของโลก" ซึ่งในภาพรวมของจัดลำดับความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบจะพบว่าประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่ 33 จากทั้งหมด 75 ประเทศ แต่เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักๆ ในการประเมินความได้เปรียบจะพบว่าในด้านพื้นฐานของเศรษฐกิจไทยมีลำดับสูงถึงอันดับที่ 16 ซึ่งสูงกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมด ในขณะที่องค์ประกอบอีก 2

³ กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ตารางแสดงลักษณะภูมิอากาศ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์อื่นใด ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้าน ได้แก่ ด้านเทคโนโลยี และสถาบันภาครัฐ ประเทศไทยอยู่ในลำดับที่ 39 และ 42 ตามลำดับ ซึ่งประเทศไทยจัดอยู่ในลำดับที่สองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รองจากประเทศมาเลเซีย

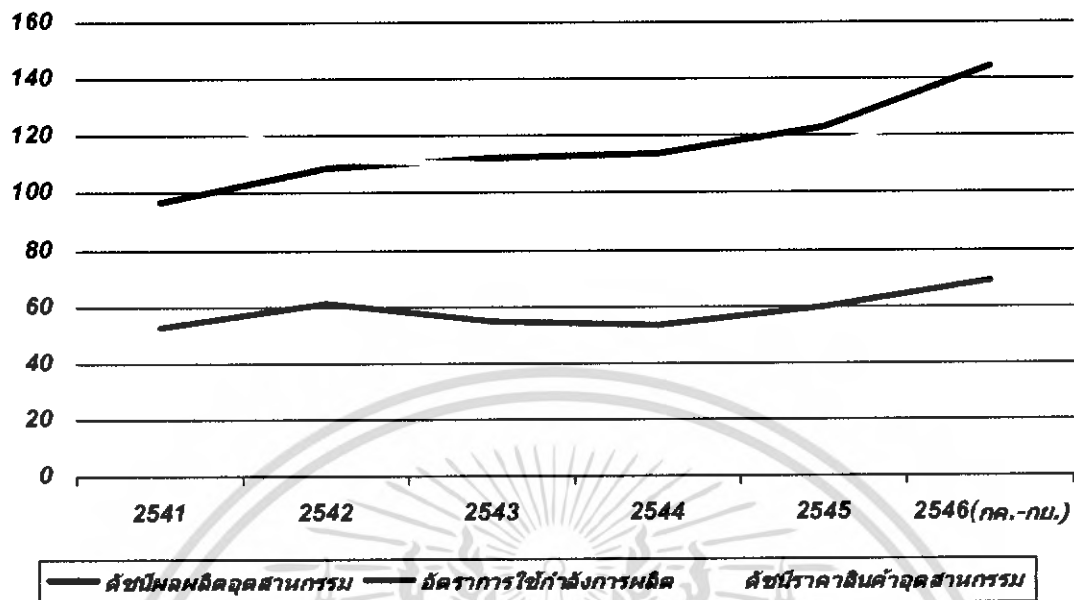
จากความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงมีศักยภาพและได้รับความเชื่อมั่นจากการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง แม้ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ-การเงินที่ผ่านมา การลงทุนจะลดลงแต่ก็เริ่มมีสัญญาณการฟื้นตัวอย่างช้าๆ โดยในปี 2543 อัตราการลงทุนเริ่มขยายตัวถึงร้อยละ 5.3 แม้ว่าภาวะเศรษฐกิจไทยในช่วงปี 2544 จะได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของประเทศคู่ค้าหลัก แต่การลงทุนก็มีทิศทางขยายตัวเล็กน้อย

ตารางที่ 23 แสดงอุตสาหกรรมและเกษตร⁴

อุตสาหกรรมและเกษตร						
เครื่องใช้	2541	2542	2543	2544	2545	2546 กค-กข
1.ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม	96.5	108.6	112.1	113.6	123.3	144.6
2.อัตราการใช้จ่ายการลงทุน	52.8	61.2	55.0	53.6	59.7	69.1
3.ดัชนีราคาสินค้าเกษตรกรรม	131.8	111.6	107.7	110.5	116.8	130.4

75554

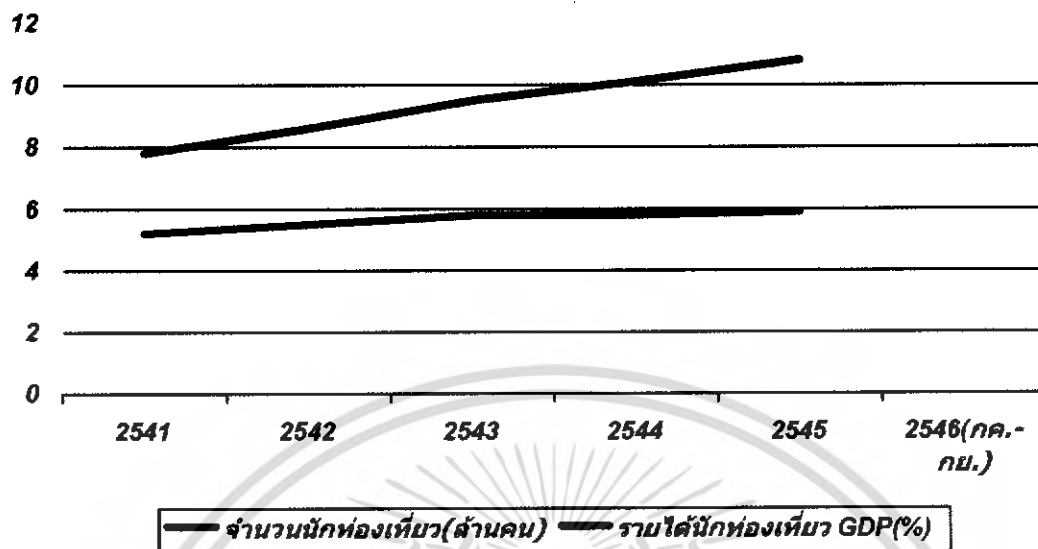
⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิที่ 2.3 แสดงอุตสาหกรรมและเกษตร

จาก แผนภูมิที่ 2.3 ได้แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจในอดีตขึ้นอยู่กับภาคเกษตรกรรม แต่ในปัจจุบันสินค้าการเกษตรกรรมได้ลดจำนวนลงมาก ในปัจจุบันทางภาคอุตสาหกรรมมีบทบาทมากในการทำรายได้ให้กับประเทศ และมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้มีการขยายพื้นที่เศรษฐกิจที่ใกล้กับการคมนาคมขนส่ง

ตารางที่ 2.4 แสดงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว⁵

แผนภูมิที่ 2.4 แสดงรายได้และจำนวนนักท่องเที่ยว

จาก แผนภูมิที่ 2.4 ได้แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวทำรายได้ ให้กับประเทศเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นตามลำดับ

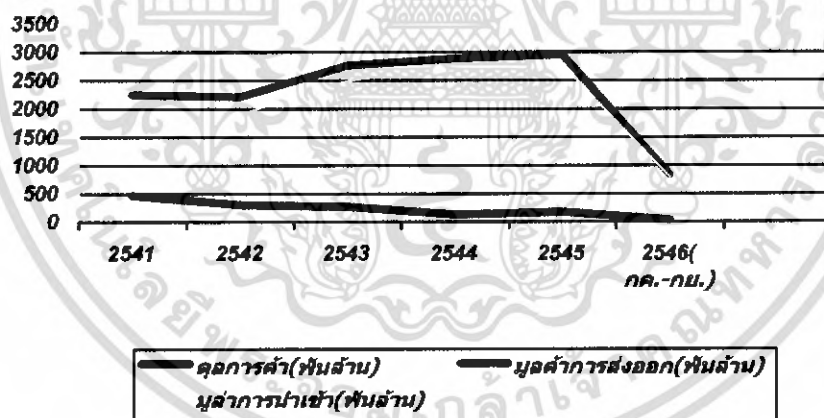
ตารางที่ 2.5 แสดงการคลังรัฐบาล⁶

การคลังรัฐบาล						
เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546 กค-กย
1. รายได้รัฐบาลต่อ GDP (%)	15.5	15.4	15.2	15.1	16.1	16.9
2. ดุลเงินสดต่อ GDP (%)	-2.8	-3.3	-2.2	-2.4	-1.4	1.0

⁶ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ตารางแสดงการคลังรัฐบาล
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.6 แสดงการค้าระหว่างประเทศ⁷

การค้าระหว่างประเทศ						
เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546 กค-กข
1.ดุลการค้า(พันล้านบาท)	474.0	306.8	273.9	129.4	177.7	36.7
2.ดุลการค้าต่อGDP(%)	10.2	6.6	5.6	2.5	3.3	2.5
3.มูลค่าการส่งออก(พันล้านบาท)	2,248.1	2,214.2	2,768.1	2,884.7	2,955.7	833.9
4.มูลค่าการส่งออกต่อGDP(%)	48.6	47.7	56.3	56.3	54.4	56.9
5.มูลค่าการนำเข้า(พันล้านบาท)	1,774.1	1,907.4	2,494.1	2,755.3	2,778.0	797.3
6.มูลค่าการนำเข้าต่อGDP(%)	38.3	41.1	50.7	53.8	51.2	54.4

แผนภูมิที่ 2.5 แสดงการค้าระหว่างประเทศ

7 สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

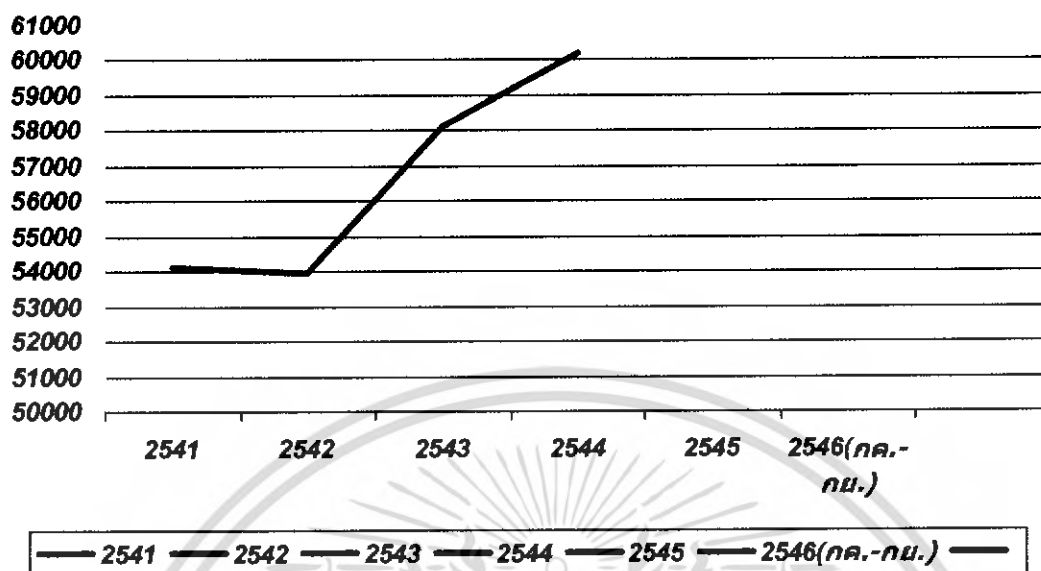
จาก แผนภูมิที่ 2.5 ได้แสดงให้เห็นว่าการส่งออกโดยรวมของประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2545,2546(กค.-กย.) เพิ่มจำนวนขึ้นตามลำดับ แต่การนำเข้าโดยรวมของประเทศก็มีจำนวนสูงขึ้นตามลำดับเช่นเดียวกัน จึงทำให้มีการขาดดุลของประเทศลดลงด้วยตามลำดับ

ตารางที่ 2.7 แสดงบัญชีประชาชาติ^ป

บัญชีประชาชาติ						
เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546 กค-กย
1.ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ	4,626.4	4,637.1	4,916.5	5,123.4	5,433.3	1,466.5
2.อัตราการเติบโตของGDP(%)	-10.5	4.5	4.6	1.9	5.3	6.5
3.รายได้ประชาชาติเฉลี่ยต่อคน	54,101	53,957	58,146	60,226	-	-
4.ระดับความเปิดของประเทศ	101.9	104.0	125.1	125.7	122.2	127.4

8 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ตารางแสดง

บัญชีประชาชาติ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

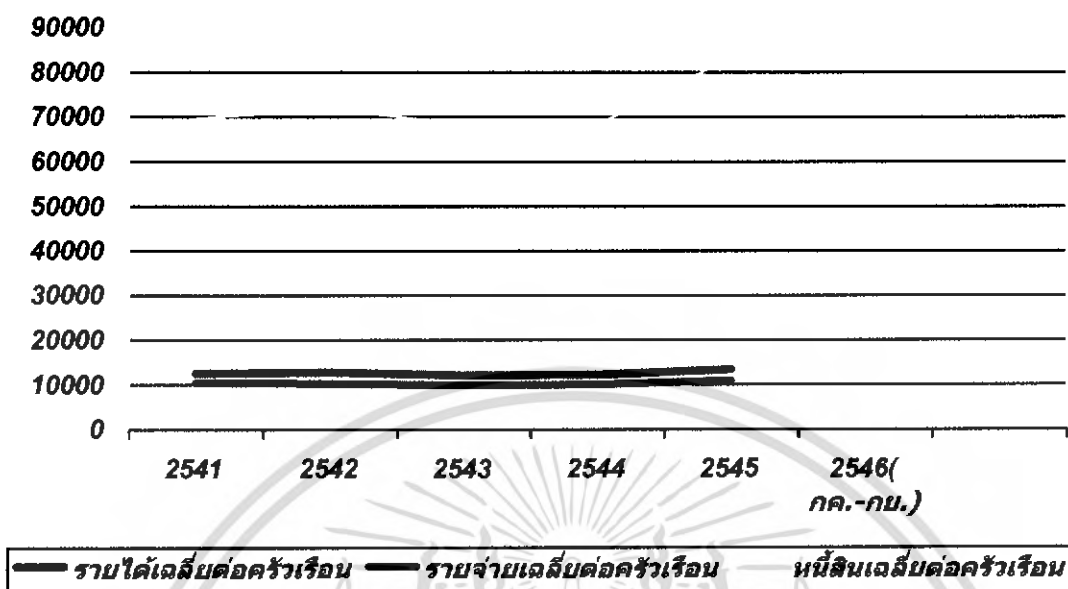
แผนภูมิที่ 2.6 แสดงบัญชีประชาชาติ(บาท)

จาก แผนภูมิที่ 2.6 ได้แสดงให้เห็นว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ. 2541-2545, 2546(กค.-กย.) เพิ่มขึ้นตามลำดับ ทำให้รายได้ของประชากรเฉลี่ยภายในประเทศเพิ่มขึ้นด้วยตามลำดับ

ตารางที่ 2.8 แสดงรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน⁹

รายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน						
เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545	2546 กค-กย
1. รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน	12,492	12,792	12,150	12,185	13,418	-
2. รายจ่ายเฉลี่ยต่อครัวเรือน	10,389	10,238	9,848	10,025	10,908	-
3. หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน	69,674	71,713	68,405	68,279	83,314	-

9 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ตารางแสดงรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนภูมิที่ 2.7 แสดงรายได้ รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือน

ปี 2547 แนวโน้มเศรษฐกิจของประเทศยังคงมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าจีดีพีจะขยายตัวถึง 7 % และอาจจะเติบโตได้ถึง 8 % ตามที่ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ตั้งเป้าไว้ เพราะเศรษฐกิจและการค้าโลกขยายตัว ขณะเดียวกันนโยบายที่รัฐบาลดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งกองทุนหมู่บ้าน การแปลงสินทรัพย์เป็นทุน การปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงิน โดยเฉพาะสถาบันการเงินของรัฐ ส่งผลให้การบริโภคภายในเพิ่มขึ้น อีกทั้งการส่งออกก็ขยายตัวต่อเนื่อง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้นับได้ว่าเป็นตัวจักรสำคัญทำให้เศรษฐกิจขยายตัวต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการลงทุนภาคเอกชนเริ่มฟื้นตัวมากขึ้นด้วยร.อ. สุชาติ เชาววิศิษฐ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการคลัง เผยถึง แนวโน้มเศรษฐกิจ ในปี 2547 ว่า เศรษฐกิจของประเทศไทยจะสามารถขยายตัวอย่างต่อเนื่องโดยผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (จีดีพี) จะขยายตัวได้ถึง 8% ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในขณะที่จีดีพีของปีนี้จะขยายตัวประมาณ 6.4%

ปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้จีดีพีของประเทศขยายตัวเพิ่มขึ้นในปีหน้า คือ ภาคการส่งออกและการลงทุนของประเทศยังสามารถขยายตัวได้สูงขึ้นอีก เช่นเดียวกับตลาดหุ้นและตลาดตราสารหนี้ยังคงมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะทางด้านตลาดหุ้นน่าจะมีการขยายตัวสูงสุด เนื่องจากในปี 2547 คาดว่าจะมีการลงทุนในตลาดหุ้นเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเข้ามาระดมทุนของหุ้นรัฐวิสาหกิจหลายแห่งซึ่งจะทำให้มาร์เก็ตแคปในตลาดปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากประกอบกับการที่นักลงทุนต่างชาติกลับมาให้ความเชื่อมั่นในประเทศไทยเพิ่มขึ้นด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันในภาคกลาง

2.2.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในภาคกลาง

ลักษณะทางภูมิประเทศของภาคกลางเป็นที่ราบดินตะกอนที่เกิดจากแม่น้ำลำธารได้พัดเอาตะกอนโคลนตมต่างๆ มาทับถมมากมายจนมีขนาดใหญ่ที่สุดและอุดมสมบูรณ์ที่สุด ภูมิประเทศของภาคกลางแบ่งออกได้เป็น 4 เขตดังนี้

1. เขตที่ราบภาคกลางตอนบน มีลักษณะภูมิประเทศสูงๆ ต่ำๆ คล้ายลูกคลื่น ซึ่งเกิดจากการกัดเซาะของแม่น้ำปิง วัง ยม และน่าน จนพื้นดินกลายเป็นที่ราบลูกกระนวดและที่ราบขั้นบันได และยังมีภูเขาโดดๆ และเนินเตี้ยๆ ซึ่งลดต่ำลงไปเรื่อยๆ ที่ราบที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 50 เมตรที่จังหวัดสุโขทัย ร่องลงมาสูงเฉลี่ยประมาณ 40 เมตรที่จังหวัดพิษณุโลก และสูงเฉลี่ยประมาณ 28 เมตรที่จังหวัดนครสวรรค์

2. เขตที่ราบภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ บริเวณจังหวัดนครสวรรค์ถึงอำเภอไทย เป็นที่ราบดินตะกอนใหม่ อันเกิดจากการกระทำของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำกลองที่ทับถมกันจนสูงแล้วตกตะกอนอยู่ที่ปากแม่น้ำเจ้าพระยาจนเกิดเป็นสันดอนปากแม่น้ำ เป็นอุปสรรคต่อการขนถ่ายสินค้า รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่าย ขุดลอกปีละหลายล้านบาทเนื่องจากที่ราบตอนล่างมีระดับสูงกว่าน้ำทะเลเพียงเล็กน้อย เมื่อถึงฤดูฝนน้ำท่วมมาก เช่น จังหวัดกรุงเทพฯ ซึ่งสูงจากระดับน้ำทะเลเพียง 1.5 ถึง 2 เมตร เท่านั้น เขตที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างนี้เรียกว่า ที่ราบดินดอนตะกอนตาม เหลี่ยมปากแม่น้ำเจ้าพระยา อาจเรียกสั้นๆ ว่า ที่ราบเจ้าพระยา

3. เขตที่ราบชายขอบด้านตะวันออก ลักษณะภูมิประเทศที่ราบหุบเขา เช่น จังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่บนที่ราบแคบๆ คั่นอยู่ในระหว่างเทือกเขาเพชรบูรณ์ 1 และเทือกเขาเพชรบูรณ์ 2 และมีแม่น้ำป่าสักซึ่งมีต้นกำเนิดจาก เทือกเขาเพชรบูรณ์ไหลผ่านจังหวัดสระบุรี ลงสู่มแม่น้ำเจ้าพระยา ที่พระนครศรีอยุธยา และยังมีที่ราบสลับเนินเขาเตี้ย ซึ่งลึกกร่อนมาจากหินปูน หินดินดาน หินชนวนมีสีเป็นสีเทาดำและมีหินอัคนีรวมทั้งหินบะซอลต์ และหินแอนดีไซต์อยู่ด้วย พบที่ตอนเหนือและตะวันออก ของจังหวัดลพบุรีที่อำเภอโคกสำโรงและอำเภอลำานารายณ์ ต่อเนื่องกับสระบุรี และนครนายก

4. เขตที่ราบชายขอบด้านทิศตะวันตก ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเชิงเขาแคบๆ ทางตะวันตก จังหวัดกำแพงเพชร อุทัยธานี ชัยนาทสุพรรณบุรี และนครปฐม ซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนเชิงเขาของเทือกเขาถนนธงชัย และเทือกเขาตะนาวศรี มีลักษณะเป็นที่ราบขั้นบันไดโดยมีที่สูงอยู่ทางตะวันตกแล้วค่อยลาดต่ำไปทางตะวันออกและทางใต้ เขตนี้เป็นที่ดอนเหมาะแก่การปลูกพืชไร่ได้ดี เช่น อ้อย ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเทศไทยมีผู้ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 5.79 ล้านราย ครัวเรือนผู้ถือครองคิดเป็นร้อยละ 33.5 ของครัวเรือนทั่วประเทศ โดยเป็นผู้ถือครองทำการเกษตรที่อยู่นอกเขตเทศบาลถึงร้อยละ 93.1 ผู้ถือครองส่วนใหญ่ (ร้อยละ 94.0) ทำการเพาะปลูก/เลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 0.8 ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด และร้อยละ 5.2 ทำทั้งเพาะปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืด

ผู้ถือครองทำการเกษตรเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.6) อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 23.6) ภาคกลางและภาคใต้มีผู้ถือครองทำการเกษตรใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 15.6 และ 15.2 ตามลำดับ จังหวัดที่มีผู้ถือครองทำการเกษตรมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา (252,674 ราย) อุบลราชธานี (204,331 ราย) และขอนแก่น (200,127 ราย) และน้อยที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต (4,081 ราย) กรุงเทพมหานคร (6,786 ราย) และสมุทรปราการ (8,222 ราย) ตามลำดับ

ทั้งประเทศมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรทั้งสิ้น 111.95 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 34.9 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ ซึ่งในจำนวนนี้เกือบ ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.3) อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 22.3 อยู่ในภาคเหนือ ร้อยละ 19.2 อยู่ในภาคกลาง และน้อยที่สุดคือภาคใต้ (ร้อยละ 13.2) ผู้ถือครองมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรโดยเฉลี่ย 19.3 ไร่ โดยผู้ถือครองในภาคกลางมีเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยสูงสุดคือ 23.9 ไร่ จังหวัดที่มีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรมากที่สุด คือ จังหวัดนครราชสีมา (6.35 ล้านไร่) อุบลราชธานี (4.40 ล้านไร่) และนครสวรรค์ (3.57 ล้านไร่) และต่ำสุดคือ จังหวัดภูเก็ต (64,120 ไร่) สมุทรสงคราม (77,586 ไร่) และกรุงเทพมหานคร (105,345) ไร่ ตามลำดับ

2.2.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในภาคกลาง

2.2.2.1 สภาพภูมิอากาศ และฤดูกาล

สภาพภูมิอากาศ : ร้อนชื้นมีลมมรสุม อุณหภูมิสูงสุดในเดือนมีนาคมและเมษายนวัดได้เฉลี่ย 28-38 องศาเซลเซียส ความชื้นเฉลี่ยอยู่ระหว่างร้อยละ 82.7-73

ฤดูกาล : แล้ง(มีนาคมถึงพฤษภาคม)ฝน(มิถุนายนถึงตุลาคม)หนาว (พฤศจิกายนถึงกุมภาพันธ์)

ตารางที่ 2.9 แสดงลักษณะภูมิอากาศในภาคกลาง¹⁰

เครื่องชี้วัด	2541	2542	2543	2544	2545
1. อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี (องศาเซลเซียส)	28.1	27.0	27.1	27.4	27.6
2. ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรายปี (มิลลิเมตร)	1,505.4	1,829.6	1,813.0	1,707.3	1,607.9

2.2.2.2 ประชากร

ในปี 2546 ภาคกลางมีประชากรประมาณ 32,748,367 ล้านคน แยกเป็น ชาย 10,777,775 ล้านคน หญิง 21,970,592 ล้านคน ส่วนใหญ่ประชากรจะอยู่ในจังหวัด กรุงเทพมหานคร มากที่สุด

ตารางที่ 2.10 แสดงการขยายตัวประชากรในภาคกลาง¹¹

ปี	ประชากร		
	รวม	ชาย	หญิง
2543	20,570,647	9,971,174	10,599,476
2546	32,748,367	10,777,775	21,970,592

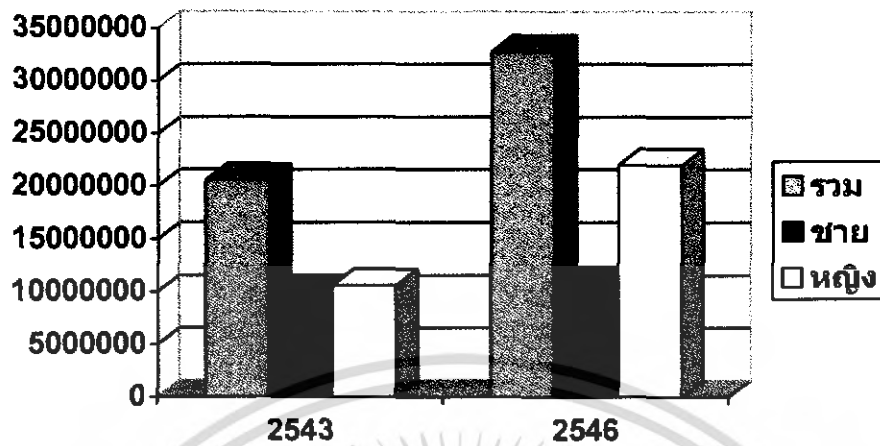
10 กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ตารางแสดงลักษณะภูมิอากาศในภาคกลาง

11 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ตารางแสดงการขยายตัวประชากรในภาคกลาง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรรณในเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ยูาดเห็นาเบไซประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.11 แสดงประชากรในภาคกลาง¹²

ลำดับ	จังหวัด	ชาย	หญิง	รวม	ความหนาแน่น ของประชากร
1.	กรุงเทพมหานคร	2,822,171	3,022,436	5,844,607	3,734.10
2.	จังหวัดกาญจนบุรี	402,826	394,513	797,339	40.92
3.	จังหวัดจันทบุรี	254,273	257,314	511,587	80.72
4.	จังหวัดฉะเชิงเทรา	321,604	330,897	652,501	121.94
5.	จังหวัดชลบุรี	578,534	578,577	1,157,111	265.21
6.	จังหวัดชัยนาท	169,546	179,670	349,216	141.40
7.	จังหวัดชัยภูมิ	567,793	571,151	1,138,944	89.13
8.	จังหวัดตราด	113,530	111,491	225,021	79.82
9.	จังหวัดนครนายก	125,131	126,746	251,877	118.70
10.	จังหวัดนครปฐม	394,963	417,441	812,404	374.67
11.	จังหวัดนนทบุรี	441,305	483,585	924,890	1,486.24
12.	จังหวัดปทุมธานี	358,298	381,106	739,404	484.58
13.	จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	250,121	242,359	492,480	77.34
14.	จังหวัดปราจีนบุรี	227,700	226,235	453,935	95.32
15.	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	365,629	385,630	751,259	293.85
16.	จังหวัดเพชรบุรี	224,913	236,825	461,738	74.17
17.	จังหวัดระยอง	277,766	278,967	556,733	156.74
18.	จังหวัดราชบุรี	409,832	423,902	833,734	160.44
19.	จังหวัดลพบุรี	388,784	379,732	768,516	123.96
20.	จังหวัดสมุทรปราการ	508,642	537,208	1,045,850	1,041.59
21.	จังหวัดสมุทรสงคราม	98,809	105,189	203,998	489.55
22.	จังหวัดสมุทรสาคร	218,784	229,415	448,199	513.79
23.	จังหวัดสระแก้ว	272,783	268,658	541,441	75.25
24.	จังหวัดสระบุรี	312,942	312,632	625,574	174.91
25.	จังหวัดสิงห์บุรี	107,363	115,365	222,728	270.80
26.	จังหวัดสุพรรณบุรี	423,112	445,569	868,681	162.13
27.	จังหวัดอ่างทอง	140,621	150,204	290,825	293.85
	รวม	10,777,775	21,970,592	32,748,367	

11 สำนักงานกลาง กรมการปกครอง ตารางแสดงประชากรในภาคกลาง
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

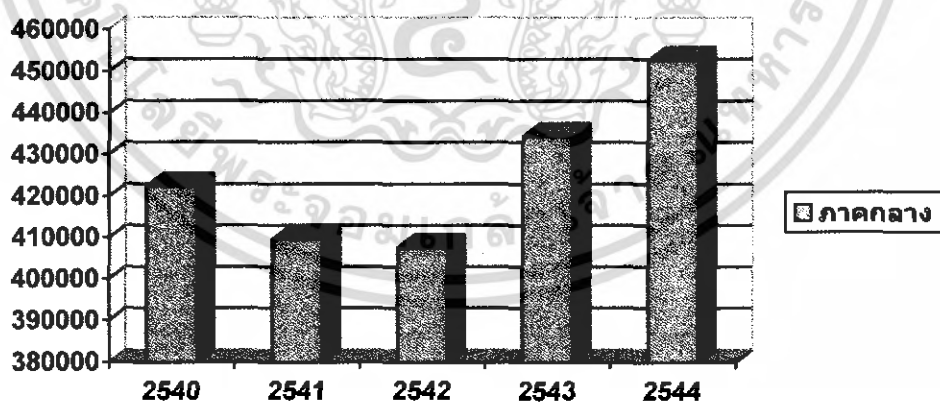

แผนภูมิที่ 2.8 แสดงการขยายตัวประชากรในภาคกลาง

2.2.3 การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจในภาคกลาง

2.2.3.1 รายได้ประชากรในภาคกลาง

รายได้ของประชากรในภาคกลางส่วนใหญ่มาจากภาคการเกษตรกรรม และเป็นอันดับ 2 ของประเทศไทย และรายได้รองลงมาในภาคกลางมาจากภาคอุตสาหกรรม โดยเป็นสินค้าส่งออกที่ทำรายได้ให้กับภาคกลางที่เพิ่มมากขึ้น

แผนภูมิที่ 2.9 รูปภาพแสดงรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.12 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคกลาง¹³

จังหวัด	2540	2541	2542	2543	2544
กรุงเทพมหานคร	251,680	226,239	225,722	234,398	239,207
นครปฐม	81,831	79,668	78,020	80,583	81,900
นนทบุรี	114,632	105,407	96,512	98,609	101,960
ปทุมธานี	228,348	211,581	232,418	206,428	215,130
สมุทรปราการ	193,263	177,132	181,462	200,307	211,817
สมุทรสาคร	221,115	222,331	216,445	235,575	234,319
ชัยนาท	44,761	46,385	40,528	41,093	43,346
พระนครศรีอยุธยา	101,837	100,562	102,423	113,063	120,143
ลพบุรี	48,584	46,610	45,437	44,705	46,013
สระบุรี	119,834	108,996	110,210	113,837	119,208
สิงห์บุรี	46,453	48,111	44,081	47,193	46,994
อ่างทอง	49,443	52,443	49,732	52,472	53,743
จันทบุรี	52,867	52,833	50,938	50,462	51,027
ฉะเชิงเทรา	88,164	86,462	85,729	88,288	94,159
ชลบุรี	242,074	221,920	222,483	244,484	258,844
ตราด	78,737	72,109	76,070	67,234	62,425
นครนายก	40,514	42,154	38,683	38,793	43,582
ปราจีนบุรี	59,075	60,982	59,452	61,175	60,526
ระยอง	335,754	431,946	428,041	517,770	545,305
สระแก้ว	39,229	41,221	39,103	38,291	38,471
กาญจนบุรี	64,958	63,961	63,978	62,949	65,434
ประจวบคีรีขันธ์	66,932	67,056	63,325	66,212	68,494
เพชรบุรี	56,186	53,280	51,547	53,841	56,829
ราชบุรี	60,803	61,253	62,960	68,396	85,057
สมุทรสงคราม	43,856	43,713	40,292	44,375	44,392
สุพรรณบุรี	49,026	50,089	48,717	49,621	49,135

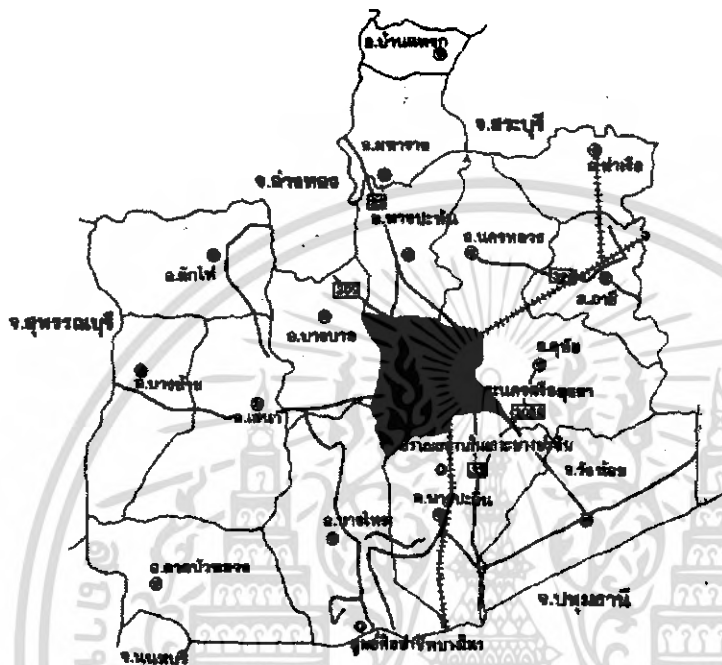
13 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ตารางแสดง

รายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในภาคกลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 การศึกษาสภาพปัจจุบันในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3.1 การศึกษาลักษณะทางกายภาพในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รูปภาพที่ 2.9 รูปภาพแสดงแผนที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3.1.1 สภาพที่ตั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยห่างจากกรุงเทพฯ 76 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.640 ตร.กม. หรือประมาณ 1,597,900 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดอ่างทอง จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดนนทบุรี จังหวัดนครปฐม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับจังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับสุพรรณบุรี จังหวัดนครปฐม

2.3.1.2 การคมนาคม และการขนส่ง

1.ทางรถยนต์

จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปยังจังหวัดอยุธยา ได้หลายเส้นทางดังนี้ - ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ผ่านประตูน้ำพระอินทร์ แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 ไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา - ใช้ทางหลวงหมายเลข 304 (ถนนแจ้งวัฒนะ) หรือทางหลวงเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้เข้าใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมายเลข 302 (ถนนงามวงศ์วาน) เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 306 (ถนนติวานนท์) ข้ามสะพานนนทบุรี หรือสะพานนวชัย ไปยังจังหวัดปทุมธานีต่อด้วยเส้นทาง ปทุมธานี-สามโคก-เสนา (ทางหลวงหมายเลข 3111) แล้วแยกขวาที่อำเภอเสนา เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3263 ไปยังตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา - ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-นนทบุรี-ปทุมธานี ทางหลวงหมายเลข 306 ถึงทางแยกสะพานปทุมธานี เลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 347 ผ่านศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อำเภอบางปะอิน เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. ทางรถโดยสารประจำทาง

กรุงเทพฯ-พระนครศรีอยุธยา มีรถโดยสารทั้งรถธรรมดาและรถปรับอากาศ รถออกจากสถานีขนส่งสายตะวันออกเจียงเหนือ ถนนกำแพงเพชร 2 ทุกวันๆ ละหลายเที่ยว รถธรรมดาและรถปรับอากาศ

3. ทางรถไฟ

สามารถใช้ขบวนรถโดยสารที่มีปลายทางสู่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนคร ศรีอยุธยา อำเภอภาชี ทางรถไฟจะแยกไปสายเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สถานีชุมทางบ้านภาชี เส้นทางสายเหนือจะผ่านอำเภอท่าเรือด้วย ในแต่ละวันจะมีรถไฟบริการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารขึ้นลงวันละหลายเที่ยว นอกจากนี้ การรถไฟฯ ยังจัดขบวนรถจักรไอน้ำเดินระหว่างกรุงเทพฯ- สถานีอยุธยา- กรุงเทพฯ ในโอกาสพิเศษ ปีละ 4 ขบวน คือวันที่ 26 มีนาคม (วันสถาปนาการรถไฟและวันที่ระลึกถึงการเปิดทางรถไฟสายแรกที่เดินรถระหว่างกรุงเทพฯ-นครราชสีมา ในปี พ.ศ. 2433) วันที่ 12 สิงหาคม (วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ) วันที่ 23 ตุลาคม (วันปิยมหาราช เพื่อรำลึกถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงให้กำเนิดกิจการรถไฟ) และวันที่ 5 ธันวาคม (วันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

4. ทางเรือ

ปัจจุบันเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศมาก เพราะ นอกจากจะได้ชมทัศนียภาพ และชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ยังเป็นการย้อนให้เห็นประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาที่ประเทศไทยมีการค้าขายกับชาวต่างชาติ โดยเรือสำเภาต่างประเทศที่สัญจรในลำน้ำเจ้าพระยาในอดีต

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปยังอำเภอต่างๆ :

อำเภอท่าเรือ ระยะทาง 60 กิโลเมตร

อำเภอนครหลวง ระยะทาง 20 กิโลเมตร

อำเภอบางไทร ระยะทาง 45 กิโลเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อำเภอบางบาล ระยะทาง 10 กิโลเมตร

อำเภอบางปะอิน ระยะทาง 17 กิโลเมตร

อำเภอบางปะหัน ระยะทาง 13 กิโลเมตร

อำเภอผักไห่ ระยะทาง 29 กิโลเมตร

อำเภอภาชี ระยะทาง 35 กิโลเมตร

อำเภอลาดบัวหลวง ระยะทาง 65 กิโลเมตร

อำเภอวังน้อย ระยะทาง 20 กิโลเมตร

อำเภอเสนา ระยะทาง 20 กิโลเมตร

อำเภอบางซ้าย ระยะทาง 34 กิโลเมตร

อำเภออุทัย ระยะทาง 15 กิโลเมตร

อำเภอมหาราช ระยะทาง 25 กิโลเมตร

อำเภอบ้านแพรก ระยะทาง 53 กิโลเมตร

ระยะทางจากจังหวัดอยุธยาไปยังจังหวัดใกล้เคียง

- กรุงเทพฯ ระยะทาง 76 กิโลเมตร

- สระบุรี ระยะทาง 63 กิโลเมตร

- สุพรรณบุรี ระยะทาง 53 กิโลเมตร

23.13 สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ตลอดระยะเวลา 417 ปีที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทย มิได้เพียงเป็นช่วงแห่งความเจริญสูงสุดของชาติไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสรรคอารยธรรมของหมู่ชนมนุษยชาติซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่มานานอารยประเทศอีกด้วย แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะถูกทำลายเสียหายจากการสงครามจากประเทศเพื่อนบ้านและจากน้ำมือการบุกรุกชุดคันของพวกเขาตนเองแล้ว ส่วนที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ยังมีร่องรอยหลักฐานซึ่งแสดงให้เห็นอัจฉริยภาพและความสามารถยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษแห่งราชอาณาจักรผู้พิชิตนสร้างสรรคความเจริญรุ่งเรืองทางศิลปวัฒนธรรมและความมั่งคั่งไว้ให้แก่ผืนแผ่นดินไทยหรือแม้แต่ชาวโลกทั้งมวล ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่ ยูเนสโก โดยคณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งใจกลางกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ไว้ในบัญชีมรดกโลก เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 ณ กรุงคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย พร้อมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชชนาลัยและกำแพงเพชร ซึ่งจะมีผลให้ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาที่ประเทศต่างๆ ได้ทำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่วมกัน จึงสมควรที่อนุชนคนรุ่นหลังที่จะได้ไปศึกษาเยี่ยมชมเมืองหลวงเก่าของเราแห่งนี้ สถานที่ท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นโบราณสถาน ได้แก่ วัดและพระราชวังต่างๆ พระราชวังในพระนครศรีอยุธยามีอยู่ 3 แห่ง คือ พระราชวังหลวง วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า และวังหลังนอกจากนี้ยังมีวังและตำหนักซึ่งเป็นที่สำหรับเสด็จประพาสอยู่นอกพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน และตำหนักนครหลวง ที่อำเภอนครหลวง

ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

จัดตั้งขึ้นตามโครงการที่นักวิชาการไทยและนักวิชาการญี่ปุ่นได้ปรับขยายมาจากข้อเสนอเดิมของสมาคมไทย-ญี่ปุ่น และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เคยเสนอปรับปรุงบริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่น และสร้างพิพิธภัณฑ์หมู่บ้านญี่ปุ่นมาเป็นการเสนอให้จัดตั้งเป็นศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นสถาบันวิจัยและพิพิธภัณฑ์สถานเกี่ยวกับราชอาณาจักรอยุธยาโดยส่วนรวมและได้รับงบประมาณช่วยเหลือแบบให้เปล่าจากรัฐบาลญี่ปุ่นเป็นเงิน 999 ล้านบาท เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติในพระบรมราชวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 60 พรรษา และเพื่อเป็นที่ระลึกในโอกาสที่มีมิตรภาพระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับราชอาณาจักรไทยได้สถาปนาขึ้นนานมาครบ 100 ปี

อาคารหลักตั้งอยู่ที่ถนนโรจนะ

ใกล้กับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นอาคาร 2 ชั้น ที่มีห้องจัดแสดงพิพิธภัณฑ์อยู่ชั้นบน ส่วนอาคารผนวกตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะเรียนซึ่งเคยเป็นที่ตั้งหมู่บ้านญี่ปุ่น เปิดทำการทุกวัน เว้นวันจันทร์-วันอังคาร ตั้งแต่เวลา 09.00-16.30 น. (วันเสาร์-อาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ปิดเวลา 17.00 น.) อัตราค่าเข้าชมสำหรับนักเรียนและนักศึกษา ในเครื่องแบบ 5 บาท ประชาชนทั่วไป 20 บาท และชาวต่างประเทศ 100 บาท รายละเอียดเพิ่มเติม โทร. (035) 245123-4 นอกจากนี้ฝั่งจำลองเมืองกรุงเก่าแล้ว พิพิธภัณฑ์ของศูนย์ศึกษานี้มีลักษณะที่พิเศษแตกต่างจากพิพิธภัณฑ์อื่นในประเทศคือ การที่พยายามสร้างชีวิต สังคม วัฒนธรรมในอดีตให้กลับขึ้นมาใหม่ด้วยข้อมูลการวิจัย (Researched based Reconstruction) โดยนำวิชาการเทคโนโลยีของการจัดพิพิธภัณฑ์สมัยใหม่มาจัดแสดงนิทรรศการซึ่งจะทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจชีวิตในอดีตได้ง่าย การจัดแสดงมีทั้งสิ้น 5 หัวข้อ คือ อยุธยาในฐานะราชธานี อยุธยาในฐานะเมืองท่า อยุธยาในฐานะของรัฐรวมศูนย์อำนาจ ชีวิตชุมชนชาวบ้านไทยและความสัมพันธ์ของอยุธยากับนานาชาติ ทั้งนี้ นิทรรศการทุกอย่างที่นำมาแสดงในศูนย์ศึกษาฯ ได้รับการตรวจสอบข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างละเอียดจากคณะกรรมการด้านวิชาการของคณะกรรมการอำนวยการฯ มาแล้ว จึงนำที่จะแะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชมเพื่อสร้างพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ และจินตภาพซึ่งจะทำให้การเที่ยวชมในสถานที่จริงมีรสชาติและสนุกยิ่งขึ้น

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา

ตั้งอยู่ที่ตำบลประตูชัยปลายถนนขุนเมืองใจใกล้ศาลากลางจังหวัดพระนคร ศรีอยุธยา เป็นพิพิธภัณฑ์ที่สร้างขึ้นด้วยเงินที่ประชาชนเข้าพระพิมพ์ซึ่งชุดได้จากกรวดราชบูรณะที่สมเด็จพระบรมราชาที่ 2 (พระเจ้าสามพระยา) ทรงสร้าง จึงให้ชื่อว่า "สามพระยา" พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพิพิธภัณฑ์แห่งนี้เมื่อ พ.ศ. 2504

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยาเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งแรกในประเทศไทย ที่มีรูปแบบการจัดแสดงแผนใหม่คือนำโบราณวัตถุมาจัดแสดงไม่มากจนแน่น และได้นำหลักการใช้แสงสีมาใช้ทำให้การนำเสนอดูน่าสนใจมาก สิ่งที่สำคัญน่าชมได้แก่

พระพุทธรูปประทับนั่งห้อยพระบาท

เป็นพระพุทธรูปสมัยทวารวดีที่เคยประดิษฐานในขุมพระสถูปโบราณวัดพระเมรุ จังหวัดนครปฐม ซึ่งกรมศิลปากรได้พยายามติดตามชิ้นส่วนต่างๆ ขององค์พระที่กระจัดกระจายไปอยู่ในที่ต่างๆ มาประกอบขึ้นเป็นองค์ได้อย่างสมบูรณ์ นับเป็นพระพุทธรูปที่มีค่ามากองค์หนึ่งเพราะในโลกมีเพียง 6 องค์เท่านั้น

เศียรพระพุทธรูปสัมฤทธิ์สมัยอู่ทอง

มีขนาดใหญ่มาก ได้จากวัดธรรมมิกราช แสดงถึงความเก่าแก่ของวัดและมีมือการหล่อวัตถุขนาดใหญ่ในสมัยโบราณ นอกจากนี้ยังมีโบราณวัตถุที่ชุดพบอีกมากมายโดยเฉพาะที่ได้จากกรวดราชบูรณะรวบรวมไว้ในห้องมหรรมภัณฑ์ มีเครื่องราชูปโภคทองคำทองกรพาทูร์ตัน ทับทรวง เครื่องประดับเศียรสำหรับชายและหญิง พระแสงดาบฝักทองคำประดับพลอยสีต่างๆ เป็นต้น แสดงความรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยาในอดีตไว้อย่างน่าชมน่าศึกษามาก พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยาเปิดทำการตั้งแต่เวลา 09.00-16.00 น. วันพุธ-วันอาทิตย์ ปิดวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ค่าธรรมเนียมการเข้าชมผู้ใหญ่คนละ 5 บาท ชาวต่างประเทศคนละ 10 บาท

คุ่มขุนแผน

ตั้งอยู่ที่ถนนป่าไทน เป็นตัวอย่างของหมู่เวียงไทยภาคกลาง ในรูปแบบเรือนคหบดีไทยสมัยโบราณ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2437 และได้รับการปรับปรุงตกแต่งใหม่เมื่อ พ.ศ. 2483 บริเวณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งคัมภีร์แผนเคยเป็นคุณนครบาลสมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเชื่อกันว่าขุนแผนเคยต้องโทษอยู่ในคุก
แห่งนี้

พระราชวังหลวง

ที่ปรากฏในพระนครศรีอยุธยาปัจจุบันนี้คงเหลือแต่ฐานอาคารให้เห็นเท่านั้น
สันนิษฐานว่าพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างพระราชวังตั้งแต่เมื่อครั้งประทับอยู่ที่เวียงเล็ก เมื่อ พ.ศ. 1890
และเมื่อสร้างพระราชวังเสร็จใน พ.ศ. 1893 จึงย้ายมาประทับที่พระราชวังใหม่ริมหนองโสน
ปราสาทในครั้งแรกนี้สร้างด้วยไม้อยู่ในบริเวณวัดพระศรีสรรเพชญ์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. 1991 สมเด็จพระ
บรมไตรโลกนาถทรงถวายปราสาท เดิมเป็นวัดในเขตพระราชวังแล้วทรงสร้างปราสาทใหม่
เลื่อนไปทางเหนือชิดริมน้ำ พระที่นั่งต่างๆ ในเขตพระราชวังหลวงหรือที่เรียกในปัจจุบันว่า
พระราชวังโบราณ เป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ทุกรัชกาล อยุรวิมางศาแห่งพระนครศรีอยุธยา
ทางด้านเหนือมีถนนสายรอบกรุงผ่านจากวังจันทร์เกษมไปเพียง 2 กิโลเมตร เปิดให้เข้าชมทุกวัน
ตั้งแต่เวลา 08.30-16.30 น. ค่าเข้าชมสำหรับชาวไทยคนละ 10 บาท ชาวต่างประเทศคนละ 30
บาท รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อ โทร. (035) 242501, 244570

บริเวณพระราชวังหลวงมีพระที่นั่งสำคัญดังนี้

พระที่นั่งวิหารสมเด็จ

ตั้งอยู่ทางตอนใต้สุด เป็นปราสาทยอดปราสาทมีมุขหน้าหลังยาวแต่มีมุขข้างสั้น มี
กำแพงแก้วล้อม 2 ด้าน ตามพงศาวดารกล่าวว่ามีสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง โปรดให้สร้างเมื่อ พ.ศ.
2186 เพื่อแทนพระที่นั่งมิ่งมงคลภิเษกที่ถูกฟ้าผ่าไฟไหม้ ชาวบ้านเรียก “ปราสาททอง” เนื่องจากเป็น
ปราสาทปิดทององค์แรกที่สร้างขึ้นสำหรับประกอบพระราชพิธีต่างๆ

พระที่นั่งสรรเพชญปราสาท

เป็นปราสาทยอดปราสาทตั้งอยู่ตรงกลางสร้างแบบเดียวกับพระที่นั่งวิหาร
สมเด็จ มีมุขเด็จยื่นออกมาเพื่อเสด็จออกรับแขกเมือง มีโรงช้างเผือกกระหนาบอยู่ทั้งสองข้าง

พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์

เป็นปราสาทจตุรมุขก่อด้วยศิลาแลง อยู่ติดกำแพงริมน้ำ เดิมชื่อ พระที่นั่งสุริยามริ
นทร์ ต่อมาเปลี่ยนเป็นชื่อนี้เพื่อให้คล้องกับชื่อ “พระที่นั่งสรรเพชญปราสาท” ก่อสร้างเป็นปราสาท
จตุรมุขยกพื้นสูงกว่าพระที่นั่งองค์อื่นๆ ใช้เป็นที่สำหรับประทับทอดพระเนตรขบวนแห่ทางน้ำ

พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์

สมเด็จพระเจ้าปราสาททองสร้างเมื่อ พ.ศ. 2175 พระราชทานนามว่า “พระที่นั่ง
สิริยศธรรมหาพิมานบรรยงก์” คล้ายปราสาทที่นครธม ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “พระที่นั่งจักรวรรดิ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

“โพชนนต์” ลักษณะเป็นปราสาทตรีมุข ตั้งอยู่บนกำแพงชั้นในหน้าพระราชวัง เป็นที่สำหรับทอดพระเนตรกระบวนแห่และฝึกซ้อมทหารเหมือนพระที่นั่งพุทไธสวรรย์ที่พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ

พระที่นั่งตรีมุข

อยู่ข้างหลังพระที่นั่งสรรเพชญปราสาท ไม่ปรากฏปีที่สร้าง เข้าใจว่าเดิมเป็นพระที่นั่งฝ่ายในและเป็นที่พักประทับในอุทยาน

พระที่นั่งบรรยงศรีรัตนาศน์(พระที่นั่งท้ายสระ)

เป็นปราสาทจตุรมุข ตั้งอยู่บนเกาะกลางสระน้ำ สมเด็จพระเพทราชาโปรดให้สร้างขึ้นเป็นที่ประทับสำหรับพระราชหยุดยั้ง เมื่อ พ.ศ. 2231 และได้เสด็จประทับตลอดรัชกาล มีพระแท่นสำหรับทอดพระเนตรปลาที่ทรงเลี้ยงไว้ในสระนั้นด้วย

พระที่นั่งทรงปืน

อยู่ริมสระด้านตะวันตก ใกล้พระที่นั่งบรรยงศรีรัตนาศน์ สร้างเป็นรูปยาวรี น่าจะใช้เป็นที่ฝึกซ้อมเพลงอาวุธ และในสมัยสมเด็จพระเพทราชาทรงใช้เป็นที่เสด็จออกขุนนาง

วัดพระศรีสรรเพชญ์

เป็นวัดสำคัญที่สร้างอยู่ในพระราชวังหลวง เช่นเดียวกับวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่กรุงเทพฯ หรือวัดมหาธาตุแห่งกรุงสุโขทัย ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ใช้เป็นที่ประทับ ต่อมาสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถทรงสร้างพระราชมณเฑียรขึ้นใหม่ แล้วโปรดยกให้เป็นเขตพุทธาวาสเพื่อประกอบพิธีสำคัญต่างๆ ของบ้านเมือง จึงเป็นวัดในเขตพระราชวังที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา ต่อมาในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงสร้างพระสถูปเจดีย์องค์ตะวันออกเพื่อบรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถพระราชบิดา เมื่อ พ.ศ. 2035 องค์กลางบรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระบรมราชาที่ 3 พระเชษฐาธิราช ในปี พ.ศ. 2042 ทรงสร้างพระวิหารและในปีถัดมาทรงหล่อพระพุทธรูปยืนสูง 8 วา หุ้มด้วยทองคำหนัก 286 ชั่ง (ประมาณ 171 กิโลกรัม) ถวายพระนามว่า “พระศรีสรรเพชญ์ดาญาณ” ซึ่งภายหลังเมื่อเสียกรุง พ.ศ. 2310 พม่าได้เผาลอกทองคำไปหมดและองค์พระพังยับเยิน เจดีย์องค์ที่ 3 ถัดมาด้านทิศตะวันตกเป็นเจดีย์บรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระบรมราชาที่ 2 ซึ่งสมเด็จพระบรมราชาที่ 4 พระราชโอรสได้โปรดให้สร้างขึ้น

วิหารพระมงคลบพิตร

ตั้งอยู่ทางด้านใต้ของวัดพระศรีสรรเพชญ์ พระมงคลบพิตรเป็นพระพุทธรูปบุสัมฤทธิ์องค์ใหญ่องค์หนึ่งในประเทศไทย เดิมอยู่ทางทิศตะวันออกนอกพระราชวัง สมเด็จพระเจ้าทรงธรรมโปรดฯ ให้ย้ายมาไว้ทางด้านตะวันตก ที่ซึ่งประดิษฐานอยู่ในปัจจุบันและโปรดฯ ให้ก่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มณฑปสวมไว้ ครั้นถึงแผ่นดินของสมเด็จพระเจ้าเสือ ยอดมณฑปเกิดไฟไหม้เพราะอสุนีบาตทำให้ ส่วนบนขององค์พระมณฑปพิตรเสียหาย จึงโปรดให้ก่อสร้างใหม่ แปลงเป็นพระวิหารแทน เมื่อเสีย กรุงครั้งที่ 2 วิหารพระมณฑปพิตรได้ถูกไฟไหม้ พระวิหารและองค์พระพุทธรูปได้รับการปฏิสังขรณ์ ใหม่ ฝีมือไม่ดงามอ่อนช้อยเหมือนเก่า บริเวณข้างวิหารพระมณฑปพิตรทางด้านทิศตะวันออก เดิมเป็นสนามหลวง ใช้เป็นที่สำหรับสร้างพระเมรุพระบรมศพของพระมหากษัตริย์และเจ้านาย เช่นเดียวกับท้องสนามหลวงของกรุงเทพฯ

วัดพระราม

อยู่นอกเขตพระราชวังไปทางด้านทิศตะวันออก สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุริเยศวงศาเดชมหาราชทรงสร้างขึ้น ตรงที่ถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระเจ้าอยู่ทองพระราชบิดา วัดนี้มีบึงขนาดใหญ่อยู่หน้าวัด เดิมเรียกว่า “หนองโสน” ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น “บึงพระราม” ปัจจุบันคือ “สวนสาธารณะบึงพระราม” ซึ่งใช้เป็นที่สำหรับพักผ่อนหย่อนใจของชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและสำหรับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนอีกด้วย

วัดมหาธาตุ

ตั้งอยู่ตรงหน้าพระราชวังด้านทิศตะวันออกเชิงสะพานป่าถ่าน สร้างในสมัยของ สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสุริเยศวงศาเดชมหาราชเมื่อ พ.ศ. 1927 ลักษณะสถาปัตยกรรมของพระมหาธาตุ (ปรางค์) เป็นแบบ แรกของสมัยอยุธยา ซึ่งมีอิทธิพลของขอมปนมาก ชั้นล่างก่อสร้างด้วยศิลาแลง แต่ที่เสริมใหม่ ปัจจุบันเป็นอิฐปูนสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ได้ปฏิสังขรณ์พระปรางค์ใหม่โดยเสริมให้สูงกว่าเดิม แต่ขณะนี้ยอดพังลงมาเหลือเพียงชั้นมุขเท่านั้น เมื่อ พ.ศ. 2499 กรมศิลปากรได้ขุดแต่งพระปรางค์ แห่งนี้ ได้ของโบราณหลายชิ้น ที่สำคัญคือผอบศิลา ภายในมีสถูป 7 ชั้น แบ่งออกเป็น ชิน เงิน นาก ไม้ดำ ไม้จันทร์แดง แก้วโกเมนและทองคำ ชั้นในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุและเครื่องประดับอันมีค่า

วัดราชบูรณะ

อยู่เชิงสะพานป่าถ่าน ตรงข้ามวัดมหาธาตุ สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 (เจ้าสามพระยา) โปรดให้สร้างขึ้นเมื่อราว พ.ศ. 1967 ณ ที่ซึ่งใช้ถวายพระเพลิงเจ้าอภัยกับเจ้ายี่ชนช้าง กันจนถึงแก่พิราลัย และโปรดให้ก่อสร้าง 2 องค์ สวมทับบริเวณที่ชนช้าง ปัจจุบันเหลือเพียงฐานอยู่ กลางวงเวียนหน้าวัด ซากที่เหลืออยู่แสดงว่าวิหารและส่วนต่างๆ ของวัดนี้ใหญ่โตมาก พระปรางค์ที่เหลืออยู่เป็นศิลปะอยุธยาสมัยที่ 1 ซึ่งนิยมตามแบบขอมที่ให้พระปรางค์เป็นประธานของวัด คราวเสียกรุง วัดนี้ถูกเผาเสียหายหมด แม้พระปรางค์ใหญ่จะยังคงเหลืออยู่แต่ได้ถูกคนร้ายลักขุดของมีค่าในกรุไปส่วนหนึ่ง จนกระทั่งกรมศิลปากรได้ขุดกรุเอาโบราณวัตถุที่มีค่าไปรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา ซึ่งสร้างโดยเงินบริจาคจากการนำพระพิมพ์ขนาดเล็กที่ได้จากกรุนี้เป็นของชำร่วย เมื่อปี พ.ศ. 2500

สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์

หรือเรียกกันว่าสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ตั้งอยู่บนถนนอุทอง ในเขตอุทยานประวัติศาสตร์ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะเมือง เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ ประกอบด้วยต้นไม้ในวรรณคดีโบราณสถาน และศาลาไทย นอกจากนี้ยังมีโครงการพัฒนาพื้นที่เป็นสวนป่าสมุนไพรอีกด้วย

วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมืองใกล้ตลาดหัวรอ

สร้างในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยังทรงเป็นมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลก เมื่อ พ.ศ. 2112 เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระยุพราช และพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ เมื่อคราวเสียกรุงในปี พ.ศ. 2310 วังนี้ได้ถูกข้าศึกเผาทำลายเสียหายมากและถูกทิ้งร้างจนถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้โปรดฯ ให้ซ่อมพระที่นั่งพิมานรัตยาและพลับพลาจตุรมุขเป็นที่ประทับเมื่อเสด็จประพาสพระนครศรีอยุธยา ต่อมาในรัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานให้เป็นที่ว่ากรมณฑลอยุธยา และรัชกาลที่ 7 โปรดฯ ให้เปลี่ยนเป็นศาลากลางจังหวัดจนกระทั่งได้สร้างศาลากลางใหม่แล้ว กรมศิลปากรจึงได้เข้ามาดูแล และจัดทำเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจันทร์เกษมจนกระทั่งปัจจุบัน เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ โบราณสถานโบราณวัตถุที่น่าสนใจในพระราชวังจันทร์เกษม มีดังนี้

กำแพงและประตูวัง

เป็นสิ่งที่สร้างใหม่ในรัชกาลที่ 4 ของเดิมมีอาณาเขตกว้างขวางกว่าที่เห็นในปัจจุบัน เพราะชุดพบรากฐานของพระที่นั่งนอกกำแพงวัดด้านในและพบซากอิฐในบริเวณเรือนจำหลายแห่ง

พลับพลาจตุรมุข

เป็นพลับพลาเครื่องไม้ ตั้งอยู่บนศาลาใกล้ประตูวังด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเวลาเสด็จประพาส ปัจจุบันจัดแสดงเครื่องขามลายครามของจีน อาวุธสมัยโบราณ และเครื่องราชูปโภคของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระที่นั่งพิมานรัตยา

เป็นตึกหมู่อยู่กลางพระราชวัง เคยเป็นที่ตั้งศาลากลางมณฑลและจังหวัดมาหลายปี ปัจจุบันแสดงพระพุทธรูป เทวรูป พระพิมพ์สมัยต่างๆ และเครื่องไม้จำหลักสมัยอยุธยา

พระที่นั่งพิสัยศัลยลักษณ์(หอส่งกลอง)

เป็นหอสูงสี่ชั้นอยู่ที่ริมพระราชวังด้านทิศตะวันตก สร้างในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แต่หักพังลงมาเมื่อคราวเสียกรุงครั้งที่ 2 หอที่เห็นอยู่ในปัจจุบันสร้างในสมัยรัชกาลที่ 4 ตามรากฐานเดิม ทรงใช้เป็นที่ประทับทอดพระเนตรดาว

วัดเสนาสนาราม

อยู่หลังวังจันทรถesm เป็นวัดโบราณเดิมชื่อ "วัดเสือ" มีพระพุทธรูปสำคัญ 2 องค์ คือ "พระสัมพุทธมุนี" เป็นพระประธานในอุโบสถและ "พระอินทรแปลง" ประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร เป็นพระพุทธรูปที่อัญเชิญมาจากนครเวียงจันทน์

วัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร

อยู่ในเขตพระนครด้านทิศตะวันออกตอนใต้ ริมป้อมเพชร เดิมชื่อวัดทองเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างไว้ครั้งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์จักรี ได้ทรงสร้างเพิ่มเติมและปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องกันมาเกือบทุกรัชกาล ผนังภายในพระอุโบสถตอนบนมีภาพเขียนเทพชุมนุม ตอนล่างเขียนเรื่องเวสสันดรชาดก เตมียชาดกและสุวรรณสามชาดก ตอนหน้าสุดเขียนภาพมารวิชัย พระวิหารมีรูปเขียนแสดงพระราชวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นต้นแบบลอกแพร่หลายออกไปหลายแห่ง

วังหลัง

ตั้งอยู่ริมกำแพงพระนครศรีอยุธยาด้านทิศตะวันตก (ในเขตโรงงานสุราของกรมสรรพสามิต) เดิมเป็นอุทยานสำหรับเสด็จประพาสเป็นครั้งคราวเรียกว่า สวนหลวง และคงจะปลูกแต่เพียงตำหนักที่หักเท่านั้น ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาได้โปรดให้สร้างเพิ่มเติมเป็นพระราชวังเพื่อให้เป็นที่ประทับของสมเด็จพระเอกาทศรถ ต่อมาวังหลังได้กลายเป็นที่ประทับของเจ้านายในพระราชวงศ์เท่านั้น จึงไม่ปรากฏสิ่งสำคัญหลงเหลืออยู่นอกจากเจดีย์พระศรีสุริโยทัย

เจดีย์พระศรีสุริโยทัย

อยู่ในเกาะเมืองด้านทิศตะวันตก เป็นโบราณสถานที่สำคัญยิ่งแห่งหนึ่งในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพราะสถานที่นี้มีได้เป็นเพียงอนุสรณ์สถานของวีรสตรีไทยพระองค์แรกเท่านั้น หากแต่ยังหมายถึงการยืนยันเกียรติแห่งสตรีไทยที่ได้รับการยกย่องจากสังคมไทยมาแต่ครั้งบรรพกาลอีกด้วย เรื่องมีอยู่ว่า ในขณะที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครองราชย์ได้เพียง 7 เดือน เมื่อ พ.ศ. 2091 พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และบุเรงนอง ยกทัพเข้ามาล้อมกรุงศรีอยุธยาครั้งแรกโดยผ่านมาทางด้านด่านพระเจดีย์สามองค์ จังหวัดกาญจนบุรี และตั้งค่ายล้อมพระนคร การศึกครั้งนั้นเป็นที่เลื่องลือถึงวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยซึ่งไสช้างพระที่นั่งเข้าขวางพระเจ้าแปร ด้วยเกรงว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิพระราชสวามีจะเป็นอันตรายจนถูกพระแสงของ้าวฟันพระอังสาขาดสะพายแล่งสิ้นพระชนม์อยู่บนคอช้าง เมื่อสงครามยุติลง สมเด็จพระมหาจักรพรรดิได้ทรงปลงพระศพของพระนางและสถาปนาสถานที่ปลงพระศพขึ้นเป็นวัด ขนานนามว่า "วัดสบสวรรค์" (หรือวัดสวนหลวงสบสวรรค์) ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการสอบสวนหาตำแหน่งสถานที่ต่างๆ ที่กล่าวถึงในพระราชพงศาวดารเพื่อเรียบเรียงเป็นหนังสือประชุมพงศาวดารขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายจึงเป็นเหตุให้ทราบตำแหน่งของวัดสบสวรรค์ ซึ่งยังคงพบเจดีย์แบบย่อไม้สิบสองสูงใหญ่ปรากฏตามที่ตั้งในปัจจุบันนี้ ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงขนานนามเรียกชื่อเจดีย์ว่า "เจดีย์พระศรีสุริโยทัย"

ในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลได้มอบให้กรมศิลปากร และกรมป.กลาง ดำเนินการบูรณะซ่อมแซมเสริมรูปทรงพระเจดีย์ที่ชำรุดให้อยู่ในสภาพเดิมเป็นที่น่ายินดีว่า ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2533 กรมศิลปากรได้พบศิลปวัตถุโบราณ เช่น พระพุทธรูปผลึกแก้วสีเขียวปางมารวิชัย พระเจดีย์จำลอง ผอบทองคำบรรจุพระธาตุ เป็นต้น ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา

สวนศรีสุริโยทัย

ตั้งอยู่ใกล้กับเจดีย์พระศรีสุริโยทัย ประกอบด้วยศาลาอเนกประสงค์ พลับพลาสมเด็จพระเจดีย์- พระสุริโยทัย เนินเสมหินอ่อนโบราณอายุกว่า 400 ปี บรรจุชิ้นส่วนพระพุทธรูปที่ชำรุดอัญเชิญมาจากวัดพุทไธสวรรย์ (พระตำหนักเวียงเหล็กของพระเจ้าอู่ทอง) ฯลฯ องค์การสุราเป็นผู้สร้างสวนนี้เพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายอดีตพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ ในที่ดินซึ่งเคยเป็นเขตพระราชฐานชั้นใน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานชื่อ "สวนศรีสุริโยทัย" เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2532 และองค์การฯ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายสวนนี้แด่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถเนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ

วัดโลกยสุธา

อยู่ถัดจากเจดีย์พระศรีสุริโยทัยเข้าไปทางด้านหลังประมาณกิโลเมตรเศษ บริเวณวัดอยู่ติดกับวัดวรเชษฐาราม ถ้าจะเดินทางไปชมจะไปทางรถยนต์ผ่านไปตามถนนในบริเวณโรงงานสุราหรือจะเข้าไปตามถนนหลังพลับพลาตรีมุขในบริเวณพระราชวังโบราณ ผ่านวัดวรโพธิ์และวัดวรเชษฐารามเข้าไปจนถึงพระพุทธไสยาสน์องค์ใหญ่ของวัดได้ พระพุทธไสยาสน์องค์นี้ก่อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยอิฐถือปูนยาวประมาณ 29 เมตร มีซากพระวิหารเป็น 6 เหลี่ยมขนาดใหญ่อยู่ติดองค์พระ
เหลืออยู่หลายต้นเข้าใจว่าเป็นซากพระอุโบสถ

บ่อมและปรากฏารอบกรุง

กำแพงเมืองที่พระเจ้าอู่ทองทรงสร้างครั้งแรกนั้นเป็นเพียงเชิงเทินดิน และมีเสาไม้
ระเนียดปักข้างบน ต่อมาในรัชสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจึงได้ก่ออิฐถือปูน บ่อมตามพระราช
พงศาวดารมี อาทิ บ่อมมหาชัย บ่อมชัตกบ บ่อมเพชร บ่อมหอราชคฤห์ และบ่อมจำปาพล เป็นต้น
บ่อมใหญ่ๆ มักตั้งอยู่ตรงทางแยกระหว่างแม่น้ำ เช่น บ่อมเพชร อยู่ตรงที่บรรจบของแม่น้ำ
เจ้าพระยากับแม่น้ำป่าสัก บ่อมมหาไชยอยู่มุมวังจันทร์เกษมในที่ซึ่งเป็นตลาดหัวรอในปัจจุบัน ซึ่ง
ตัวบ่อมถูกรื้อนำอิฐไปสร้างพระนครใหม่ที่กรุงเทพฯ ในรัชกาลที่ 1

วัดกษัตราธิราชวรวิหาร

อยู่นอกเกาะเมืองตรงข้ามกับเจดีย์พระศรีสุริโยทัย ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เดิมชื่อ
“วัดกษัตรา” หรือ “วัดกษัตราราม” เป็นวัดโบราณในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีพระปรางค์ใหญ่เป็นหลัก
ประธานของวัด

วัดไชยวัฒนาราม

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกนอกเกาะเมือง เป็นวัดที่พระเจ้าปราสาททอง
กษัตริย์กรุงศรีอยุธยาองค์ที่ 24 (พ.ศ. 2173-2198) โปรดให้สร้างขึ้น ปัจจุบันเป็นวัดร้าง สิ่งก่อสร้าง
ที่เหลืออยู่มีพระปรางค์ศรีรัตนมหาธาตุและเจดีย์รายตามพระระเบียงคตรอบพระปรางค์
ความสำคัญอีกประการหนึ่งคือ วัดนี้เป็นที่ฝังพระศพของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ กวีเอกสมัยอยุธยา
ตอนปลายกับเจ้าฟ้าสังวาลย์ซึ่งต้องพระราชอาญาโดยจนถึงสิ้นพระชนม์ในรัชสมัยของพระเจ้าบรม
โกศ วัดไชยวัฒนารามได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม
2478 และกรมศิลปากรโดยอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการบูรณะตลอดมา
จนปัจจุบันไม่มีสภาพรกร้างอยู่ในป่าอีกแล้ว และยังคงมองเห็นเค้าแห่งความสวยงามยิ่งใหญ่
ตระการตา ซึ่งผู้ไปเยือนไม่ควรพลาดชมอย่างยิ่ง อนึ่ง การเดินทางไปชมวัดสำคัญในประวัติศาสตร์
บริเวณนี้ ท่านอาจเช่าเหมาเรือหางยาวจากบริเวณหลังลานจอดรถ ฝั่งตรงข้ามพระราชวังจันทร์
เกษมด้านตะวันออกของเกาะเมือง ล่องไปตามลำน้ำป่าสักลงไปทางใต้ผ่านวิทยาลัยการต่อเรือ
พระนครศรีอยุธยา วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดพุทธโสธรวัด โบสถ์โปรตุเกส วัดไชยวัฒนาราม วัด
กษัตราธิราช และเจดีย์พระศรีสุริโยทัยอันสง่างามอีกด้วย ซึ่งจะทำให้การเดินทางมีรสชาติไปอีก
แบบหนึ่งโดยเฉพาะเวลาพลบค่ำจะเห็นภาพบริเวณวัดไชยวัฒนารามสวยงามมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัดพุทธโรศวรค์

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำทางด้านใต้ฝั่งตรงข้ามของเกาะเมือง หากเดินทางโดยรถยนต์และใช้เส้นทางสายอยุธยา-เสนา ทางทิศตะวันตกของเกาะเมือง ข้ามสะพานวัดกษัตราธิราชแล้วเลี้ยวซ้าย จะผ่านวัดไชยวัฒนาราม มีป้ายบอกทางเป็นระยะไปจนถึงทางแยกซ้ายเข้าวัดพุทธโรศวรค์ วัดนี้สร้างขึ้นบริเวณที่สมเด็จพระเจ้าอู่ทองอพยพมาสร้างเมืองใหม่ เดิมบริเวณนี้เรียกว่า “เวียงเล็ก” หรือ “เวียงเหล็ก” ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ภายในวัดมีสิ่งที่น่าสนใจคือ พระปรางค์ประธานองค์ใหญ่เป็นศิลปะแบบอยุธยาตอนต้น

หมู่บ้านโปรตุเกส

ตั้งอยู่ที่ตำบลลำภาลม์ บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศตะวันตก อยู่ทางใต้ของตัวเมือง ชาวโปรตุเกสเป็นชาวยุโรปชาติแรกที่เข้ามาติดต่อกับกรุงศรีอยุธยา โดยเมื่อปี พ.ศ. 2054 อัลฟองโซ เดอ อัลบูเคอร์ก ผู้สำเร็จราชการของโปรตุเกสประจำเอเชีย ได้ส่งนายดูอาร์เต้ เฟอร์นันเดส เป็นทูตเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา มีชาวโปรตุเกสเข้ามาตั้งหลักแหล่งค้าขายและเป็นทหารอาสาในกองทัพกรุงศรีอยุธยา และสร้างโบสถ์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ศาสนาและเป็นศูนย์กลางของชุมชน ปัจจุบันบริเวณนี้ยังมีร่องรอยสิ่งก่อสร้างปรากฏให้เห็นคือ โบราณสถานซานเปโตร หรือ โบสถ์ในคณะโดมินิกัน มีการขุดค้นพบโบราณวัตถุที่สำคัญ ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ กิ่งงยาสูบ เหรียญกษาปณ์ และเครื่องประกอบพิธีทางศาสนา

วัดกุฎีเขาทอง

ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ห่างจากพระราชวังหลวงไปประมาณ 2 กิโลเมตร (ทางเดียวกันกับเส้นทางไปจังหวัดอ่างทอง ทางหลวงหมายเลข 309) จะมีป้ายบอกทางแยกซ้ายไปวัดกุฎีเขาทอง วัดกุฎีเขาทองนี้ หนังสือคำให้การชาวกรุงเก่ากล่าวไว้ว่า สมเด็จพระรามาธิบดีทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 1930 เมื่อบุเรงนองยกมาตีกรุงศรีอยุธยาได้เมื่อ พ.ศ. 2112 ได้สร้างพระเจดีย์กุฎีเขาทองขึ้นไว้เป็นที่ระลึก ต่อมาสมเด็จพระเจ้าบรมโกศโปรดให้ซ่อมองค์พระเจดีย์ตอนบนเป็นแบบไทยพร้อมๆ กันกับการบูรณะวัด ขณะนี้จึงปรากฏว่ามีมือช่างมอญเดิมเหลือเพียงฐานทักษิณสูงขึ้นไปเป็น พระเจดีย์ย่อไม้สิบสองฝีมือช่างไทย

พระที่นั่งเพนียด

ตั้งอยู่ในตำบลสวนพริก ห่างจากตัวเมืองประมาณ 4 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 309 (ทางเดียวกับวัดกุฎีเขาทอง) สร้างขึ้นเป็นที่สำหรับพระราชอาคันตุกะประทับทอดพระเนตรการจับช้างเถื่อนในเพนียด หรือการจับช้างกลางแปลง เป็นประเพณีที่เคยทำกันมาแต่โบราณ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในราชการในเวลาปกติและในเวลาสงคราม พระที่นั่งของเดิมซึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สร้างสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา นั้น ถูกพม่าเผาทำลายเมื่อเสียกรุงครั้งหลัง พ.ศ. 2310 พระที่นั่งเพนียดและตัวเพนียดที่เห็นในปัจจุบันนั้นลักษณะเป็นคอกล้อมด้วยซุงทั้งต้น มีปีกกาแยกเป็นรั้วไปสองข้าง รอบเพนียดเป็นกำแพงดินประกอบอิฐเสมอยอดเสาด้านหลังคอก ตรงข้ามแนวปีกกาเป็นพลับพลาที่ประทับ ซึ่งได้รับการบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2500 และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังได้สนับสนุนเงินงบประมาณแก่กรมศิลปากรในปี พ.ศ. 2531 เพื่อบูรณะเพนียดให้อยู่ในสภาพเดิมอีกด้วย

วัดหน้าพระเมรุ

ตั้งอยู่ริมคลองสระบัวด้านเหนือของคูเมือง (แม่น้ำลพบุรีเก่า) ตรงข้ามกับพระราชวังหลวง มีชื่อเดิมว่า "วัดพระเมรุราชิการาม" พระองค์อินทร์ในรัชกาลสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2046 เป็นวัดเดียวในกรุงศรีอยุธยาที่ไม่ถูกพม่าทำลายและยังคงสภาพที่ดีมาก เพราะพม่าได้ไปตั้งกองบัญชาการอยู่ที่วัดนี้ พระอุโบสถเป็นแบบอยุธยาซึ่งมีเสาอยู่ภายใน แต่น่าจะมาเพิ่มเสารับชายคาที่หลังในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระประธานในอุโบสถซึ่งสร้างปลายสมัยอยุธยาเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องหล่อสำริดขนาดใหญ่ที่สุดที่ปรากฏและมีความงดงามมาก ด้านหลังพระอุโบสถยังมีอีกองค์หนึ่งแต่เล็กกว่าคือพระศรีอริยเมตไตรย์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีการปฏิสังขรณ์โดยรักษาแบบอย่างเดิมไว้ และได้เชิญพระพุทธรูปศิลานั่งห้อยพระบาทสมัยทวาราวดีจากวัดมหาธาตุมาไว้ในวิหารน้อย ซึ่งอยู่ฝั่งขวาของพระอุโบสถอีกด้วย พระพุทธรูปศิลาแบบนั่งห้อยพระบาทสมัยทวาราวดีนี้ นับเป็น 1 ใน 6 องค์ ที่มีอยู่ในประเทศไทย จึงนับเป็นสิ่งที่มีความค่ามาก

วัดกุฎีดาว

อยู่หน้าสถานีรถไฟฝั่งตะวันออก เป็นวัดเก่าแก่ ฝีมือการสร้างงดงามยิ่ง แต่ปรักหักพังไปมากแล้ว ปัจจุบันเป็นวัดร้างไม่ปรากฏแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้าง

วัดสมณโกศ

อยู่ใกล้วัดกุฎีดาว เป็นวัดที่เจ้า พระยาโกษา (เหล็ก) และเจ้าพระยาโกษา (ปาน) ปฏิสังขรณ์ขึ้นใหม่ในแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช วัดนี้มีพระปรางค์องค์ใหญ่รูปทรงสำริดฐานแปดกกว่าแห่งอื่น เข้าใจว่าเลียนแบบเจดีย์เจ็ดยอดของเชียงใหม่

วัดใหญ่ชัยมงคล(วัดเจ้าพระยาไท หรือ วัดป่าแก้ว)

ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำป่าสัก ถ้ามาจากตัวเมืองข้ามสะพานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช แล้วจะเห็นพระเจดีย์วัดสามปลื้มอยู่กลางสี่แยก เลี้ยวขวาไปไม่ไกลก็จะเห็นป่าย มีทางแยกซ้ายมือหรือหากมาทางถนนสายเอเชีย เลี้ยวเข้าแยกอยุธยาแล้ว พบพระเจดีย์ใหญ่กลาง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถนนก็เลี้ยวซ้าย วัดนี้ตามข้อมูลประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่าเมื่อ พ.ศ. 1900 พระเจ้าอยู่ทองทรงสร้าง "วัดป่าแก้ว" ขึ้นตรงที่พระราชทานเพลิงศพ "เจ้าแก้วเจ้าไท" ในการสร้างวัดป่าแก้วครั้งนี้ ได้ทรงสร้างพระเจดีย์ขึ้นคู่กับพระวิหารด้วย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2135 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงเสริมพระเจดีย์ให้ใหญ่และสูงขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างเจดีย์ยุทธหัตถีที่ตำบลหนองสาหร่ายจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อเฉลิมพระเกียรติเมื่อคราวทรงชนะศึกยุทธหัตถี พระราชทานนามวัดเสียใหม่ว่า "วัดชัยมงคล" ต่อมาเปลี่ยนแปลงชื่อเป็นวัดใหญ่ชัยมงคล วัดนี้ร้างไปเมื่อคราวเสียกรุงครั้งสุดท้ายแล้วเพิ่งจะตั้งขึ้นเป็นวัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษาเมื่อไม่นานมานี้

วัดพนัญเชิงวรวิหาร

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักทางทิศใต้ฝั่งตรงข้ามของเกาะเมือง ห่างจากตัวเมืองราว 5 กิโลเมตร หรือเมื่อออกจากวัดใหญ่ชัยมงคลถึงถนนใหญ่แล้วเลี้ยวซ้าย วัดนี้เป็นวัดที่มีมาก่อนการสร้างกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏหลักฐานว่าใครเป็นผู้สร้างพระพุทธรูปซึ่งเป็นพระประธานในพระวิหาร ชื่อพระเจ้าพนัญเชิงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1867 นับเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นปางมารวิชัยที่มีอายุมากที่สุดและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย หน้าตักกว้าง 20.17 เมตร และสูงจากชายพระชงฆ์ถึงรัศมี 19 เมตร ฝีมือปั้นงดงาม เป็นที่เคารพสักการะของชาวจังหวัด ตามตำนานกล่าวว่า เมื่อคราวพระนครศรีอยุธยาจะเสียแก่ข้าศึกนั้น พระพุทธรูปองค์นี้มีน้ำพระเนตรไหลออกมาทั้งสองข้าง

ตึกเจ้าแม่สร้อยดอกหมาก

ก่อสร้างเป็นตึกแบบจีน เป็นที่ประดิษฐานรูปเจ้าแม่สร้อยดอกหมาก ชาวจีนเรียกว่า "จูแซเนี้ย" เป็นที่เคารพนับถือของชาวจีนทั่วไป

ตั้งอยู่ที่ตำบลเกาะเรียน ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีชาวต่างประเทศเข้ามาค้าขายเป็นจำนวนมาก ในสมัยนั้นทางการญี่ปุ่นได้อนุญาตให้ชาวญี่ปุ่นค้าขายกับชาวต่างชาติได้โดยให้มีหัวหน้าปกครองในกลุ่มตน นับแต่นั้นมาก็มีชาวญี่ปุ่นเข้ามาอาศัยมากขึ้น หัวหน้าชาวญี่ปุ่นในขณะนั้นคือ นากามาซา ยามาดา เป็นผู้มีอำนาจและเป็นที่โปรดปรานของสมเด็จพระเจ้าทรงธรรม จนได้รับแต่งตั้งเป็น ออกญาเสนาภิมุข รับราชการต่อมาจนได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมือง นครศรีธรรมราชจนสิ้นชีวิต ปัจจุบันสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ได้จารึกประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านญี่ปุ่นในสมัยกรุงศรีอยุธยามาตั้งไว้ภายในหมู่บ้าน และปรับปรุงบริเวณหมู่บ้านให้เป็นอาคารผนวกของศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จัดแสดงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับต่างประเทศ การเดินทางสามารถเดินทางจากวัดพนัญเชิงวรวิหารไปอีกประมาณ 1.5 กิโลเมตร ก็จะเห็นอาคารผนวกหมู่บ้านญี่ปุ่นอยู่ทางด้านขวามือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.1.4 พืชเศรษฐกิจ

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปี 2541 มีการเพาะปลูกมาก 2 ชนิด ได้แก่

ชนิดที่ 1 นาปี พื้นที่ทั้งหมด 900,891 ไร่ อำเภอที่เกษตรกรเพาะปลูกมากที่สุดคือ อำเภอผักไห่ พื้นที่เพาะปลูก 92,300 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.25 ของพื้นที่เพาะปลูก ส่วนอำเภอที่เกษตรกรเพาะปลูกน้อยที่สุดคือ อำเภอบ้านแพรก พื้นที่ปลูก 20,681 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.30 ของพื้นที่เพาะปลูก

ชนิดที่ 2 นาปรัง พื้นที่ทั้งหมด 390,850 ไร่ อำเภอที่เกษตรกรเพาะปลูกมากที่สุดคือ อำเภอเสนา พื้นที่เพาะปลูก 93,761 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.99 ของพื้นที่เพาะปลูก ส่วนอำเภอที่เกษตรกรเพาะปลูกน้อยที่สุดคือ อำเภอบางปะหัน พื้นที่ปลูก 132 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของพื้นที่เพาะปลูก

การใช้พื้นที่และการถือครองที่ดินทางการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีพื้นที่ทั้งหมด 1,597,900 ไร่ จากข้อมูลปี 2541 ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อการเกษตร 1,505,167 ไร่ (94.20%) ที่เหลือเป็นพื้นที่ไม่ได้จำแนก 92,733 ไร่ (5.80%) เป็นที่อยู่อาศัย ที่รกร้างว่างเปล่า และเนื้อที่ที่ยังไม่ได้จำแนก อำเภอที่มีพื้นที่มากที่สุด คือ อำเภอบางปะอิน จำนวน 143,186.25 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.96 และอำเภอที่มีพื้นที่น้อยที่สุดคือ อำเภอบ้านแพรก จำนวน 24,429.38 ไร่คิดเป็นร้อยละ 1.52 การถือครองที่ดินทางการเกษตรในปี 2536 (1,174,128 ไร่) ส่วนใหญ่พื้นที่เกษตร เป็นของเกษตรกรเอง 563,593 ไร่ (48.00%) และยังเป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองโดยสมบูรณ์ (ไม่ได้จำนอง/ขายฝาก) 517,690 ไร่ (44.09%) ได้จำนอง/ขายฝากไว้แล้ว 45,903 ไร่ (3.91%) ที่เหลือเป็นพื้นที่ของคนอื่น 610,535 ไร่ (52.00%) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่าผู้อื่น 591,387 ไร่ (50.37%)

การออกเอกสารสิทธิ ปี 2539 มีพื้นที่ออกเอกสารสิทธิแล้ว 1,424,647 ไร่ (89.16% ของพื้นที่จังหวัด) เป็นเอกสารสิทธิประเภทโฉนด 1,412,333 ไร่ (99.13 %) และเป็นเอกสารสิทธิอื่น (น.ส.3ก, น.ส.3 และใบจอง) 13,266 ไร่ (0.87 %)

2.3.1.5 ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเกษตรกรรมและการชลประทาน

1.การเกษตรกรรม

การกสิกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีที่ตั้งและภูมิประเทศเหมาะสมแก่การเกษตร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะดินส่วนใหญ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใหญ่เป็นดินเหนียว รองลงมาเป็นดินเหนียวปนดินร่วนในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังนาน ความอุดมสมบูรณ์ของดินมีมากพอสมควร แม้ว่ามูลค่าการผลิตสาขาเกษตรกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดจะมีสัดส่วนลดลง แต่การผลิตภาคเกษตรกรรมก็ยังมีมีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด สำหรับโครงสร้างการผลิตในสาขาเกษตรกรรม ประกอบด้วย การกสิกรรม การประมงและปศุสัตว์โดยการกสิกรรมมีความสำคัญมากที่สุดของจังหวัด

พืชหลักที่สำคัญและมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด คือ ข้าว สามารถปลูกได้ทั้งนาปีและนาปรัง รองลงไปเป็นไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชไร่ และพืชผัก แนวโน้มการประกอบอาชีพทางการเกษตรจะทำในลักษณะเกษตรผสมผสานมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกร เนื่องจากสามารถลดความเสี่ยงทางด้านราคาสินค้าทางการเกษตรจากการปลูกพืชเดียวได้

ปศุสัตว์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการเลี้ยงสัตว์กระจายไปทุกอำเภอ มีทั้งลักษณะการเลี้ยงรายย่อยตามบ้าน และการเลี้ยงในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ สัตว์ที่นิยมเลี้ยงในลักษณะฟาร์ม ได้แก่ สุกร ไก่ สุกรเลี้ยงมากในเขตอำเภอรังนกน้อย บ้านแพรก ไก่เลี้ยงมากในเขตอำเภอบางปะอิน ลาดบัวหลวง บางชัย ภาวะการเลี้ยงสัตว์ในปี 2542 ผู้เลี้ยงประสบปัญหาต้นทุนอาหารสัตว์สูงขึ้นมาก และความไม่แน่นอนทางด้านราคา ทำให้ผู้เลี้ยงรายย่อยบางรายเลิกกิจการไปเนื่องจากประสบภาวะการขาดทุน

ประมง สภาพพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม มีแหล่งน้ำธรรมชาติ คุคลองมากมายเหมาะแก่การทำประมงน้ำจืด จึงมีการจับสัตว์น้ำที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกันมาก โดยมีการเลี้ยงในแหล่งน้ำธรรมชาติ ขุดบ่อเลี้ยง เลี้ยงแบบไร่นาสวนผสม สัตว์ที่มีการเพาะเลี้ยงมากได้แก่ ปลาดุก ปลานิล ปลาทับทิม ปลาแรด ในปี 2542 มีผู้เลี้ยงสัตว์น้ำบ่อ จำนวน 5,446 ราย คิดเป็นเนื้อที่ 19,057 ไร่ มีผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง จำนวน 133 ราย คิดเป็นเนื้อที่ 9,357 ไร่

2. การชลประทาน

การชลประทานในจังหวัดนี้ได้เริ่มทำการสำรวจเพื่อการก่อสร้าง เมื่อปี พ.ศ. 2475 คือ โครงการ ๔ ป่าสักได้ มีการสร้างเขื่อนพระรามหกกันแม่น้ำป่าสักรวมทั้งประตูน้ำสำหรับการคมนาคมด้วย เขื่อนพระรามหกมีขนาด 6 x 12.50 เมตร นับเป็นเขื่อนระบายน้ำแห่งแรกในประเทศไทย ต่อมาได้ทำการก่อสร้างโครงการชลประทานต่าง ๆ ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพิ่มขึ้นอีก 12 โครงการ รวมแล้วมีโครงการชลประทานทั้งหมด 13 โครงการด้วยกัน ซึ่งแต่ละโครงการต่างก็มีหน้าที่ควบคุมการส่งน้ำให้แก่พื้นที่เพาะปลูกในบริเวณต่างๆของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การอุตสาหกรรม

จำนวนและโครงสร้างของโรงงานอุตสาหกรรม จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (ไม่นับรวมโรงงานในเขตนิคมอุตสาหกรรม) ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2542 มีจำนวน 802 โรงงาน เงินลงทุน 109,332.25 ล้านบาท จำนวนแรงงาน 80,795 คน แบ่งเป็น แรงงานหญิง 47,842 คน แรงงานชาย 32,953 คน สำหรับจำนวนโรงงานที่เปิดดำเนินการใหม่ในปี 2542 มีจำนวน 19 โรงงาน ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 67.79 เงินลงทุน 886.34 ล้านบาท เมื่อพิจารณาขนาดโรงงานแยกตามเงินลงทุนแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก (เงินทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท) จำนวน 381 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 47.50 โรงงานขนาดกลาง (เงินทุนมากกว่า 10 ล้านบาท ถึง 100 ล้านบาท) จำนวน 219 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 27.3 โรงงานขนาดใหญ่ (เงินทุนมากกว่า 100 ล้านบาทขึ้นไป) จำนวน 125 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 15.50 นอกจากนั้นเป็นโรงสีข้าว จำนวน 77 โรงงาน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ของโรงงานทั้งหมด

- การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม หากจำแนกโรงงานอุตสาหกรรมตาม อำเภอที่ตั้ง อำเภอที่มีโรงงานมากได้แก่ อำเภอยุทธยา มีจำนวน 123 โรงงาน อำเภอบางปะอิน มีจำนวนโรงงาน 122 โรงงาน อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนโรงงาน 101 โรงงาน โดยคิดเป็น ร้อยละ 15.33 , 15.21 และ 12.59 ของโรงงานทั้งหมด 3. นิคมอุตสาหกรรมและกิจการเขต อุตสาหกรรมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับ ภาคเอกชน ได้จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขึ้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 3 แห่ง ได้แก่
 1. นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน (บริษัท ที่ดินบางปะอิน จำกัด) มีพื้นที่โครงการ จำนวน 2000 ไร่ ตั้ง อยู่ตำบลคลองจิก และตำบลบางกระสั้น อำเภอบางปะอิน มีโรงงานที่ได้รับ อนุญาตประกอบกิจการจำนวน 63 โรงงาน แรงงาน 17,615 คน เงินทุน 30,693 ล้านบาท
 2. นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า(ไฮเทค) (บริษัท ไทยอินดัสเตรียล เฮลเทค จำกัด) มี พื้นที่ โครงการ 2150 ไร่ ตั้งอยู่กิโลเมตรที่ 59-60 ถนนสายเอเชีย ตำบลบ้านหว้า อำเภอบางปะอิน มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการ จำนวน 33 โรงงาน แรงงาน 13666 คน เงินทุน 30248 ล้านบาท
 3. นิคมอุตสาหกรรมรัตนนคร (บริษัท สหรัตนนคร จำกัด) มีพื้นที่โครงการ 2050 ไร่ ตั้งอยู่ที่ตำบลบางพระครู อำเภอนครหลวง และตำบลบ้านขล้อย อำเภอบางปะหัน มีโรงงานที่ได้รับ อนุญาตประกอบกิจการ จำนวน 39 โรงงาน แรงงาน 6106 คน เงินทุน 4259.52 ล้านบาท นอกจากนี้ยังมีเขตอุตสาหกรรม 2 แห่ง ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- สวนอุตสาหกรรมโรจนะ (บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด) มีพื้นที่โครงการ จำนวน 3300 ไร่ ตั้งอยู่ตำบลคานหาม ตำบลธนู และอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการโรงงาน 88 โรงงาน

- เขตประกอบการอุตสาหกรรม แพคเตอร์แลนด์วังน้อย (บริษัท วังจุฬาเรียลเอสเตท จำกัด) มีพื้นที่โครงการประมาณ 130 ไร่ ตั้งอยู่บนถนนพหลโยธิน กิโลเมตรที่ 68 ตำบลชะแมบ และตำบลวังจุฬา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลักษณะโครงการเป็นการขายโรงงานสำเร็จรูป คลังสินค้าและอาคารสำนักงาน สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม (Mini Factory) มีโรงงานที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการ จำนวน 29 โรงงาน
รายได้ประชากรต่อหัวรายได้ประชากรต่อหัว / ปี 94,013 บาท

ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด

จากสถิติข้อมูลทางเศรษฐกิจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปี 2539 พบว่า ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัว 94,013 บาทต่อปี เป็นอันดับ 10 ของประเทศ โดยทั้งจังหวัดมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 68,253.415 ล้านบาท รายได้ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับ สาขาการอุตสาหกรรมมากที่สุด ถึงร้อยละ 57.43 คิดเป็นมูลค่า 39,200.910 ล้านบาท รองลงมาเป็นสาขาการค้าส่ง และค้าปลีก ร้อยละ 10.30 คิดเป็นมูลค่า 7,028.289 ล้านบาท และสาขาการบริการร้อยละ 7.51 คิดเป็นมูลค่า 5,128.432 ล้านบาท อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 11.81

2.3.2 การศึกษาลักษณะทางสังคมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3.2.1 ประวัติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เรียกสั้นๆ ว่า “อยุธยา” ตั้งอยู่ในภาคกลาง เป็นเมืองหลวงเก่าของไทย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 1893 โดยสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง หรือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ในเวลา 417 ปีที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีกษัตริย์ปกครอง 33 พระองค์ (ไม่รวมขุนวรวงศาธิราช) จาก 5 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์อู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ปราสาททอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง นับเป็นราชธานีของไทยที่มีอายุยืนยาวที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติไทยที่อยู่ในดินแดนแหลมทองแห่งนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีคำขวัญคือ ราชธานีเก่า อู่ข้าวอู่น้ำ เลิศล้ำกานท์กวี คนดีศรีอยุธยา

ลักษณะภูมิประเทศ พระนครศรีอยุธยามีพื้นที่เป็นที่ลุ่ม มีแม่น้ำสายใหญ่คือ แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำเจ้าพระยา ไหลมาบรรจบกันในพื้นที่ลุ่มรอบผืนแผ่นดินส่วนใหญ่ของตัวเมืองไว้ ตัวจังหวัดจึงเป็นเกาะที่มีบ้านเรือนปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้างฝั่งแม่น้ำ

2.3.2.2 สภาพสังคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สถานการณ์แรงงาน

สถิติผู้สมัครงานทั้งสิ้น 15,468 คน เพิ่มขึ้นร้อยละ 180.93 เมื่อเทียบกับปีก่อน ตำแหน่งงานว่างรวมทั้งสิ้น 29,011 ตำแหน่ง ลดลงร้อยละ 2.35 จากปีที่แล้ว การบรรจุนงานรวมทั้งสิ้น 3,827 เพิ่มขึ้นร้อยละ 9.31 จากปีที่แล้ว โดยมีการบรรจุนงานร้อยละ 24.74 ของผู้สมัครงาน และร้อยละ 13.19 ของตำแหน่งงานว่าง

การศึกษา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สถาบัน ราชภัฏ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษากลาง กรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานการศึกษา ส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/อำเภอ แยกหลักสูตรการจัดการศึกษา ดังนี้

1. หลักสูตรก่อนประถมศึกษา ได้แก่ อนุบาล 2 ปี 3 ปี และเด็กเล็ก
2. หลักสูตรประถมศึกษา (ป.1 - ป.6)
3. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1 - ม.3)
4. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ (ม.4 - ม. 6)
5. หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีพ (ปวช.1 - ปวช.3)
6. หลักสูตรอนุปริญญาและเทียบเท่า (ปวท.,ปวส.)
7. หลักสูตรปริญญาตรี

ศาสนา

มีพุทธศาสนิกชน จำนวน 661,655 คน คิดเป็น 92.52% นับถือศาสนาคริสต์ จำนวน 12,614 คน คิดเป็น 1.76% นับถือศาสนาอิสลาม จำนวน 40,651 คน คิดเป็น 5.68% และอื่น ๆ 264 คน คิดเป็น 0.04% สำหรับศาสนสถานในจังหวัดมีทั้งสิ้น 556 แห่ง แยกเป็นวัด 494 วัด โบสถ์คาทอลิก 6 แห่ง และมัสยิด 56 แห่ง

นอกจากนั้นยังมีวัดร้าง 416 วัด ที่พักสงฆ์ 9 แห่ง โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม บาลี และสามัญ รวม 97 แห่ง ศูนย์พุทธศาสนานันทนวิทยา 2 แห่ง มีพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิดราชวรวิหาร 3 แห่ง ชั้นโท ชนิดราชวรวิหาร 1 แห่ง ชั้นโท ชนิดวรวิหาร 3 แห่ง ชั้นตรี ชนิดวรวิหาร 2 แห่ง และ ชั้นตรี ชนิดสามัญ 4 แห่ง มีพระภิกษุ/สามเณรที่จำพรรษา จำนวน 7,663 รูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาชุมชน

มีการส่งเสริมและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการปกครอง โดยให้การศึกษและพัฒนาขบวนการเรียนรู้ของประชาชน พัฒนาองค์กร อาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่น พัฒนาระบบ รูปแบบและวิธีพัฒนาชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้(ข้อมูลมกราคม2542)

1. จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก 60 แห่ง มีเด็กเล็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดู 2,381 คน ชาย 1,172 คน หญิง 1,209 คน และเด็กเล็กที่ได้รับการพัฒนานอกศูนย์ 1,023 คน
2. จัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล 197 แห่ง สมาชิกนอกระบบ 12,205 คน ในระบบ 14,851 คน
3. จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับต่างๆรวม1,421คณะ
 - คณะกรรมการพัฒนาสตรีจังหวัด 1 คณะ จำนวน 48 คน
 - คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอ 16 คณะ จำนวน 875 คน
 - คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล 193 คณะ จำนวน 2,422 คน
 - คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน 1,211 คณะ จำนวน 10,899 คน
4. การพัฒนาอาชีพและรายได้ จำนวนกลุ่มอาชีพ จำนวน 264 กลุ่ม 3,108 คน
5. จัดให้มีอาสาสมัคร โดยมีอาสาพัฒนาชุมชน 2,408 คน และผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน 374 คน
6. จัดตั้งศูนย์พัฒนาตำบล 187 แห่ง
7. จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 181 กลุ่ม สมาชิก 14,901 คน เงินสัจจะสะสม 39,269,827 บาท
8. จัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดระดับหมู่บ้าน/ตำบล จำนวน 16 แห่ง ทุนดำเนินการ 1,324,574 บาท
9. โครงการแก้ไขปัญหาคความยากจน กข.คจ ได้รับงบประมาณดำเนินการ ปี 2536 - 2538 จำนวน 55 หมู่บ้าน ปี 2541 จำนวน 6 หมู่บ้าน ปี 2542 จำนวน 6 หมู่บ้าน เงินทุนประกอบอาชีพหมู่บ้านละ 280,000 บาท รวมทั้งสิ้น 67 หมู่บ้าน เงินทุน 18,760,000 บาท 1
10. การสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.) ปี 2541 จำนวน 186 ตำบล 1,211 หมู่บ้าน แสดงคุณภาพชีวิตประชาชนในภาพรวมของจังหวัด มี 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด บรรลุเป้าหมายผ่านเกณฑ์ 33 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ 6 ตัวชี้วัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การสาธารณสุข

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบัน ที่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ทั้งสิ้น 20 แห่ง มีจำนวนเตียง 1,276 เตียง ในจำนวนนี้ เป็นสถานพยาบาลที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 16 แห่ง จำนวน 916 เตียง และเป็นสถานพยาบาลของเอกชน 4 แห่ง จำนวน 360 เตียง

ส่วนบุคลากรทางสาธารณสุขที่สำคัญ คือ แพทย์และพยาบาลนั้น มีจำนวนแพทย์ 124 คน โดยอยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 93 คน อัตราส่วน แพทย์ : ประชากร เท่ากับ 1:5,915 สำหรับพยาบาล เป็นพยาบาลวิชาชีพ 556 คน พยาบาลเทคนิค 441 คน รวมเป็น 997 คน คิดเป็นอัตราส่วน พยาบาล : ประชากร เท่ากับ 1 : 736

ประเพณีวัฒนธรรม

พิธีกวนข้าวทิพย์ ได้ยึดถือปฏิบัติเป็นประเพณีสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในหมู่ของชาวพุทธทั่วไป เพื่อระลึกถึงสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเหตุการณ์ที่นางสุชาดาได้กวน ข้าวทิพย์ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ แล้วนำไปถวายพระพุทธเจ้าก่อนที่จะตรัสรู้ ๑ วัน โดยถือว่ามีผลานิสงส์มาก ด้วยเหตุนี้ชาวพุทธจึงพร้อมใจกันกวนข้าวทิพย์ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา เทิดทูนพระเกียรติคุณด้วยความกตัญญูตเวทิตาธรรม ข้าวทิพย์มธูปายาสนี้เชื่อกันว่า เมื่อทำครบถ้วนตามพิธีแล้ว จะเป็นสิริมงคลแก่ผู้ทำและผู้บริโภค สมควรจะเช่นสรวงเทพารักษ์ ผู้ที่ได้บริโภคข้าวทิพย์แล้ว จะประสบโชคลาภต่าง ๆ นานาปราศจากโรคภัยไข้เจ็บที่ประสบสิ่งที่เป็นมงคล

พิธีกรรม

วัตถุที่กวน ได้แก่ น้ำนมโคสด (ปัจจุบันใช้นมข้นหวานแทน) น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ชะเอมเทศ น้ำตาลกรวด น้ำตาลหม้อ ข้าวตอก ข้าวเม่า ธัญพืชต่าง ๆ ที่คั่วสุก ถั่ว งา ลูกเดือย เมล็ดแตงเผือกมัน เมล็ดบัว มะพร้าวแก่ มะพร้าวอ่อน ผลไม้สด ผลไม้แห้ง เช่น มะม่วง กัลยง หุเรียน ละมุด ลำไย ส้ม ขนุน เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมเท่าที่จะหาได้หรือปรับปรุงให้มีรสชาติ หอมหวาน อร่อย ตามความต้องการของผู้กวนในแต่ละท้องถิ่น บางท้องถิ่นอาจใช้ผลไม้ชนิดต่าง ๆ ที่มีการจัดเตรียมการในพิธีกวนข้าวทิพย์ต้องจัดเตรียมสิ่งสำคัญดังนี้

ต้องปลุกโรงพิธีขึ้น ๑ หลัง ให้กว้างใหญ่พอสมควร เพื่อตั้งโต๊ะบูชาพระพุทธรูป อาสน์สงฆ์ โต๊ะบูชาเทวรูป และที่ซึ่งผู้เข้าร่วมพิธี คือ พรหมณ์ โหระ (ผู้ที่มีความรู้ในพิธีกรรมอย่างดี) เทพยดา นางฟ้า นางสุชาดา สาวพรหมจารี และทายก ทายิกา ฯลฯ นั่งฟังพระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ และก่อเตาตั้งกระทะกวนภายในโรงพิธี จัดหาพายสำหรับกวนกระทะละ ๓ เล่ม จัดหาฟืนให้เพียงพอและตากให้แห้งสนิท โรงพิธีทาสีขาว เครื่องประดับตกแต่งควรใช้เครื่องขาว ตั้งราชวัฏ ฉัตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ธง ผูกต้นกล้วย ข้าว ทั้ง ๔ มุม หรือครบ ๘ ทิศยิ่งดี แล้วยกศาลเพียงตาขึ้นไว้ในทิศที่เป็นศรีของวัน คือ ทิศที่เทวดาสถิตในวันกว่น ตั้งเครื่องสังเวศ คือ หัวหมู บายศรี เบ็ด ไก่ ขนมห่มแดง ขนมห่มขาว มะพร้าวอ่อน กล้วย และมีการจัดที่นั่ง การให้โหร นั่ง ๑ ที่ และจัดให้เทวดาและนางฟ้านั่งเรียงแถว หน้ากระดานดังนี้

แถวที่ ๑ จัดให้ท้าวมหาพรหมกับพระอินทร์นั่งข้างหน้า

แถวที่ ๒ มหาราชทั้งสี่

แถวที่ ๓ นางฟ้า

แถวที่ ๔ นางสุชาดา นั่งข้างหน้าสาวพรหมจรรย์

- จัดเตรียมตะลอมพอก หรือยอดเทวดา ๖ ยอด ที่สมมติว่าเป็นท้าวมหาพรหม พระอินทร์ (ท้าวสักกะ) ท้าวธตรฐ ท้าววิรุฬหก ท้าววิรุฬภักษ์ ท้าวเวสวัณ มงกุฏนางฟ้า ๔ และมงคลสวมศีรษะสาวพรหมจรรย์ ใช้มงคลด้ายแบบมงคล ตัดจุก หรือใช้ดอกมะลิร้อยให้เป็นวงกลม เรียก มงคลดอกไม้ ให้ครบจำนวนเตละละ ๒ คน สมมติว่าเป็นบริวารของนางสุชาดา

ศาสนพิธี

จัดที่บูชา ๒ ที่ คือ

- โต๊ะบูชาพระพุทธรูปหันพระพักตร์ไปทางทิศตะวันออก หรือทิศเหนือ ถ้าสถานที่ไม่อำนวย มีไม้มหาโพธิ์ใส่กระถางตั้งไว้ด้านหลังพระพุทธรูป ส่วนประกอบอื่นเหมือนการจัดตั้งโต๊ะหมู่บูชาทั่วไป

- โต๊ะบูชาเทวรูป มีพระพรหม พระอิศวร พระนารายณ์ เป็นต้น สุดแต่จะหาได้ พระฤาษี ๕ ตน ถ้าหาาก็ต้องให้ได้อย่างน้อย ๑ ตน สมมติเป็นฤาษีกลโยโกฏ มีเครื่องบูชาเช่นเดียวกัน จัดตั้งอาสนะสงฆ์ด้านซ้ายของโต๊ะหมู่บูชาพระพุทธรูปให้สูงกว่าพื้นที่สัปบุรุษทวยหาทายิกา และผู้เข้าร่วมพิธีนั่ง

การแต่งกาย

โหราจารย์ นุ่งผ้าขาวโจงกระเบน สวมเสื้อชั้นในชั้นนอกสีขาว แขนยาว มีสไบเฉียง ๑ ผืน ถ้ามีเสื้อครุยให้สวมเสื้อครุยแทนสไบเฉียง ส่วนเทวดาก็แต่งตัวเหมือนกับโหราจารย์ นางฟ้า ควรเลือกสตรีสาวรูปงาม นุ่งผ้าจีบ ห่มสไบเฉียง สวมมงกุฏ นางสุชาดาและสาวพรหมจรรย์ แต่งชุดขาวทั้งชุด นุ่งผ้าจีบ ห่มสไบเฉียง โดยนางสุชาดาควรเป็นหญิงที่มีสามีแล้ว แต่สาวพรหมจรรย์ควรเป็นเด็กหญิงที่ยังไม่มีประจำเดือน หรือสตรีที่ยังไม่เคยต้องประเวณี และต้องกราบพระเป็นและรับศีลได้ แต่จะพบว่าปัจจุบัน ความเคร่งครัดในเรื่องการแต่งกายได้ลดน้อยลง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ ผู้เข้าร่วมพิธีจึงแต่งกายสวยงามตามสมัยนิยมแทน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ก็มี พระปริตรใช้สวดในพิธี ได้แก่ เจ็ดตำนาน ธรรมจักรกัปปวัตนสูตร และมหาสมยสูตร
เจ็ดตำนานกับธรรมจักรกัปปวัตนสูตรใช้สวดก่อนทำพิธีกวน มหาสมยสูตรสวดเมื่อกำลังกวน

ปีพาทย์และฆ้องชัย

ปีพาทย์บรรเลงเมื่อก่อนเจริญพระพุทธมนต์แล เมื่อจบแล้ว เมื่อสวมตะลอมพอก
หรือสวมยอดมงกุฎแลมวงคล เมื่อพระสงฆ์ประพรมน้ำพระพุทธมนต์ เมื่อออกเวียนทักษิณรอบโรง
พิธี และเมื่อเท้านมหรือเครื่องกวนลงในกระทะ ฆ้องชัยตีเมื่อประกาศเชิญเทวดา เมื่อพระสงฆ์
สวดมนต์จบทุก ๆ บท เมื่อสวมตะลอมพอกมงกุฎแลมวงคล และเมื่อนางสุชาดาเท้านมและเครื่อง
กวนลงในกระทะ

กำหนดพิธี

ในสมัยโบราณจะทำพิธี ๒ วัน คือ พิธีตอนเย็น มีการสวดพระพุทธมนต์ (สวดมนต์
เย็น) ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๖ พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์เจ็ดตำนานและธรรมจักรฯ พิธีตอนเช้า
วันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ เมื่อก่อนจะถึงเวลากวน จะมีพิธีพราหมณ์และพิธีสงฆ์รวมกัน และจะทำการ
กวนจนเสร็จ ในกรณีที่มีการกวนจำนวนมากหลายกระทะ พอรุ่งเช้าวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ จัดถวาย
เป็นพุทธบูชาและถวายพระสงฆ์

ในปัจจุบันนิยมทำเสร็จภายในวันเดียว คือ วันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๖ ตอนเช้าจะมี
การเจริญพระพุทธมนต์ และพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งพิธีพราหมณ์และพุทธ หลังจากนั้นก็จะทำพิธีกวนไป
จนเสร็จ ซึ่งอาจเสร็จสิ้นในเวลากลางคืน พอรุ่งเช้าวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก็จะทำพิธีถวายเป็นพุทธ
บูชาถวายพระสงฆ์และแจกจ่ายแก่ผู้ร่วมพิธีหรือบุคคลทั่วไป

สาระของประเพณีกวนข้าวทิพย์จะสำเร็จได้ต้องอาศัยความศรัทธาความเชื่อที่ยัง
มีอยู่ของประชาชนทั่วไป และผู้นำในชุมชนที่จะร่วมมือกันอนุรักษ์ประเพณีนี้ไว้ เพราะต้องใช้ความ
ร่วมมือร่วมใจของประชาชนจำนวนมาก ในการเตรียมการ การจัดหาอุปกรณ์ในการกวน แรงงานใน
การกวน และการเตรียมการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินที่ใช้ในการจัดซื้อจัดหาสิ่งของต่าง ๆ เป็น
จำนวนมาก ด้วยเหตุผลข้างต้นในปัจจุบันบางวัด บางท้องที่จึงเลิกประเพณีกวนข้าวทิพย์นี้ไป
เพราะขาดความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ

งานประจำปีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

จัดเป็นประจำทุกปีปลายเดือนมกราคมภายในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

อำเภอบางไทร มีการแสดงและประกวดผลงานด้านศิลปาชีพ สินค้าพื้นเมืองทั่วไป การแสดง
ศิลปวัฒนธรรมอันงดงาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งานลอยกระทงตามประเพณีและแข่งเรือยาวประเพณีศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
จัดเป็นประจำทุกปี ปลายเดือนพฤศจิกายน ภายในบริเวณศูนย์ศิลปาชีพบางไทร
อำเภอบางไทร มีการประกวดนางนพมาศ ประกวดชบวนแห่ ประกวดกระทง ประกวดโคม
แขวน การแสดงการเล่นพื้นบ้าน การแข่งเรือยาวประเพณี เรือยาวนานาชาติ การจัด
จำหน่ายผลิตภัณฑ์ศิลปาชีพ

งานเทศกาลสงกรานต์

จัดในวันที่ 13 เมษายน เป็นประจำทุกปี หน้าวิหารพระมงคลบพิตร อำเภอพระ
นคร ศรีอยุธยา มีชบวนแห่ตามประเพณีของชาวอยุธยาและชบวนแห่เถลิง สรงน้ำพระมงคล
บพิตรจำลอง ประกวดนางสงกรานต์

พิธีไหว้ครุบูชาเตา

เป็น "พิธีไหว้ครุ" ช่างตีมีดตีดาบ ของชาวบ้านต้นโพธิ์ บ้านไผ่หนอง และบ้านสาไล
ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวง ซึ่งมีอาชีพในการตีมีดที่รู้จักกันทั่วไปว่า "มีดอรัญญิก" บรรพชนของ
ชาวบ้านไผ่หนองและบ้านต้นโพธิ์ ตำบลท่าช้าง อำเภอนครหลวงนั้นเป็นชาวเวียงจันทน์ เข้ามาตั้ง
รกรากอยู่ตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีอาชีพในการตีทองและตีเหล็ก แต่ต่อมาเลิกทำทองจึงเหลือ
แต่การตีเหล็กอย่างเดียว เหล็กที่ดีนี้ส่วนใหญ่ทำเป็นมีด ดาบ และอาวุธ ตลอดจนเครื่องใช้อื่นๆ ซึ่ง
มีคุณภาพดีมากเมื่อทำเสร็จแล้วก็นำมาขายที่หมู่บ้านอรัญญิก ตำบลปากท่า อำเภอท่าเรือ จึง
เรียกว่ามีด "อรัญญิก" สิ่งนี้ชาวตำบลท่าช้างทุกคนยังคงถือสืบต่อมาตามขนบประเพณีเดิมคือการ
"ไหว้ครุบูชาเตา" ซึ่งทุกบ้านจะจัดขึ้นในวันพฤหัสบดีช่วงเช้าตรู่ของวันขึ้น 7 ค่ำ 9 ค่ำ ฯลฯ เดือน 5
(ประมาณเมษายน-พฤษภาคม) ตามแต่ความสะดวก เพื่อระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์และเพื่อ
ความเป็นสิริมงคลของตน ทั้งยังเป็นการปิดเป่าอุบิหวเหตุต่างๆ ในการตีเหล็กอีกด้วย

งานแสดงแสงเสียงอยุธยามรดกโลก

เนื่องจากนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ได้รับการประกาศโดยองค์การ
ยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 ทางจังหวัดจึงได้จัดให้มีการ
เฉลิมฉลองทุกปี ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นระยะเวลา 7 วัน ในงานจะมีการแสดงชีวิตความเป็นอยู่
ของผู้คน ศิลปหัตถกรรม วัฒนธรรมและประเพณีของไทย รวมทั้งการแสดงแสงเสียงเกี่ยวกับ
ประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา

จำนวนหน่วยการปกครอง

การแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 199 ตำบล 1,449 หมู่บ้าน 27 เทศบาล และ
129 องค์การบริหารส่วนตำบล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ส่วนภูมิภาค แบ่งเขตการปกครองออกเป็น

- เทศบาล 27 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 1 แห่ง
- องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 129 แห่ง
- สภาตำบล

การปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น

- อำเภอ 16 แห่ง
- กิ่งอำเภอ
- ตำบล 199 แห่ง
- หมู่บ้าน 1,449 แห่ง

ตารางที่ 2.13 แสดงการแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

อำเภอ	ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.
พระนครศรีอยุธยา	16	120	2	13
ท่าเรือ	9	84	2	8
นครหลวง	12	74	2	6
บางซ้าย	6	53	1	5
บางไทร	23	136	2	9
บางบาล	16	111	2	4
บางปะหัน	17	94	1	11
บางปะอิน	18	149	3	17
บ้านแพรก	5	27	1	2
ผักไห่	16	128	2	7
ภาชี	8	72	1	7
มหาราช	12	58	2	4
ลาดบัวหลวง	7	58	1	7
วังน้อย	10	68	1	9
เสนา	13	110	3	11
อุทัย	11	107	1	9
รวม	199	1,449	27	129

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประชากร

ประชากร ณ วันที่ 31 มี.ค. 2542 รวมทั้งสิ้น 733,461 คน เป็นชาย 357,044 คน หญิง 376,417 คน สำหรับอำเภอที่มีประชากรมากที่สุดได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 134,061 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอบางปะอิน มีจำนวน 70,815 คน และอำเภอเสนา มีจำนวน 65,667 คน แยก

ตารางที่ 2.14 แสดงจำนวนประชากร

ลำดับ	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	ประชากร		
		ชาย	หญิง	รวม
1.	พระนครศรีอยุธยา	36,236	38,314	74,550
2.	เทศบาลเมืองศรีอยุธยา	29,644	29,867	59,511
3.	ท่าเรือ	20,365	21,587	41,952
4.	เทศบาลตำบลท่าเรือ	3,823	3,994	7,817
5.	นครหลวง	16,117	17,412	33,529
6.	บางซ้าย	10,067	10,175	20,242
7.	บางไทร	22,260	23,331	45,591
8.	บางบาล	16,963	17,903	34,866
9.	บางปะหัน	18,893	20,543	39,436
10.	บางปะอิน	34,579	36,236	70,815
11.	บ้านแพรก	4,517	5,082	9,599
12.	ผักไห่	21,817	23,206	45,023
13.	ภาชี	15,241	17,777	33,018
14.	มหาราช	11,161	12,542	23,703
15.	ลาดบัวหลวง	18,211	18,602	36,813
16.	วังน้อย	25,453	25,902	51,355
17.	เสนา	24,625	25,774	50,399
18.	เทศบาลเมืองเสนา	2,430	2,512	4,942
19.	เทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด	5,061	5,265	10,326
20.	อุทัย	19,581	20,393	39,974
	รวม	357,044	376,417	733,461

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายได้ประชากรต่อหัว

รายได้ประชากรต่อหัว / ปี 94,013 บาท

การรวมกลุ่มและแหล่งเงินทุนในท้องถิ่น

1. จัดตั้งกลุ่มอาชีพ 626 กลุ่ม สมาชิก 12,611 คน

- กลุ่มอาชีพเยาวชน 190 กลุ่ม สมาชิก 4,344 คน

- กลุ่มอาชีพสตรี 219 กลุ่ม สมาชิก 4,675 คน

- กลุ่มอาชีพทั่วไป 217 กลุ่ม สมาชิก 3,592 คน

2. จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ 212 กลุ่ม สมาชิก 12,766 คน เงินสะสม 34,515,714 บาท

3. จัดตั้งศูนย์สาธิตการตลาดในเขตตำบล 13 แห่ง

สาธารณูปโภคจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ไฟฟ้า ปัจจุบันการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถานีไฟฟ้าในเขต
รับผิดชอบ จำนวน 11 สถานี สามารถรองรับการจ่ายโหลดให้กับผู้ใช้ไปทางภาคอุตสาหกรรม และ
ผู้ใช้ไฟทั่วไป ครอบคลุมพื้นที่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา และพื้นที่ใกล้เคียง

โทรศัพท์

บริการด้านโทรศัพท์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี 2543 มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์
ทั้งสิ้น 44,433 เลขหมาย ใน 24 ชุมสาย เป็นเลขหมายที่มีผู้เช่า 38,576 เลขหมาย ในจำนวนนี้
บ้าน เป็นประเภทของผู้เช่า เลขหมายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ธุรกิจ สาธารณะ ราชการ และ
ท.ศ.ท. ตามลำดับ นอกจากนี้ บริษัททีทีแอนด์ที ยังมีจำนวนเลขหมาย ใน 38 ชุมสาย เป็นเลข
หมายที่มีผู้เช่า 29,416 เลขหมาย ซึ่งเป็นการให้บริการอีกทางเลือกหนึ่งแก่ ประชาชนทั่วไป

การคมนาคมขนส่งและการสื่อสาร ในปัจจุบันนิยมใช้การขนส่งทางบก เนื่องจากสะดวก
รวดเร็ว มีทั้งการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ และทางรถไฟ ส่วนการคมนาคมขนส่งทางน้ำใช้
ระยะใกล้ ๆ และขนส่งพืชผลทางการเกษตรในเขตที่มีเส้นทางสัญจรทางน้ำมาก เนื่องจากสะดวก
ในการขนถ่ายลงเรือใหญ่ไปต่างประเทศ แต่มีปัญหา ในช่วงที่มีน้ำน้อย เพราะเป็นเส้นทางเก่า มี
ปัญหาเรื่องน้ำเซาะตลิ่งพัง และมีร่องน้ำตื้นเขิน

ทางบก แยกเป็นทางรถยนต์และทางรถไฟ ดังนี้

ทางรถยนต์

1. ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1 (วิภาวดี - รังสิต) เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 32 (สาย
เอเชีย) แล้วเลี้ยวซ้ายไปทางหลวงหมายเลข 309 เข้าสู่จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. จากถนนแจ้งวัฒนะ (หมายเลข 304) หรือถนนงามวงศ์วาน (หมายเลข 302) เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 306 ข้ามสะพานนนทบุรี (นวลฉวี) เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 307 เมื่อถึง อ.สามโคก แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 3111 (ปทุมธานี - สามโคก - เสนา) ถึง อ.เสนา แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 347 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 3309 ผ่านบางไทร - บางปะอิน - เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทางรถโดยสารประจำทาง

กรุงเทพฯ - พระนครศรีอยุธยา

รถปรับอากาศออกจากสถานีขนส่งสายเหนือ (หมอชิต 2) ตั้งแต่เวลา 06:00-19:00 น. ออกจากอยุธยา ตั้งแต่เวลา 06:00-19:00 น. รถออกทุก 30 นาที ระยะทาง ตลอดสาย 75 กม. ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที อัตราค่าโดยสาร รถปรับอากาศชั้น 1 43 บาท ปรับอากาศชั้น 234 บาท

- รถไม่ปรับอากาศจากสถานีขนส่งสายเหนือ (หมอชิต 2) ตั้งแต่เวลา 04:30 -19:15 น. ออกจากอยุธยา ตั้งแต่เวลา 04:30 -19:15 น. ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 40 นาที อัตราค่าโดยสาร 28 บาท

- รถตู้ปรับอากาศมี 2 เส้นทาง คือ กรุงเทพฯ (สถานีขนส่งสายใต้) - อยุธยา และกรุงเทพฯ (อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ) - อยุธยา เส้นทางแรก ออกจากกรุงเทพฯ (สถานีขนส่งสายใต้) ตั้งแต่เวลา 06:00 -18:00 น. ออกจากอยุธยา ตั้งแต่เวลา 06:00- 18:00 น. รถออกทุก ๆ 30 นาที ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 ชั่วโมง อัตราค่าโดยสาร 40 บาท เส้นทางที่สองออกจากกรุงเทพฯ (อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ) ตั้งแต่เวลา 06:00- 20: 00 น. รถออกทุก ๆ 30 นาที ใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที อัตราค่าโดยสาร 40 บาท

ทางรถไฟ

สามารถใช้ขบวนโดยสารที่มีปลายทางสู่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชี ทางรถไฟจะแยกไปสายเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สถานีชุมทางบ้านภาชี เส้นทางสายเหนือจะผ่านอำเภอท่าเรือด้วย ในแต่ละวันจะมีรถไฟบริเวณขนส่งสินค้า และผู้โดยสารขึ้นลง วันละหลายเที่ยว นอกจากนี้การรถไฟฯ ยังจัดขบวนรถจักรไอน้ำเดินระหว่างกรุงเทพฯ - สถานีอยุธยา ในโอกาสพิเศษ ปีละ 4 ขบวน คือ

1. วันที่ 26 มีนาคม (วันสถาปนาการรถไฟและวันที่ระลึกถึงการเปิดทางรถไฟสายแรกที่เดินระหว่าง กรุงเทพฯ - นครราชสีมา ในปี 2433)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. วันที่ 23 ตุลาคม (วันปิยะมหาราช-เพื่อระลึกถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงให้กำเนิดกิจการรถไฟไทย)

3. วันที่ 12 สิงหาคม (วันเฉลิมพระชนมพรรษสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ) โครงการรถไฟรางคู่ การรถไฟแห่งประเทศไทยได้ทำโครงการก่อสร้างทางรถไฟรางคู่ เป็นความยาวประมาณ 2,700 กิโลเมตร ไปรอบกรุงเทพมหานคร ในรัศมี 200 กิโลเมตร โดยโครงการดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้โดยสารรถไฟ และช่วยเสริมศักยภาพในการลงทุนของอุตสาหกรรม ที่ต้องการขนส่งสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพราะจะทำให้เกิดการเดินทางเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว

ทางเรือ

ปัจจุบันเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศมาก เพราะนอกจากได้ชมทัศนียภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาแล้ว ยังเป็นการรำลึกถึงอดีตของกรุงศรีอยุธยา ที่มีการค้าขายกับชาวต่างชาติ โดยเรือสำเภาต่างประเทศที่สัญจรในลำน้ำเจ้าพระยาอีกด้วย บริษัทเดินเรือที่จัดบริการนำเที่ยวไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

- บริษัทเรือด่วนด่วนเจ้าพระยา จำกัด
- เรือโอเรียลเตลควิน
- เรือริเวอร์ซัน
- เรืออโรซัน

เรือริเวอร์ซันครุยส์

การสื่อสาร

ไปรษณีย์โทรเลขการไปรษณีย์โทรเลขอยู่ในข่ายงานของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ให้บริการด้านการสื่อสาร โดยรับส่งจดหมาย สิ่งตีพิมพ์ พัสดุ โทรเลข เป็นต้น มีที่ทำการตามอำเภอต่าง ๆ ทุกอำเภอ และได้มีการเปิดบริการไปรษณีย์ด่วนพิเศษ EMS. ให้บริการแก่ประชาชน ที่ต้องการส่งจดหมายหรือพัสดุถึงมือผู้รับตามเวลาที่กำหนด และบริการโทรเลขธนาณัติสำหรับผู้ที่ต้องการส่งเงินให้ผู้รับปลายทางในเวลาอันรวดเร็วเช่นเดียวกับการขนส่งโทรเลข

วิทยุกระจายเสียง เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นจังหวัดที่อยู่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานครไม่มากนัก และภูมิประเทศเป็นที่ราบแผ่นดินใหญ่ ไม่มีภูเขาและเนินเขา เป็นอุปสรรคในการแพร่กระจายเสียง จึงทำให้สามารถรับฟังรายการวิทยุจากกรุงเทพ ฯ และจังหวัดใกล้เคียงได้ทุกสถานี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานีที่ได้รับได้ : สวท. ภาค FM จาก กทม., สวท. สุพรรณบุรี , สวท. ชัยนาท , อ.ส.ม.ท. สิงห์บุรี, สวท. กองทัพภาค ลพบุรี , สวท. กองทัพภาค สระบุรี , ภาค FM 88 จากนครนายก

โทรทัศน์ สามารถรับชมรายการสถานีโทรทัศน์ที่แพร่ภาพ ออกอากาศกรุงเทพ ฯ ได้ทุกช่อง ทั้งนี้เพราะอยู่ไม่ห่างไกล จากรัศมีการส่งสัญญาณ เพื่อแพร่ภาพ ออกอากาศ ภาพและเสียงที่ได้รับจากการถ่ายทอดสดจึงมีความคมชัด

หนังสือพิมพ์ การรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ส่วนกลาง จัดว่าอยู่ในสภาพที่สามารถแพร่กระจายได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ นอกจากนี้ยังมี หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ฐานอยุธยา นครศรีธรรมราช เสี่ยงกรุงศรี มวลชน และประชาชาติ

แหล่งน้ำ มีการผลิตน้ำจากแหล่งน้ำใต้ดิน ในปัจจุบันมีกำลังผลิต 1,209 ลบ.ม./ ชม. มีจำนวนผู้ใช้ทั้งหมด 8,717 ราย ให้บริการน้ำประปาแก่ประชาชน ในเขตจำหน่ายน้ำ 5 แห่งดังนี้

1. เขตจำหน่ายน้ำอโยธยา อ. พระนครศรีอยุธยา มีบ่อบาดาล จำนวน 4 บ่อ กำลังผลิต 290 ลบ.ม./ ชม. จำหน่ายน้ำในพื้นที่สุขาภิบาลอโยธยา ตามแผนถนนโรจนะ มีผู้ใช้น้ำ จำนวน 3,489 ราย

2. เขตจำหน่ายน้ำวังน้อย อ. วังน้อย มีบ่อบาดาล จำนวน 3 บ่อ มีการใช้งานจำนวน 1 บ่อ กำลังผลิต 240 ลบ.ม./ ชม. จำหน่ายน้ำในเขตพื้นที่สุขาภิบาลลำตาเสา อ. วังน้อย ตามแผนถนนโรจนะ และถนนพหลโยธิน เชื่อมประสานระหว่างเขต จำหน่ายน้ำวังน้อย และเขตจำหน่ายน้ำพระอินทราชา มีผู้ใช้น้ำจำนวน 737 ราย

3. เขตจำหน่ายน้ำพระอินทราชา อ. บางปะอิน มีบ่อบาดาล จำนวน 5 บ่อ กำลังผลิต 365 ลบ.ม./ ชม. แต่ไม่มีการใช้งาน เนื่องจากรับน้ำจากบริษัท ประปา ปทุมธานี จำกัด ทั้งเขตจำหน่ายน้ำ โดยจำหน่ายน้ำในเขตพื้นที่ สุขาภิบาลพระอินทราชา อ. บางปะอิน ตามถนนพหลโยธิน ถนนรังสิต - สระบุรี มีจำนวนผู้ใช้น้ำ 2,838 ราย

4. เขตจำหน่ายน้ำบ้านเลน อ. บางปะอิน มีบ่อบาดาล จำนวน 3 บ่อ ใช้งาน 1 บ่อ กำลังผลิต 120 ลบ.ม./ ชม. จำหน่ายน้ำในเขตพื้นที่สุขาภิบาลบ้านเลน อ. บางปะอิน ตามถนนอุดม-สรยุทธ์ สิ้นสุดหน้าบริษัทขนส่ง จำกัด และสถานีรถไฟบางปะอิน มีผู้ใช้น้ำ 11,480 ราย

5. เขตจำหน่ายน้ำบ้านสร้าง อ. บางปะอิน มีบ่อบาดาล จำนวน 3 บ่อ ใช้งาน 1 บ่อ กำลังผลิต 120 ลบ.ม./ ชม. จำหน่ายน้ำในเขตพื้นที่สุขาภิบาล บ้านสร้าง อ. บางปะอิน ตามแผนถนนโรจนะมีจำนวนผู้ใช้น้ำ 685 ราย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

การศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนเมืองและพื้นที่ศึกษา

3.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนเมือง

3.1.1 การตั้งถิ่นฐานในอดีตและปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.1.1.1 การตั้งถิ่นฐานในอดีตและปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1) ประวัติความเป็นมา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นอดีตราชธานีของไทย มีหลักฐานของการเป็นเมืองในลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 16 - 18 โดยมีร่องรอยของที่ตั้งเมืองโบราณสถาน โบราณวัตถุ และเรื่องราวเหตุการณ์ในลักษณะตำนาน พงศาวดารไปจนถึงศิลาจารึก ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานร่วมสมัยที่ใกล้เคียงเหตุการณ์มากที่สุด ซึ่งก่อนการสถาปนากรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ.1893 นั้น ได้มีบ้านเมืองตั้งอยู่ก่อนแล้ว มีชื่อเรียกว่า เมืองอโยธยา หรือ อโยธยาศรีรามเทพนคร หรือเมืองพระราม มีที่ตั้งอยู่บริเวณด้านตะวันออกของเกาะ เมืองอโยธยา มีบ้านเมืองที่ความเจริญทางการเมือง การปกครอง และมีวัฒนธรรมที่รุ่งเรืองแห่งหนึ่ง มีการใช้กฎหมายในการปกครองบ้านเมือง 3 ฉบับ คือ พระอัยการลักษณะเบ็ดเสร็จ พระอัยการลักษณะทาส และพระอัยการลักษณะกู้หนี้

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 หรือพระเจ้าอู่ทอง ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีเมื่อ พ.ศ.1893 กรุงศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางของประเทศสยามสืบต่อยาวนานถึง 417 ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครอง 33 พระองค์ จาก 5 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์อู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ประสพทอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง สูญเสียเอกราชแก่พม่า 2 ครั้ง ครั้งแรกใน พ.ศ.2112 สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทรงกู้เอกราชคืนมาได้ในปี พ.ศ.2127 และเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 ใน พ.ศ.2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้เอกราชได้ในปลายปีเดียวกัน แล้วทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานีแห่งใหม่ กวาดต้อนผู้คนจาก กรุงศรีอยุธยาไปยังกรุงธนบุรีเพื่อสร้างบ้านเมืองแห่งใหม่ให้มั่นคง แต่กรุงศรีอยุธยาก็ไม่ได้กลายเป็นเมืองร้าง ยังมีคนที่รักถิ่นฐานบ้านเดิมอาศัยอยู่ และมีราษฎรที่หลบหนีไปอยู่ตามปากลับ เข้ามาอาศัยอยู่รอบ ๆ เมือง รวมกันเข้าเป็นเมือง จนทางการยกเป็นเมืองจัตวาเรียกว่า "เมืองกรุงเก่า"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นเพคนท้องถิ่น

พื้นเพของคนอยุธยาอาจไม่ต่างจากคนพื้นเพในจังหวัดต่าง ๆ แถบลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น อ่างทอง สุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี เทาไฉนิก เนื่องจากชาวจังหวัดต่าง ๆ แถบนี้ล้วนมีวัฒนธรรมเกี่ยวกับสายน้ำและทุ่งกว้าง ที่ครอบคลุมหลายจังหวัด คือ ทุ่งมหาธาตุ ที่ครอบคลุมหลายเขต เช่น ทุ่งบางปะหัน บ้านแพรง ดอนพุด (สระบุรี) และมหาธาตุ และจากการที่อยู่กันตามริมแม่น้ำ หรือทุ่งกว้าง ชาวบ้านนิยมปลูกบ้านเรือนเรียงกันเป็นแถวไปตามลำน้ำ โดยหันหน้าเรือนออกไปทางริมแม่น้ำลำคลอง และด้านหลังจะเป็นทุ่งนา บางท้องที่ชอบอาศัยอยู่ในเรือนแพ บริเวณที่ลำน้ำมาบรรจบกันหลายสาย มักจะมีบ้านเรือนหนาแน่น เพราะเป็นศูนย์เรือที่สัญจรไปมา และคนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ มักจะเป็นผู้มีอันจะกิน อีกทั้งมักเป็นคนเก่าแก่ในท้องถิ่น

สำหรับในตัวอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ชุมชนเก่ามักอยู่ริมน้ำ โดยเฉพาะบริเวณที่น้ำมาบรรจบกัน เช่น ย่านหัวรอ(แม่น้ำเจ้าพระยามาบรรจบกับคลองหันตรา และฝั่งตรงข้ามกับวัดพนัญเชิง (บางกระจะ) ที่เรียกว่าตำบลลำภาลุ่ม (แม่น้ำเจ้าพระยามาบรรจบกับแม่น้ำป่าสัก)

ภาพที่ 3.1 แสดงพื้นเพคนท้องถิ่นของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำเนียงพูด

ชาวอยุธยาจะมีสำเนียงพูดคล้ายคนในแถบจังหวัดสุพรรณบุรี นครปฐม อ่างทอง สิงห์บุรี โดยชาวอำเภอบางซ้าย ผักไห่ เสนา ลาดบัวหลวง ซึ่งอยู่ใกล้สุพรรณบุรี และนครปฐม จะพูดสำเนียงเหนือกว่าชาวอำเภออื่น ทั้งคนอยุธยา สุพรรณบุรี นครปฐม คิดว่า เรื่องเขตแดนเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อสะดวกในการปกครอง แต่ไม่แบ่งสายสัมพันธ์ ระหว่างกันและกัน จึงนับได้ว่า เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำเนียงเช่นนี้เป็น สำเนียงไทยแท้แต่ดั้งเดิม อยูธยาซึ่งเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นราชธานี และมีความรุ่งเรืองกว่า ๔๐๐ ปี และใช้สำเนียงนี้ แต่ คนบางกอกยุคหลังน่าจะพูดผิดเพี้ยนเป็นสำเนียงไทยปนจีน ปนแขก หรือปนฝรั่ง อย่างเช่นปัจจุบันมากกว่า

กลุ่มคนในอยูธยา

กรุงศรีอยูธยาในอดีตเป็นราชธานี และเป็นเมืองทำนนานาชาติที่สำคัญ นอกจากคนพื้นเมืองแล้ว ยังมีคนต่างชาติต่างภาษา เข้ามาอาศัยอยู่ไม่น้อย อาจพบว่าโบราณสถานบางแห่งที่ยังคงเหลืออยู่บ้าง แต่ศิลปวิทยาการบางอย่างที่คนต่างชาติได้ถ่ายทอดไว้มีอยู่มาก เช่น ขนมหงหยิบ ฝอยทอง ของชาวโปรตุเกส การต่อเรือกำปั่นของชาวเนเธอร์แลนด์ และกลองคู่ดาวของชาวฝรั่งเศส คำพูดบางคำที่เราเอื้อมมาจากแขกชาวมุสลิม เช่น กุหลาบ กั้นหยัน และการสร้างรูปแบบสถาปัตยกรรมซุ้มโค้งแบบโดม กรอบประตู หน้าต่าง ของวัดวาอาราม ตลอดจนพระราชนิพนธ์ เป็นต้น

เมื่อกรุงศรีอยูธยาสิ้นสภาพเป็นราชธานี ในช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ อยูธยา ก็ยังมีคนไทยเชื้อสายต่างชาติอยู่หลายกลุ่ม เช่น มอญ ไทยมุสลิม ญวน ลาวเวียงจันทน์ และชาวจีน ซึ่งจะกล่าวถึงคนกลุ่มเหล่านี้ พอสังเขป

ชาวมอญ

ตั้งบ้านเรือนที่บ้านเสากระโดง อำเภอบางปะอิน มีวัดทองบ่อ เป็นศูนย์กลางหมู่บ้าน โดยอพยพมาตั้งหลักแหล่งในไทยครั้งแรก เมื่อประมาณ ๓๐๐ กว่าปีมาแล้ว ในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี ปี พ.ศ.๒๓๑๗ ได้อพยพเข้ามาอีกกระลอกหนึ่ง ประมาณ ๔ พันกว่า คน และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้อพยพ เข้ามาอีกครั้ง ประมาณ หมื่นกว่าคน จึงโปรดเกล้าฯ ให้ไปอยู่ที่ จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง)รวมทั้งกระจายมาอยู่ที่อยูธยาด้วย เดิมชาวมอญมีอาชีพค้าขายทางเรือ โดยไปรับซื้อใบจากที่ปากน้ำสมุทรปราการ และมาขายที่จังหวัดอยูธยาเลยไปจนถึง นครสวรรค์ แต่ปัจจุบัน ลูกหลานมอญจะได้รับการศึกษาสูง ทำงานราชการและเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนที่ได้รับการศึกษาน้อย จะทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม แถวอำเภอบางปะอิน

ชาวไทยมุสลิม

ประชากรชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดพระนครศรีอยูธยา จะมีจำนวนมากเมื่อเทียบกับกลุ่มชนอื่น โดยจะรวมกันอยู่เป็นกลุ่มใหญ่ มีวัฒนธรรมประเพณี และวัตรปฏิบัติที่เคร่งครัดเป็นเอกลักษณ์ เช่น อาหารการกิน การปฏิบัติศาสนกิจ การแต่งงาน ไทยมุสลิมที่เข้ามาอาศัยอยู่ในอยูธยา ตั้งแต่ยังเป็นราชธานีมีอยู่ ๒ กลุ่มใหญ่ คือ พวกที่มาจากหัวเมืองปัตตานี (แขกตานี) โดยจะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เข้ามาตั้งบ้านเรือนบริเวณคลองตะเคียน(บริเวณทางใต้ของเกาะเมือง) อาชีพของไทยกลุ่มแรกนี้คือ พายเรือขายขนม และเครื่องใช้ทั่วไป อาชีพเสริม คือ ถักแห สวิง ส่งมาจำหน่ายที่หัวรอ และกรุงเทพฯ อีกกลุ่มหนึ่งคือ กลุ่มที่สืบเชื้อสายมาจากต่างชาติ หรือเรียกว่า แยกเทศ เช่น เปอร์เซีย อาหรับ และอินเดีย พักอาศัยอยู่แถบลุมพินี ภูเขาทอง หัวแหลม บุคคลสำคัญ คือ ท่านเอกอัครราชทูต จุฬาราชมนตรี คนแรกของไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา (ต้นตระกูลบุญนาค) และยังมีที่สืบเชื้อสายมาจากสุลต่านเมืองสงขลา รวมทั้งพวกตระกูล พุฒตาล ซึ่งไทยมุสลิม มีชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า แยกแพหรือแยกเมือง อาชีพของไทยมุสลิมกลุ่มที่ ๒ นี้ คือ การพายเรือเร่ขายสินค้าที่มาจากต่างประเทศ เช่น ผ้า แพรพรรณ จานชาม เครื่องใช้ต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันไทยมุสลิมจะกระจัดกระจายในท้องที่ต่าง ๆ เช่น อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอบางไทร อำเภอบางปะอิน อำเภอวังน้อย และ อำเภอนครหลวง เป็นต้น

ภาพที่ 3.2 ประเพณีวัฒนธรรมชาวพระนครอยุธยา

ชาวญวน

ญวนกลุ่มนี้อพยพเข้ามาในตอนปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา คราวเดียวกับญวนที่เมืองจันทบุรี เป็นครั้งแรก ต่อมาในสมัยต้น กรุงรัตนโกสินทร์ ได้เกิดกบฏที่เมืองใต้ของญวน จึงได้อพยพเข้ามาอีกครั้งหนึ่งส่วนใหญ่จะตั้งบ้านเรือนอยู่ในท้องที่ลำภาลุ่ม ซึ่งคนอยุธยาจะเรียกว่า บ้านญวน เป็นชุมชนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และมีวัดนักบุญยอแซฟ เป็นศูนย์กลาง ของชุมชน ปัจจุบันชาวญวนแพร่ขยายไปตั้งบ้านเรือนตามท้องที่ต่าง ๆ เช่น บ้านแพน เจ้าเจ็ด เสนา บ้านหน้าโคก (อำเภอผักไห่) แต่ที่อยู่ ก้นหนาแน่นมากที่สุด คือ ที่เกาะใหญ่ (บางไทร) ใช้ภาษาญวนในพิธีกรรมทางศาสนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชาวลาวเวียงจันทน์

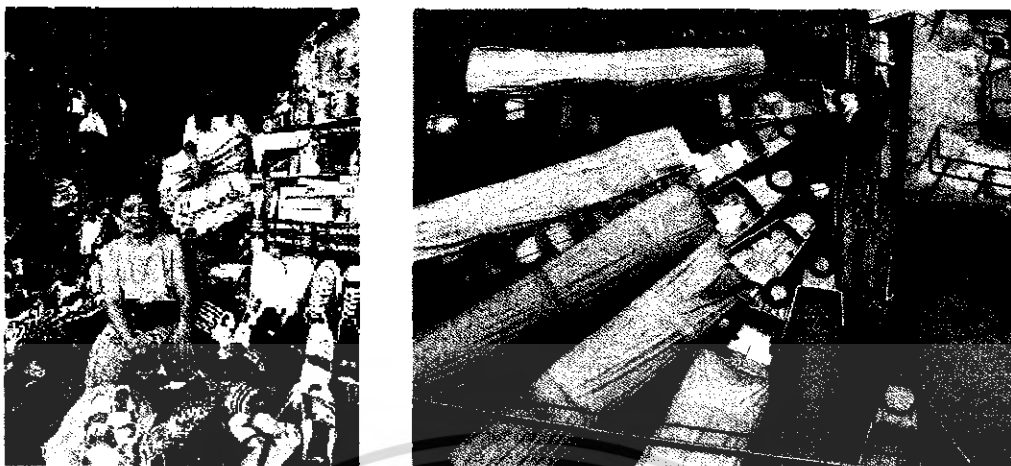
ชาวลาวเวียงจันทน์ หนีความแห้งแล้งกันดาร จากแผ่นดินเกิดเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในสมัยรัชกาลที่ ๒ ที่อาศัยอยู่ในอำเภอนครหลวง จะตั้งบ้านเรือนเรียงกันไปตามริมแม่น้ำป่าสัก อาศัยอยู่บ้านสามไถ ต้นโพธิ์ และหนองไผ่ มีนายเทา เป็นผู้นำช่างฝีมือชาวลาว ทั้งช่างทอง ช่างทอผ้า ช่างตีเหล็ก ซึ่งกรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ได้เสด็จทอดพระเนตรฝีมือดีมีด และพอพระราชหฤทัยมาก จึงพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นขุนนราบริรักษ์อยู่บ้าง และชาวบ้านละแวกนั้นเรียกว่า เกาะฉนวน

(ต้นตระกูลพันหนอง)

ชาวไผ่หนอง นิยมปลูกบ้านเรือนติดต่อกันสามารถเดินลอด ใต้ถุนบ้านถึงกัน และแต่ละหลังจะมีเครื่องมือตีมีด และหูกทอผ้า เมื่อถึงช่วงงานนมัสการพระพุทธบาทสระบุรี จะตีมีดใส่เรือพร้อม พืชผักไปขาย และยังนำมีดไปขายที่บ้านอรัญญิก เหนือลำน้ำป่าสัก และมีดอรัญญิกที่เรารู้จักกันดี จึงเรียกชื่อตามแหล่งจำหน่าย จนถึงปัจจุบัน แต่แหล่งผลิตคือชาวบ้านต้นโพธิ์ และบ้านไผ่หนอง

ชาวจีน

ในอดีตชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนอยู่หน้าแน่น บริเวณวัดพนัญเชิง และริมฝั่งน้ำตรงกันข้ามกับวัดพนัญเชิง ปัจจุบัน จะอาศัยหนาแน่นอยู่บริเวณหัวรอ ตลาดเจ้าพรหม มีทั้งจีนแต้จิ๋ว และไหหลำ ตระกูลเก่าที่มีบทบาทในธุรกิจอยุธยาปัจจุบัน คือ แซ่เบ๊ (แต้จิ๋ว) และเปลี่ยนนามสกุลเป็นไทย มีคำว่า อี้ศวน นำหน้า ส่วนแซ่दान (ไหหลำ) นั้นเปลี่ยนเป็น นามสกุลมีคำว่า ด่าน นำหน้า นอกจากนั้นยังรวมตัวกันเป็น สมาคมชมรมมูลนิธิเหล่านี้จะช่วยเหลือในด้าน สาธารณกุศล ในอยุธยา อาชีพของชาวจีนเหล่านี้ คือ ทำธุรกิจโรงเลื่อยไม้ รวมทั้งมีการต่อเรือ เช่นเดียวกับชาวจีนด้วย

ภาพที่ 3.3 การประกอบอาชีพของชาวพระนครศรีอยุธยา

3.1.2 การศึกษาสภาพทั่วไปของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

3.1.2.1 ที่ตั้งและขอบเขตของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ห่างจากกรุงเทพฯประมาณ 76 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งสิ้นประมาณ 2,556 ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอนครหลวง อำเภอภาชี อำเภอบ้านแพรก อำเภอบางซ้าย อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอบางบาล อำเภอมหาสาร อำเภอบางปะหัน อำเภอเสนา อำเภออุทัย อำเภอบางปะอิน อำเภอผักไห่ อำเภอท่าเรือ และอำเภอวังน้อย

1) สภาพภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของอำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางทิศตะวันออก และแม่น้ำลพบุรี(ปัจจุบันเป็นคลองเมือง)ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือ แม่น้ำสามสายนี้ไหลมาบรรจบกันโอบล้อมรอบพื้นที่ของตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัวเมืองจึงมีลักษณะเป็นเกาะ เราจะเห็นบ้านเรือนปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้างฝั่งแม่น้ำแสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำมายาวนาน

2) สภาพภูมิอากาศ

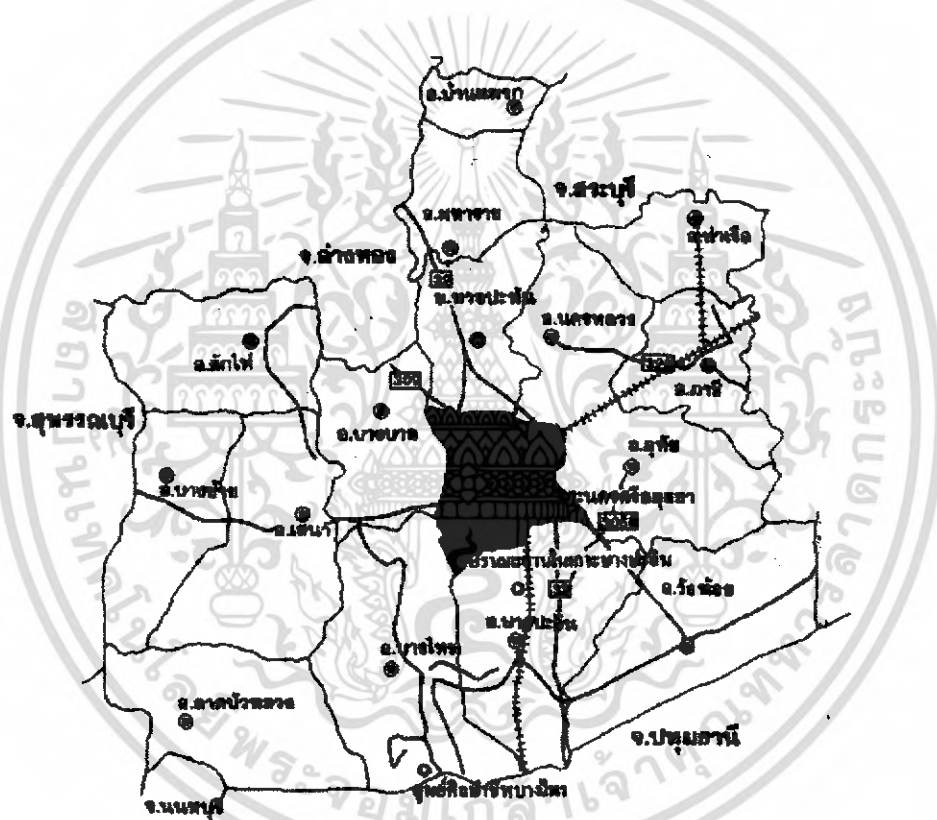
ลักษณะร้อนชื้น อยู่ภาพได้ลมมรสุม 2 ชนิด คือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือในฤดูหนาว และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูหนาว ทำให้มีฝนตกเป็นเวลานาน ปี 2545 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน 1016.2 มิลลิเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) ที่ตั้ง

อำเภอพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทยอยู่กลางเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยาห่างจากกรุงเทพฯ 76 กม. มีเนื้อที่ประมาณ 2,556.640 ตร.กม. หรือประมาณ 1,597,900 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอบางปะหัน
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอบางปะอิน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภออุทัย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอบางบาล

ภาพที่ 3.4 แสดงที่ตั้งของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

4) จำนวนประชากรในเขตอำเภอพระนครศรีอยุธยา

ประชากร ณ เดือนมิถุนายน 2546 รวมทั้งสิ้น 750,634 คน เป็นชาย 365,602 คน หญิง 385,032 คน สำหรับ อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่อำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 140,638 คน รองลงมา ได้แก่ อำเภอบางปะอิน มีจำนวน 74,653 คน อำเภอสนา มีจำนวน 66,969 คน คิดเป็นอัตราความหนาแน่นของประชากร เฉลี่ย 292 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

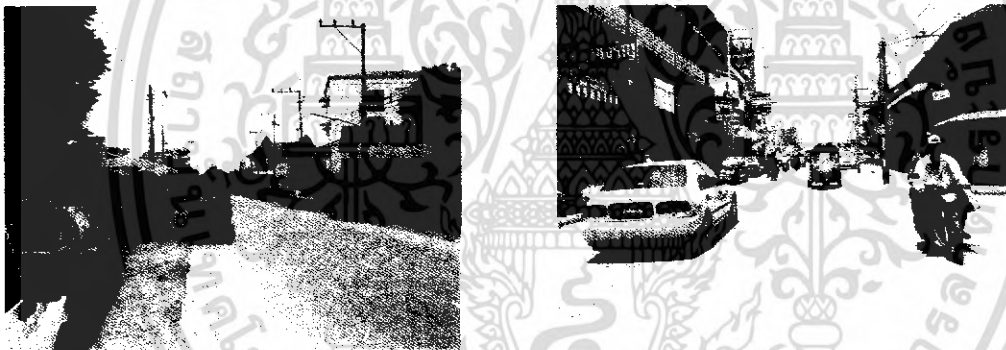
5) เส้นทางกรมคมนาคม

เส้นทางกรมเข้าถึง กรมคมนาคมติดต่อกับอำเภอพระนครศรีอยุธยา สามารถใช้เส้นทางต่างๆได้ดังนี้ทางบก แยกเป็นทางรถยนต์และทางรถไฟ ดังนี้

ทางรถยนต์

ใช้เส้นทางหลวงหมายเลข 1 (วิภาวดี - รังสิต) เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 32 (สายเอเชีย)แล้วเลี้ยวซ้ายไปทางหลวงหมายเลข309เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากถนนแจ้งวัฒนะ (หมายเลข 304) หรือถนนงามวงศ์วาน (หมายเลข 302) เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 306 ซ้ำมสะพานนนทบุรี (นวลฉวี) เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 307 เมื่อถึง อ.สามโคก แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 3111 (ปทุมธานี - สามโคก - เสนา) ถึง อ. เสนา แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามทางหลวงหมายเลข 347 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 3309 ผ่าน บางไทร - บางปะอิน - เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ภาพที่ 3.5 แสดงถนนในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

ทางรถไฟ

สามารถใช้ขบวนโดยสารที่มีปลายทางสู่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะผ่านจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในเขตอำเภอบางปะอิน อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอภาชี ทางรถไฟจะแยกไปสายเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สถานีชุมทางบ้านภาชี เส้นทางสายเหนือจะผ่านอำเภอท่าเรือด้วย ในแต่ละวันจะมีรถไฟบริเวณขนส่งสินค้า และผู้โดยสารขึ้นลง วันละหลายเที่ยว

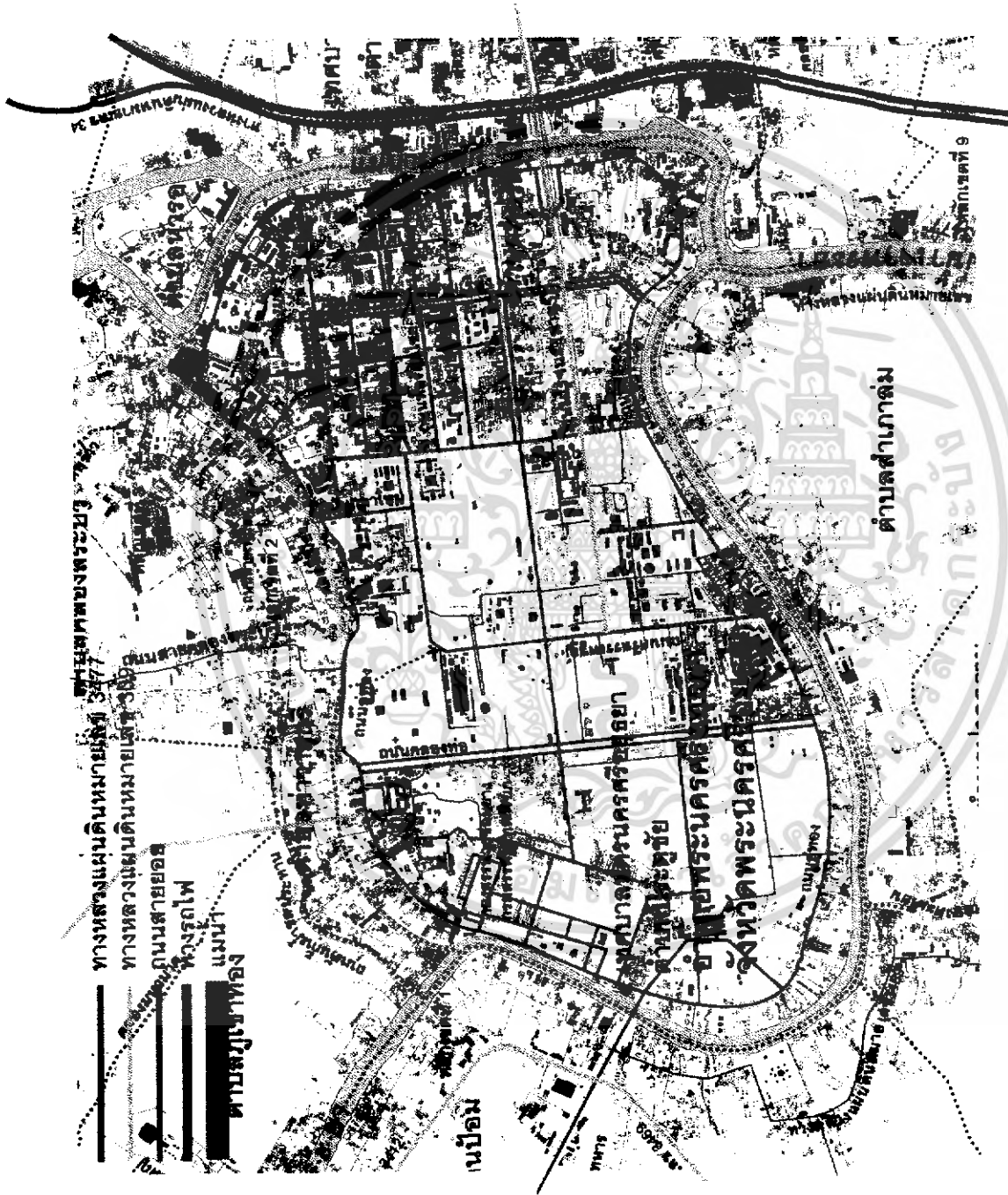
ทางน้ำ

ทางแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรี แต่ปัจจุบันมีการใช้น้อยลง คงเหลือแต่ชุมชนริมแม่น้ำลำคลองใช้เพื่อการโดยสารข้ามฟากขนส่งสินค้าผลผลิตทางการเกษตร และอุตสาหกรรม ตลอดจนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเยี่ยมชมทัศนียภาพริมฝั่งแม่น้ำ

ภาพที่ 3.6 แสดงที่ตั้งของอำเภอพระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.7 แผนที่แสดงการเข้าถึงและเส้นทางคมนาคมบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานที่ท่องเที่ยวในเขตเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

1. วัดสามวิหาร
2. วัดบรมวงศ์อิศรวราราม
3. เพนียดคล้องช้าง
4. วัดแม่นางปลื้ม
5. ตลาดหัวรอ
6. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจันทรเกษม
7. วัดขุนแสน
8. สถานีขนส่ง
9. เทศบาลนครศรีอยุธยา
10. ตลาดเจ้าพรหม
11. สภอ. พระนครศรีอยุธยา
12. อำเภอพระนครศรีอยุธยา
13. วัดขุนเมืองใจ
14. วัดราชบูรณะ
15. วัดธรรมิกราช
16. พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้าอู่ทอง
17. บึงพระราม
18. สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑ์แห่งชาติที่ 3
19. คุ่มขุนแผน
20. วิหารมงคลบพิตร
21. ศาลหลักเมือง
22. สำนักงานตำรวจท่องเที่ยว
23. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
24. ศูนย์บริการข้อวิชาการและการท่องเที่ยว
25. พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ เจ้าสามพระยา
26. ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา
27. วัดพุทธราม
28. บ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

29. วัดส้ม
30. เจดีย์ศรีสุริโยทัย
31. วัดสวนหลวงสบสวรรค์
32. วัดโลกยสุธาราม
33. วัดวรเชษฐาราม
34. พระราชวังโบราณ
35. อนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์
36. วัดพระศรีสรรเพชญ์
37. วัดกษัตราธิราช
38. วัดเวศตุนันทาราม
39. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์
40. โรงพยาบาล
41. วัดพุทธไสยาสน์
42. โบสถ์เซนต์โยเซฟ
43. วัดไชยวัฒนาราม
44. วัดกุฎีทอง
45. เจดีย์กุฎีทอง
46. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
47. วัดอโยธยา
48. สถานีรถไฟอยุธยา
49. วัดสมณโกษุธาราม
50. วัดพนัญเชิง
51. วัดสุวรรณดาราราม
52. ป้อมเพชร
53. หมู่บ้านหอรัตนดา
54. หมู่บ้านโปรตุเกส
55. หมู่บ้านญี่ปุ่น
56. วัดมหาธาตุ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลอดระยะเวลา 417 ปีที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีแห่งราชอาณาจักรไทย มิได้เพียงเป็น
 ช่วงแห่งความเจริญสูงสุดของชนชาติไทยเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างสรรคอารยธรรมของหมู่
 มนุษย์ชาติซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่นานาอารยประเทศอีกด้วย แม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะถูกทำลาย
 เสียหายจากการสงครามจากประเทศเพื่อนบ้านและจากน้ำมือการบุกรุกชุดคั้นของพวกเขา
 แล้ว ส่วนที่ปรากฏในปัจจุบันนี้ยังมีร่องรอยหลักฐานซึ่งแสดงให้เห็นอัจฉริยภาพและ
 ความสามารถยิ่งใหญ่ของบรรพบุรุษแห่งราชอาณาจักรผู้พิศมสร้างสรรคความเจริญรุ่งเรืองทาง
 ศิลปวัฒนธรรมและความมั่งคั่งไว้ให้แก่ผืนแผ่นดินไทยหรือแม้แต่ชาวโลกทั้งมวล
 ซึ่งเป็นที่น่ายินดีที่ ยูเนสโก โดยคณะกรรมการมรดกโลกได้มีมติรับนครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา
 ซึ่งมีอาณาเขตครอบคลุมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่ง
 ใจกลางกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับการจัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519
 ไว้ในบัญชีมรดกโลก เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2534 ณ กรุงคาร์เทจ ประเทศตูนีเซีย
 พร้อมกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชนาลัยและกำแพงเพชร
 ซึ่งจะมีผลให้ได้รับความคุ้มครองตามอนุสัญญาที่ประเทศต่างๆ ได้ทำร่วมกัน
 จึงสมควรที่อนุชนคนรุ่นหลังจะได้ไปศึกษาเยี่ยมชมเมืองหลวงเก่าของเราแห่งนี้
 สถานที่ท่องเที่ยวของพระนครศรีอยุธยาส่วนใหญ่เป็นโบราณสถานได้แก่ วัดและพระราชวังต่างๆ
 พระราชวังในพระนครศรีอยุธยามีอยู่ 3 แห่ง คือ พระราชวังหลวง
 วังจันทร์เกษมหรือวังหน้า และวังหลัง นอกจากนี้ยังมีวังและตำหนัก
 ซึ่งเป็นที่สำหรับเสด็จประพาสอยู่นอกพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ พระราชวังบางปะอิน
 และตำหนักนครหลวง ที่อำเภอนครหลวง นอกจากอำเภอพระนครศรีอยุธยา
 จะเป็นนครประวัติศาสตร์เมืองมรดกโลกซึ่งควรค่าแก่การศึกษาและอนุรักษ์
 ทางด้านฝั่งตะวันออกของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีแม่น้ำ 2 สายได้แก่แม่น้ำเจ้าพระยา
 และแม่น้ำป่าสักซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญหล่อเลี้ยงชีวิตของผู้คนในภาคกลางมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 แถบนี้ล้วนมีวัฒนธรรมเกี่ยวกับสายน้ำและทุ่งกว้าง จากการที่อยู่กันตามริมแม่น้ำ หรือทุ่งกว้าง
 ชาวบ้านนิยมปลูกบ้านเรือนเรียงกันเป็นแถวไปตามลำน้ำ โดยหันหน้าเรือนออกไปทางริมแม่น้ำลำคลอง
 และด้านหลังจะเป็นทุ่งนา บางท้องที่ซอบอาศัยอยู่ในเรือนแพ บริเวณที่ลำน้ำมาบรรจบกันหลายสาย
 มักจะมีบ้านเรือนหนาแน่น เพราะเป็นศูนย์เรือที่สัญจรไปมา และคนที่อาศัยอยู่บริเวณนี้ มักจะเป็น
 ผู้มีอันจะกิน อีกทั้งมักเป็นคนเก่าแก่ในท้องถิ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.9 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 1

3.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษาเทศบาลตำบลหอรบัตนไทย

3.2.1 การศึกษาสภาพทั่วไปทางด้านกายภาพของตำบลหอรบัตนไทย

ตำบลหอรบัตนไทย นั้นเป็นชุมชนที่มีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นย่านพาณิชย์กรรม ดังนั้น ด้วยศักยภาพของ ตำบลทำให้เกิดย่านการค้าที่เป็นแหล่งรวมของชุมชน หรือเรียกว่า เป็นศูนย์กลางของการค้าขาย ซึ่งมีสองแห่งในตำบลได้แก่ ย่านตลาดหัวรอ และตลาดเจ้าพรหม ทั้งสองตลาดนั้นเป็นย่านที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ชุมชนอาคารสงเคราะห์ เป็นชุมชนซึ่งเทศบาลนครศรีอยุธยาปลูกสร้างที่พักในที่ดินราชพัสดุ สำหรับพนักงานเทศบาลผู้มีรายได้น้อย ต่อมาได้มีการให้เช่าพื้นที่โดยเทศบาลเก็บค่าเช่า และพัฒนาจนการเคหะแห่งชาติได้มาประสานงานดูแลสร้างที่พักให้โดยเก็บเงินจากผู้อยู่อาศัย ในรูปแบบของสหกรณ์ออมทรัพย์อยู่ทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ของตัวเกาะเมืองอยุธยา มีโบราณสถานที่สำคัญได้แก่ ป้อมเพชร วัดสุวรรณดารารามฯ

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลหัวรอ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยาและตำบลกะมัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	แม่น้ำเจ้าพระยาและตำบลไผ่ลิง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลท่าวาสุกรีและตำบลประตู่ชัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.10 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 2

ภาพที่ 3.11 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 3

ภาพที่ 3.12 แสดงสถานที่ท่องเที่ยวภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา 4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การคมนาคม

จากกรุงเทพฯสามารถเดินทางไปจังหวัดอยุธยาได้หลายเส้นทางดังนี้ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ผ่านประตูน้ำพระอินทร์ แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข32ไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ใช้ทางหลวงหมายเลข 304 (ถนนแจ้งวัฒนะ) หรือทางหลวงหมายเลข 302 (ถนนวงศัควาน) เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 306 (ถนนติวานนท์) ข้ามสะพานนนทบุรี หรือสะพานนวลฉวีไปยังจังหวัดปทุมธานีต่อด้วยเส้นทาง ปทุมธานี – สามโคก – เสนา (ทางหลวงหมายเลข 3111)แล้วแยกขวาที่อำเภอเสนา เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3263 ไปยังตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา

ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ – นนทบุรี – ปทุมธานี ทางหลวงหมายเลข 306 ถึงแยกสะพานปทุมธานี เลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 347 ผ่านศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อำเภอบางปะอิน เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลงจากสะพานเรศวร เลี้ยวซ้าย เลียบแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางใต้จะอยู่ข้ามป้อมเพชร (การนวดแพทย์แผนไทยจะตั้งอยู่ในศูนย์การแพทย์ป้อมเพชร)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.13 แผนที่แสดงการคมนาคมและการเข้าถึงตำบลหอรบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของอำเภอพระนครศรีอยุธยาเป็นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านทางทิศตะวันออก และแม่น้ำลพบุรี(ปัจจุบันเป็นคลองเมือง)ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือ แม่น้ำสามสายนี้ไหลมาบรรจบกันโอบล้อมรอบพื้นที่ของตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัวเมืองจึงมีลักษณะเป็นเกาะ เราจะเห็นบ้านเรือนปลูกเรียงรายหนาแน่นตามสองข้างฝั่งแม่น้ำแสดงถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำมายาวนาน

ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะร้อนชื้น อยู่ภายใต้ลมมรสุม 2 ชนิด คือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในฤดูหนาว และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ในฤดูหนาว ทำให้มีฝนตกเป็นเวลานาน ปี 2545 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝน 1016.2 มิลลิเมตร

ลำน้ำที่สำคัญ

ลำน้ำที่สำคัญของตำบลหอรด้นไทยมีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก มีลักษณะคือ มีการไหลมาบรรจบกันของแม่น้ำสายใหญ่ 2 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยา และ แม่น้ำป่าสัก บริเวณทางด้านทิศใต้ของตำบลหอรด้นไทยทำให้เกิดทัศนียภาพที่สวยงามช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นแหล่งหล่อเลี้ยงชุมชนริมแม่น้ำลำคลองใช้เพื่อการโดยสารข้ามฟากขนส่งสินค้าผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม

3.2.2 การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนหอรด้นไทย

3.2.2.1 ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย

ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ให้ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน และไม่ควรมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชน ชุมชนเทศบาลตำบลหอรด้นไทยเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้กับเขตพาณิชย์กรรมทำให้บริเวณชุมชนนี้ที่อยู่อาศัยจะเป็นในลักษณะที่เป็นอาคารพาณิชย์ , เรือนแถวไม้ , อาคารเก่า ส่วนใหญ่อาคารเหล่านี้จะอยู่บริเวณย่านตลาดหัวรอ ย่านตลาดเจ้าพรหม

3.2.2.2 ที่ดินประเภทพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก

ให้ใช้ประโยชน์เพื่อการพาณิชย์กรรมและที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ โดยมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการที่เหมาะสมกิจกรรมที่ไม่ควรอยู่ในที่ดินประเภทนี้ มีลักษณะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดียวกับที่ดินประเภทที่อยู่อาศัย ตำบลหอรบไชย นั้นเป็นชุมชนที่มีทั้งสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนที่เป็นย่านพาณิชย์กรรม ดังนั้น ด้วยศักยภาพของ ตำบลทำให้เกิดย่านการค้าที่เป็นแหล่งรวมของชุมชน หรือเรียกว่า เป็นศูนย์กลางของการค้าขาย ซึ่งมีสองแห่งในตำบลได้แก่ ย่านตลาดหัวรอ และตลาดเจ้าพรหม ทั้งสองตลาดนั้นเป็นย่านที่เก่าแก่แห่งหนึ่งของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

ตลาดหัวรอ นั้นตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ตลาดหัวรอนั้น มีสภาพที่ตั้งที่เป็นมุมของเกาะทางด้านทิศเหนือ ในสมัยโบราณนั้น ตรงบริเวณนี้เป็นที่ที่เรือสำเภาเพื่อขนถ่ายแลกเปลี่ยนสินค้า แล้วยังเป็นแหล่งการค้าขาย จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค ในบริเวณหลังตลาดยังเป็นที่พักอาศัยที่ประกอบการค้าขายในบริเวณตลาด ส่วนใหญ่ผู้คนที่ย้ายอยู่บริเวณนี้นั้น เป็นชาวจีนที่อพยพเข้ามา มีทั้งจีนแต้จิ๋ว และไหหลำ ซึ่งประกอบการค้าและพักอาศัยอยู่ในตลาดหัวรอ

ตัวตลาดหัวรอ นอกจากจะเป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคแล้ว ตัวตลาดด้านชั้นบนเป็นที่ทำงานของ ข้าราชการ

ตลาดเจ้าพรหม ตลาดเจ้าพรหมนั้น ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา อยู่บนถนนอุทง บริเวณประตูเจ้าจันทร์ จากสภาพที่ตั้งแล้วนั้น ตลาดเจ้าพรหมมีลักษณะภูมิศาสตร์ใกล้แม่น้ำป่าสักจริง แต่ไม่ได้ติดกับแม่น้ำป่าสักเลยทีเดียว จึงทำให้การขนส่งสินค้าจากทางเรือนั้นทำได้ยากกว่าตลาดหัวรอ เนื่องจากต้องนำสินค้าขึ้นมาบนฝั่ง ก่อนนำไปยังตลาด เพราะฉะนั้นการสัญจรหรือการนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายทางบก จะทำได้ง่ายและสะดวกกว่า รวม ๆ ด้านหลังของตลาดเจ้าพรหมรวมถึงตัวตลาดด้านหลังนั้น เป็นที่พักอาศัยถึงพาณิชย์กรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาคารไม้ เรือนแถวไม้ เป็นอาคาร คสล. เก่าแก่บ้างแต่ไม่มากนัก ผู้คนที่อยู่อาศัยของชาวจีนที่อพยพมาจากที่เดียวกันกับอพยพมาที่ตลาดหัวรอ

ตลาดเจ้าพรหม ลักษณะเป็นอาคารชั้นเดียว ยาวไปทางถนนนครสวรรค์ (สาย 2) เรื่อยมาเป็นอาคารพาณิชย์ มีการวางผังลอยชายของระเกะระกะ ตัวอาคารรอบด้าน ขาดความเป็นแนวทางเดียวกัน แต่ชุมชนริมถนนอุทง ตัวอาคารบ้านเรือนนั้น มีความเป็นเอกลักษณ์ของอาคารเก่า ตัวอาคารเก่าแต่ละหลังนั้น ซ้ำรูปทรงโทรม ขาดการบำรุงรักษา

ข้อได้เปรียบของตลาดเจ้าพรหม การคมนาคมขนส่งของ การเข้ามานั้นทำได้หลายทาง เช่น การมาทางรถยนต์ การมาทางเรือข้ามฟาก โดยด้านตรงข้ามของตลาดเจ้าพรหมนั้น มีท่าเรือสำหรับข้ามฟาก จากสถานีรถไฟ และมาจากถนนหลวงสาย 3477 นั้น สามารถเข้ามาในพื้นที่ได้ แต่ท่าเรือข้ามฟากนั้น ขาดความปลอดภัยและขาดการดูแลทำให้ผู้คนที่ข้ามไปข้ามมารู้สึกไม่ปลอดภัย

3.2.2.3 ที่ดินประเภทสถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันราชการ
การใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทนี้ให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ การเปลี่ยนแปลงหรือ
การขยายพื้นที่สามารถกระทำได้ในพื้นที่ทุกประเภท

3.2.2.4 ที่ดินประเภทอนุรักษ์เพื่อส่งเสริมเอกลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมไทย
การใช้ที่ดินประเภทนี้จะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของข้อกำหนดโบราณสถาน
โบราณวัตถุ ซึ่งข้อกำหนดเหล่านี้กำหนดใช้กับอาคารในพื้นที่คือ วังหน้าหรือ พิพิธภัณฑสถาน
แห่งชาติจันทระเกษม

3.2.2.5 ที่ดินประเภทที่โล่งและนันทนาการและรักษาสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
การใช้ที่ดินประเภทนี้กำหนดให้เป็นพื้นที่โล่งหรือเป็นสวนสาธารณะเพื่อเป็น
พื้นที่ส่วนรวมของคนในชุมชน ที่ดินประเภทนี้ได้แก่บริเวณป้อมเพชรตรงที่แม่น้ำเจ้าพระยาและ
แม่น้ำป่าสักไหลมารวมกัน บริเวณตรงข้ามกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทระเกษมและบริเวณ
ถนนหลวงหมายเลข 3477 ซึ่งกำหนดให้เป็นพื้นที่นันทนาการและรักษาสุขภาพสิ่งแวดล้อม
สภาพสังคมทั่วไป

1) ประชากร

ในตำบลหอรวันไชยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 15,139 คน เป็นชาย 7,460 คน เป็น
หญิง 7,679 คน

ตารางที่ 3.1 แสดงสถิติประชากรในตำบลหอรวันไชย¹

ปี พ.ศ.	ชาย	หญิง	รวม
2543	7465	7770	15235
2544	7490	7680	15170
2545	7470	7652	15122
2546	7453	7665	15118
2547	7460	7679	15139

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) การศึกษา

ในตำบลหอรรัตนไชยมีสถานศึกษาทั้งหมด 3 แห่ง

โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา 1 แห่ง

โรงเรียนระดับประถมศึกษา 2 แห่ง

3) การสาธารณสุข

สถานพยาบาลภาครัฐและเอกชน

1.สถานพยาบาลภาครัฐ ประกอบด้วยโรงพยาบาลทั่วไป 2 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 14 แห่ง สถานีอนามัย 206 แห่ง คลินิกตรวจโรคและหน่วยงานสาธารณสุขอื่นๆ จำนวน 7 แห่ง

2. สถานพยาบาลของเอกชน ภาคเอกชนมีโรงพยาบาล 4 แห่ง คลินิกแพทย์ 85 แห่ง สถานผดุงครรภ์ 19 แห่ง สถานพยาบาลต่างๆเหล่านี้สามารถที่จะรับคนเข้ารับรักษาพยาบาลได้ส่วนหนึ่ง

3. สถานบริการสาธารณสุขเทศบาล 4 แห่ง

4) ด้านศาสนาและวัฒนธรรม

ประชากรของจังหวัดประมาณร้อยละ 88 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 10 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 2 นับถือศาสนาอื่นๆสำหรับจำนวนวัดในพุทธศาสนาในตำบลหอรรัตนไชยมีจำนวน 3 วัด

5) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6) ระบบสาธารณูปโภค

เทศบาลตำบลดำเนินสะดวกเป็นชุมชนการเกษตรขนาดเล็ก เมื่อศึกษาการให้บริการพบว่ามีความเฉพาะการบริการขั้นพื้นฐาน การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ นอกจากนั้นเป็นการบริการขนาดเล็กเท่าที่จำเป็นในชุมชน

7) การคมนาคม

ทางบก

จากกรุงเทพฯสามารถเดินทางไปจังหวัดอยุธยาได้หลายเส้นทางดังนี้

- ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ผ่านประตูน้ำพระอินทร์ แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข32ไปยังจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ใช้ทางหลวงหมายเลข 304 (ถนนแจ้งวัฒนะ) หรือทางหลวงหมายเลข 302 (ถนนงามวงศ์วาน) เลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 306 (ถนนติวานนท์) ซ้ำมสะพานนนทบุรี หรือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สะพานนวลฉวีไปยังจังหวัดปทุมธานีต่อด้วยเส้นทาง ปทุมธานี – สามโคก – เสนา (ทางหลวงหมายเลข 3111) แล้วแยกขวาที่อำเภอเสนา เข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 3263 ไปยังตัวเมืองพระนครศรีอยุธยา

- ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ – นนทบุรี – ปทุมธานี ทางหลวงหมายเลข 306 ถึงแยกสะพานปทุมธานี เลี้ยวเข้าสู่ทางหลวงหมายเลข 347 ผ่านศูนย์ศิลปะปทุมธานีบางไทร อำเภอบางปะอิน เข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- ลงจากสะพานนเรศวร เลี้ยวซ้าย เลียบแม่น้ำเจ้าพระยาไปทางใต้จะอยู่ข้ามป้อมเพชร (การนวดแพทย์แผนไทยจะตั้งอยู่ในศูนย์การแพทย์ป้อมเพชร
ทางน้ำ

- การสัญจรไป – มา ทางน้ำในตำบลหอรบตันไชยส่วนใหญ่เป็นการใช้สัญจรข้ามฝั่งไปมาจากสถานีรถไฟ และเป็นการร่องเรือท่องเที่ยวในแม่น้ำเจ้าพระยาโดยเหมาเรือของเอกชนซึ่งอยู่ที่บริเวณหน้าพระราชวังจันทน์เกษม

8) การไฟฟ้า

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตตำบลหอรบตันไชยใช้บริการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคซึ่งจ่ายกระแสไฟฟ้าไปยังท้องที่ทุกหมู่บ้าน และมีไฟฟ้าสาธารณะ(ในเขตชุมชนหนาแน่น)

9) การประปา

ในเขตตำบลหอรบตันไชยประชากรได้ใช้น้ำจากการประปาส่วนภูมิภาค การที่ประชากรต้องใช้น้ำประปาอุปโภคบริโภคทั้งนี้เนื่องจากปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ น้ำมีคุณภาพต่ำไม่เหมาะกับการใช้อุปโภคบริโภค

10) การโทรศัพท์

ประชากรในเขตตำบลหอรบตันไชยใช้บริการโทรศัพท์จากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีผู้ใช้โทรศัพท์ส่วนตัวยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน ส่วนบริการโทรศัพท์สาธารณะยังให้บริการไม่เพียงพอ

สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

ด้วยสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่ราบ และมีแม่น้ำโอบด้านหน้าของพื้นที่ แล้วบริเวณติดต่อกับพื้นที่นั้น เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ แล้วเป็นทางผ่านก่อนเข้าสู่อุทยานประวัติศาสตร์หอรัตนชัยมีที่ตั้งและภูมิประเทศเหมาะสมแก่การเกษตร เนื่องจากเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำน้อย และแม่น้ำลพบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำเจ้าพระยา ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียว รองลงมาเป็นดินเหนียวปนดินร่วนในฤดูฝนจะมีน้ำท่วมขังนาน ความอุดมสมบูรณ์ของดินมีมากพอสมควรแม้ว่ามูลค่าการผลิตสาขาเกษตรกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดจะมีสัดส่วนลดลง แต่การผลิตภาคเกษตรกรรมก็ยังมีมีความสำคัญมากต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัด สำหรับโครงสร้างการผลิตในสาขาเกษตรกรรม ประกอบด้วย การกสิกรรม การประมง และปศุสัตว์ โดยการกสิกรรมมีความสำคัญมากที่สุดของจังหวัด พืชหลักที่สำคัญและมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด คือ ข้าว สามารถปลูกได้ทั้งนาปี และนาปรัง รองลงไปเป็นไม้ผลไม้ยืนต้น พืชไร่ และพืชผักแนวโน้มการประกอบอาชีพทางการเกษตรจะทำในลักษณะผสมผสานมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกร เนื่องจากสามารถลดความเสี่ยงทางด้านราคาผลผลิตทางการเกษตรจากการปลูกพืชเดี่ยวได้อำเภอพระนครศรีอยุธยา โรงงานอุตสาหกรรมได้กระจายตัวในทุกอำเภอ อำเภอที่มีโรงงานตั้งอยู่มากที่สุด คือ อำเภอบางปะอิน และอำเภออุทัย จำนวน 126 โรงงานเท่ากัน รองลงมาได้แก่อำเภอพระนครศรีอยุธยา จำนวน 102 โรงงาน

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ส่วนใหญ่เป็น การค้าขาย – การบริการ

เนื่องจากตำบลหอรัตนชัยเป็นพื้นที่ที่มีการอยู่อาศัยค่อนข้างมาก ลักษณะอาชีพที่เกิดขึ้นในชุมชน คือ การค้าขาย ซึ่งทำได้เพราะอาคารแต่ละหลังเป็นลักษณะเรือนแถวอาคารพาณิชย์ แล้วยังใกล้แหล่งท่องเที่ยว เหมาะแก่การทำการค้าขาย

บริการ

ด้านงานบริการนั้น ลักษณะเด่นของบริเวณในเกาะเมืองคือ รถบริการขนาดเล็ก หรือที่เรียกว่า ตุ๊ก ๆ แต่ ตุ๊ก ๆ ที่นี้มี 4 ล้อ ซึ่งสะดวกในการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นทริปหรือทัวร์ สามารถไปได้ง่าย

1) ด้านอุตสาหกรรม

โรงงาน 98 แห่ง

สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่ 37 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ด้านพาณิชยกรรม

ธนาคาร 12 แห่ง

โรงแรม 15 แห่ง

สถานธนาอนุบาล 1 แห่ง

3) ด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในตำบลหอรรัตนไชยนั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ

ป้อมเพชร

อยู่ตรงที่บรรจบของแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำป่าสัก ป้อมมหาไชยอยู่มุมวังจันทร์เกษมในที่ซึ่งเป็นตลาดหัวรอในปัจจุบัน ซึ่งตัวป้อมถูกรื้อนำอิฐไปสร้างพระนครใหม่ที่กรุงเทพฯ ในรัชกาลที่ 1

วัดสุวรรณดารารามราชวรวิหาร

อยู่ในเขตพระนครด้านทิศตะวันออกตอนใต้ ริมป้อมเพชร เดิมชื่อวัดทองเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างไว้ครั้งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์จักรี ได้ทรงสร้างเพิ่มเติมและปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องกันมาเกือบทุกรัชกาล มั่นภายในพระอุโบสถตอนบนมีภาพเขียนเทพชุมนุม ตอนล่างเขียนเรื่องเวสสันดรชาดก เตมียชาดกและสุวรรณสามชาดก ตอนหน้าสุดเขียนภาพมารวิชัย พระวิหารมีรูปเขียนแสดงพระราชวีรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นต้นแบบลอกแพร่หลายออกไปหลายแห่ง

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม

ตั้งอยู่ริมแม่น้ำป่าสักมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือของเกาะเมืองใกล้ตลาดหัวรอ สร้างในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยังทรงเป็นมหาอุปราชครองเมืองพิษณุโลก เมื่อ พ.ศ. 2112 เคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระยุพราช แลละพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ เมื่อคราวเสียกรุงในปี พ.ศ. 2310 วังนี้ได้ถูกข้าศึกเผาทำลายเสียหายมากและถูกทิ้งร้างจนถึงรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้โปรดฯ ให้ซ่อมพระที่นั่งพิมานรัตยาและพลับพลาจัตุรมุขเป็นที่ประทับเมื่อเสด็จประพาสพระนครศรีอยุธยา ต่อมาในรัชกาลที่ 5 ได้พระราชทานให้เป็นที่ว่าการมณฑลอยุธยา และรัชกาลที่ 7 โปรดฯ ให้เปลี่ยนเป็นศาลากลางจังหวัดจนกระทั่งได้สร้างศาลากลางใหม่แล้ว กรมศิลปากรจึงได้เข้ามาดูแล และจัดทำเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษมจนกระทั่งปัจจุบัน เปิดให้เข้าชมทุกวัน เว้นวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์

สำหรับในตัวอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา ชุมชนเก่ามักอยู่ริมน้ำ โดยเฉพาะบริเวณที่น้ำมาบรรจบกัน เช่น ย่านหัวรอ ย่านชุมชนหอรัตนไชย บางกะจะ

เนื่องจากตำบลหอรัตนไชย เป็นตำบลที่มีศูนย์กลางชุมชน คือ ตลาดเจ้าพรหม ตลาดหัวรอที่มีท่าเรือสำหรับจอดเรือเพื่อขนส่งสินค้านับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันทำให้ริมฝั่งแม่น้ำรวมไปถึงรอบๆของศูนย์กลางชุมชนซึ่งได้แก่ตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหมบริเวณนี้เป็นบริเวณชุมชนเก่าที่มีอาคารบ้านเรือนที่เก่าแก่ มีลักษณะเป็นอาคารเรือนแถวไม้ ด้านล่างจะทำการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณริมแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งสองฝั่ง ส่วนริมถนนอุทงษ์นั้นจะมีอาคารเก่านั้นตั้งแต่บริเวณฝั่งตรงข้ามป้อมเพชรเรื่อยมาถึงวัดสุวรรณดาราราม ช่วงต่อมาจะอาคารเก่าแก่สำหรับพักอาศัยและทำการค้าขายไปด้วย มีอาคารราชการบ้างเช่น บ้านข้าราชการ โรงต่อเรือ อยู่ระหว่างทางจากวัดสุวรรณดารารามถึงรอบๆตลาดเจ้าพรหม เข้ามาถึงถนนนเรศวร และบริเวณรอบๆ ตลาดหัวรอ

สถานที่เหล่านี้เป็นชุมชนเก่าแก่ซึ่งควรค่าแก่การอนุรักษ์และรักษาไว้ จากยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา “ การพัฒนาเมืองเก่าให้ยั่งยืน ” ทางกรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงได้มีการจัดทำผังเมืองเฉพาะในเชิงอนุรักษ์ ในบริเวณพื้นที่ตำบลหอรัตนไชย ตลาดหัวรอ ถนนนเรศวรเป็นพื้นที่จัดทำผังเมืองเฉพาะโดยใช้พื้นที่เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาเป็นพื้นที่ศึกษา

3.2.3 การศึกษาปัญหาสำคัญของเทศบาลตำบลหอรัตนไชย

3.2.3.1 ปัญหาของแหล่งน้ำ

ปัจจุบันสภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก มีคุณภาพลดลง และยังมีผักตบชวาทำให้การสัญจรทางน้ำบริเวณหลายจุดมีปัญหา เช่น บริเวณหลังตลาดหัวรอ

ภาพที่ 3.17 แสดงบรรยากาศริมแม่น้ำภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3.2 ปัญหาของการกำจัดขยะมูลฝอย

มีการทิ้งกองขยะตามที่สาธารณะต่าง ๆ โดยเฉพาะในแม่น้ำลำคลอง บริเวณหลังตลาดหัวรอ หรือ หน้าพระราชวังจันทร์เกษม หรือ บริเวณป้อมเพชร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหามลภาวะส่งกลิ่นเหม็น และน้ำขังและน้ำท่วมตามมาในเวลาน้ำขึ้น

3.2.3.3 ปัญหาการรुक้ำพื้นที่

ปัญหาการบุกรุกพื้นที่นั้นส่วนใหญ่ในตัวชุมชน ซึ่งเทศบาลนครศรีอยุธยาปลูกสร้างที่พักในที่ดินราชพัสดุ แต่พบว่ามีกรุกล้ำเข้าไปในเขตโบราณสถาน โบราณวัตถุ พบว่ารุกล้ำโบราณสถานเป็นแหล่งมั่วสุมโดยเฉพาะ บริเวณป้อมเพชร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญ การบุกรุกพื้นที่ หนึ่งคือการรุกล้ำบริเวณริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ มีการสร้างบ้านเรือนทั้งที่ไม่ใช่พื้นที่เอกชน จึงต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ต่อไป

3.2.3.4 ปัญหาการทิ้งร้างอาคารบ้านเรือน

ปัญหาการทิ้งร้างอาคารบ้านเรือนนั้น พบบริเวณริมแม่น้ำป่าสักส่วนใหญ่ อีกบริเวณหนึ่งคือ บริเวณถนนอุทอง มีการทิ้งร้างบ้านเรือนของประชาชน ทำให้บ้านเรือนเกิดความทรุดโทรมอย่างมาก

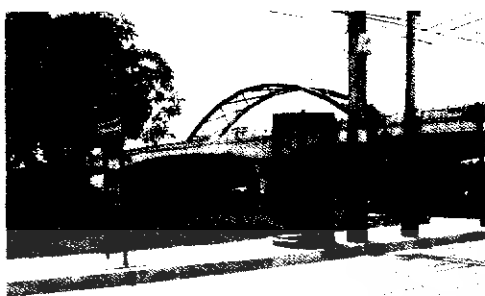

ภาพที่ 3.18 แสดงลักษณะบ้านเรือนที่ทิ้งร้างภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

3.2.3.5 ปัญหาการจัดพื้นที่นันทนาการของชุมชน

ปัจจุบันเทศบาลตำบลดำเนินสะดวกไม่มีสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่นของชุมชน มีเพียงสนามเด็กเล่นหรือลานในโรงเรียนและวัด ในขณะที่ชุมชนขยายตัวขึ้นเรื่อย ๆ จำนวนประชากรของชุมชนมีจำนวนมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องจัดหาสถานที่ออกกำลังกายและพักผ่อนหย่อนใจเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.19 แสดงสาธารณูปการภายในอำเภอเมืองพระนครศรีอยุธยา

3.2.3.6 ปัญหาด้านการท่องเที่ยว

ปัญหาด้านการท่องเที่ยวนั้น บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจันทรเกษม บริเวณรอบ ๆ พบสภาพเสื่อมโทรม มีอาคารบดบังทัศนียภาพลักษณะงานสถาปัตยกรรมไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นสีของอาคาร รวมไปถึงลักษณะตัว STREET FURNITURE ศาลาริมน้ำ ขาดความเป็นเอกลักษณ์

บริเวณป้อมเพชร พบปัญหาการนำขยะไปทิ้ง สภาพภูมิทัศน์ทรุดโทรม ป้ายบอกทางหรือป้ายต่าง ๆ ทรุดโทรมขาดการบำรุงรักษา อาคารบดบังภูมิทัศน์ ทำให้สภาพการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมจนไม่น่าท่องเที่ยว ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและในส่วนรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว

3.2.3.7 ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่

เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นพื้นที่เชิงพาณิชย์รวม บริเวณถนนอุทงนันทน์ริมสองฝั่งถนนนั้นเป็นอาคารพาณิชย์และตลาดหัวรอมีการจราจรหนาแน่นมาก บริเวณหน้าตลาดหัวรอ หน้าตลาดเจ้าพรหม ทำให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวซึ่งเดินทางเข้า – ออก อุทยานประวัติศาสตร์ และการเดินทางเข้าสู่หน่วยงานราชการต่าง ๆ สำหรับการเดินทางจากถนนหลวงสาย 3477 หรือการเดินทางมาทางรถไฟนั้น ถ้าจะข้ามมาในตัวเก่านั้น ต้องใช้ทางท่าเรือหรือโป๊ะข้ามฟากยังขาดการดูแลและขาดความปลอดภัยแก่ประชาชน จึงต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปและบทบาทของพื้นที่

การศึกษาและวิเคราะห์สภาพทั่วไปในบริเวณพื้นที่เทศบาลตำบลหอรบชัยและบริเวณต่อเนื่อง การศึกษาพื้นที่โดยการสำรวจสภาพทั่วไปของชุมชนหอรบชัย ด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ประชากร โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น และแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ตามแผนพัฒนาระดับประเทศ แผนพัฒนาระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางในการสรุปการพัฒนาชุมชน

4.1 การวิเคราะห์แผนพัฒนาและโครงการที่เกี่ยวข้อง

4.1.1 การศึกษาด้านนโยบายประเทศ

การศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 3 (พ.ศ. 2504 - 2519) เนื่องจากการจัดทำโครงการและการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในระยะแรกส่วนใหญ่ยังไม่พร้อม โดยเฉพาะการจัดทำโครงการพัฒนาระยะยาวถือเป็นแต่เพียงการวางแผนขั้นต้น โดยการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับนี้ได้ครอบคลุมสาขาการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐทุกด้าน แต่เน้นหนักโครงสร้างพื้นฐาน อาทิ การคมนาคมขนส่ง การชลประทาน และการพลังงานเป็นต้น การที่รัฐทุ่มเททรัพยากรใน 4 โครงการดังกล่าวนี้ ก็เพื่อเป็นการปูพื้นฐานให้มีการลงทุนในภาคเอกชน เพื่อเพิ่มผลผลิตทางสาขาเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมอันจะเป็นผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชน เกิดการใช้ที่ดินอย่างไม่มีประสิทธิภาพขาดระบบระเบียบเนื่องจากการขาดการควบคุมดูแลจากภาครัฐ ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องของผังเมืองและการพัฒนาชุมชน ซึ่งการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชากร และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม เกิดปัญหาในหลายด้าน ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำลง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 - 7 (พ.ศ. 2520 - 2539) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในช่วงระยะนี้ได้ดำเนินการต่อจากแผนพัฒนาและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 - 3 ซึ่งได้มีการวางแผนเพื่อพัฒนาประเทศ ต่อเนื่องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 - 7 ที่เน้นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และทดแทนการนำเข้าเพื่อเพิ่มการผลิตของประเทศไทยโดยส่วนรวม ได้ส่งผลให้ความเจริญเติบโตของประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านการพัฒนาชนบทได้พบว่ามีพื้นที่อีกเป็นจำนวนมากที่ยังคงล้าหลังหรือไม่ได้รับผลจากการพัฒนาเท่าที่ควร ถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาชนบทโดยให้ความเอาใจใส่ต่อพื้นที่ต่าง ๆ เป็นพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่ยังคงเน้นการขยายการก่อสร้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า การชลประทาน ได้มีการเสนอแนวคิดการพัฒนาชนบทแนวใหม่ที่ไม่ได้มองผลผลิตและรายได้ของประเทศเป็นหลักอย่างเดียว หากแต่มุ่งที่จะให้ความสำคัญแก่ประชาชนยากจนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับผลจากการพัฒนาประเทศเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด ทั้งนี้รัฐบาลเองจะต้องจัดสรรทรัพยากรไปให้อย่างทั่วถึง อีกทั้งจะต้องให้ความเอาใจใส่กับสาเหตุของปัญหาความยากจนเป็นคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ และขณะเดียวกันก็จะยึดหลักการที่ให้ประชาชนในชนบทสามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชนได้ในที่สุด นอกจากนี้ การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว รวมตลอดถึงการขยายตัวของประชากรในเมืองที่ผ่านมาก็ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษในด้านต่าง ๆ เช่น น้ำเน่า อากาศเสีย เสียงรบกวน กากของเสีย และสารอันตรายเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก เช่น แม่น้ำเจ้าพระยา และแม่น้ำท่าจีน รวมถึงคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวได้เสื่อมโทรมและมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและชุมชนเป็นอย่างมาก การจัดทำผังเมืองเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการควบคุมดูแลพื้นที่ชุมชนที่เกิดความเสื่อมโทรมให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยใช้กฎหมายเฉพาะเพื่อปรับปรุงชุมชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ของชุมชนให้ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ซึ่งเน้นการพัฒนาในลักษณะที่เป็นกระบวนการเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาแบบแยกส่วนหรือตามรายสาขาเศรษฐกิจและสังคมมาเป็นแบบองค์รวม คือ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมหรือบูรณาการที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ อันจะทำให้การพัฒนามีประสิทธิภาพมีความยั่งยืน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การพัฒนาศักยภาพของคน ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ประเทศมีโครงสร้างประชากรที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจให้เกิดผลในทางปฏิบัติการพัฒนาสติปัญญาและทักษะฝีมือแรงงานให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพ

การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคนประกอบด้วย แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวของชุมชน การสร้างโอกาสให้ประชาชน ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคนและประเทศให้สมดุลและยั่งยืน

การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาค และชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ประกอบด้วย แนวทางการกระจายโอกาสและความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการกระจายการพัฒนาด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การแก้ไขปัญหาและรักษาสภาพแวดล้อมเมือง

การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคน และคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย แนวทางการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ ชุมชน และบริการโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิต

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย แนวทางการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมบูรณ์ เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศวิทยา รวมทั้งการดูแลรักษาภาวะแวดล้อมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและเป็นฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ขึ้นรอบทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะปานกลาง ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว และมีการดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ในด้านแนวคิดที่ยึด "คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา" และให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม "การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย" โดยยึด "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและการพัฒนาเมืองนำอยู่ ชุมชนนำอยู่ เน้นการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็งให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของสังคม มีการระดมพลังแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการพัฒนาเมืองนำอยู่และชุมชนนำอยู่ โดยสร้างสภาวะแวดล้อมที่ดีเพื่อพัฒนา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณภาพชีวิต วิถีชีวิตของคนในเมืองและชุมชน ให้เกิดความสงบ สะดวก สะอาด ปลอดภัย และมีระเบียบวินัย รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ ตลอดจนสร้างกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่อย่างต่อเนื่อง และการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยคุ้มครองและกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และฟื้นฟูทรัพยากรดินให้สามารถใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มผลผลิตการเกษตรรวมทั้งส่งเสริมการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประหยัด โดยการอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว ให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน โดยรักษาสภาพแวดล้อมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ศิลปกรรม โบราณคดี เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และใช้ผังเมืองเป็นกลไกประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองและชุมชน ให้เกิดความน่าอยู่และยั่งยืนซึ่งมีลักษณะเป็นแผนเฉพาะเรื่องอย่างเป็นองค์รวม ที่ต้องอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างหลายหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมดำเนินการอย่างมีบูรณาการ โดยมีระยะเวลาประมาณ 5 ปี

4.1.2 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายระดับกระทรวง

แผนกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 1-4 (พ.ศ. 2515-2534) แผนกระทรวงมหาดไทยส่วนใหญ่มีนโยบายในการพัฒนาด้านการปกครองประเทศ ซึ่งทางด้านการวางผังเมืองยังไม่มีบทบาทต่อการปกครอง เป็นปัญหาที่เกิดจากการไม่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองและชุมชน

แผนกระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 5 - 6 (พ.ศ. 2535 - 2544) จากแผนพัฒนาในช่วงระยะแรกที่เน้นทางด้านการปกครองจนทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ และต่อมาได้มีการเห็นความสำคัญต่อการวางผังเมืองและความเป็นอยู่ของประชาชน จึงมีการพัฒนาเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพื้นที่

แผนพัฒนากระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2545 - 2549) แผนพัฒนาฉบับนี้มีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้สามารถพึ่งตนเอง เป็นการพัฒนาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนภายในชุมชน เป็นชุมชนน่าอยู่ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงจัดการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 9

4.1.3 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

แผนแม่บทอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งชาติ (พ.ศ. 2544 - พ.ศ. 2553) มีนโยบายการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาด้านอื่นอย่างมีระบบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยเป็นการพัฒนาให้ประเทศไทยคงความเป็นผู้นำทางด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชียอย่างต่อเนื่อง เพื่อก้าวสู่การเป็น World Class Destination การส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวสู่ภูมิภาคอื่นๆ โดยการสนับสนุนให้องค์กรท้องถิ่นมีความพร้อมและเข้มแข็งในการบริหารจัดการเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยตรง และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทยให้คงความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์และสะท้อนถึงความเป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยที่ชัดเจน

4.1.4 การศึกษาข้อมูลทางด้านการท่องเที่ยว

4.1.4.1 บทบาทและความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้กลายเป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ และมีบทบาทสำคัญในด้านต่างๆ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนา และเป็นการเผยแพร่ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รู้จักมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวจะเป็นสื่อกลางให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างคนในชาติและระหว่างประเทศ จึงสามารถแยกบทบาทและความสำคัญของการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

- การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ ในลักษณะของการขายบริการและทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศ

- รายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นรายได้ที่กระจายรายได้ไปสู่ประชาชน เป็นการสร้างอาชีพมากมายและเป็นการเสริมอาชีพ เช่น การผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน หรือการผลิตอาหารไปยังเมืองท่องเที่ยว ก็เป็นอาชีพเสริมที่สร้างรายได้เพิ่มมากขึ้น

- ทำให้เกิดการเจริญเติบโตและการขยายตัวของการลงทุน เช่น ธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร ร้านค้า การผลิตของที่ระลึก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ขยายตัวอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ด้านสังคม

- การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้และนำการพัฒนาสู่ท้องถิ่น เช่น การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและสาธารณสุข การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ก็จะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาเหล่านี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัย และความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องมั่นใจได้ว่าจะต้องปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- การท่องเที่ยวช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นอื่น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ

3. ด้านศิลปวัฒนธรรม

- เป็นการช่วยฟื้นฟูอนุรักษ์ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวซึ่งสังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่สืบเนื่องมาเป็นพันปี จึงมีวัฒนธรรม ระเบียบประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

4.1.4.2 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีจุดประสงค์ เพื่อการศึกษาชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพสภาพธรรมชาติ ทัศนียภาพของตัวสถาปัตยกรรมที่เต็มไปด้วยศิลปะที่เก่าแก่ สภาพสังคม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนท้องถิ่นบนพื้นฐานความรู้ ความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศวิทยา

4.1.5 การศึกษาข้อมูลทางด้านนโยบายของภาคกลาง

เป็นแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านการผลิตและการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมสู่ชายแดนทางด้านตะวันตกและนานาชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และการบริการทางด้านการแพทย์ รวมถึงการสนับสนุนในการพัฒนาเมืองและชุมชนเพื่อให้เกิดศักยภาพในพื้นที่ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การพัฒนาเมืองเก่าให้ยั่งยืน

4.1.6 การศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ยุทธศาสตร์ที่ 1 รักษาและใช้ประโยชน์จากมรดกโลกทางวัฒนธรรมในการเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว

1.1 ยุทธศาสตร์พัฒนาการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว

1.2 ยุทธศาสตร์พัฒนาบุคลากร การบริการ การตลาด

1.3 ยุทธศาสตร์พัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 อาศัยความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ ระบบชลประทานที่ดี และเทคโนโลยีในการพัฒนาแหล่งอาหารที่มีคุณภาพ

- ยุทธศาสตร์พัฒนาการผลิตและการแปรรูปอาหารคุณภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ใช้ศักยภาพของการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมให้เอื้อประโยชน์ต่อการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรม

3.1. ยุทธศาสตร์พัฒนาและส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในเขต ภาคกลางตอนบน

3.2. ยุทธศาสตร์พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุน ผู้ประกอบการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างสภาพแวดล้อมของเมือง/ชุมชนให้น่าอยู่และเอื้อต่อการพัฒนา

- สร้างท้องถิ่นน่าอยู่ต้นแบบ

ดังนั้นจากการที่ได้ศึกษาวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีนโยบายมุ่งเน้นทางการอนุรักษ์และส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัดเป็นหลัก เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น ซึ่งทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.1.7 การศึกษาแนวโน้มกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีสถานที่ท่องเที่ยวจำนวน 45 แห่ง แยกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 3 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานโบราณวัตถุและศาสนสถาน 33 แห่ง แหล่งท่องเที่ยวทางประเพณีและวัฒนธรรม 6 แห่ง โดยแยกประเภทได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา

แหล่งท่องเที่ยวในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา		
ประเภทธรรมชาติ	ประเภทประวัติศาสตร์/ศาสนา โบราณสถานโบราณวัตถุ	ประเภทประเพณีวัฒนธรรม
1. เหนียดคลองช้าง	1. วัดสามวิหาร	1. ตลาดหัวรอ
2. บึงพระราม	2. วัดบรมวงศัศิศรวาราม	2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจักร- เกษม
3. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	3. วัดแม่นางปลื้ม	3. ตลาดเจ้าพรหม
	4. วัดขุนแสน	4. ศาลหลักเมือง
	5. วัดขุนเมืองใจ	5. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เจ้า สามพระยา
	6. วัดราชบูรณะ	6. ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา
	7. วัดธรรมิกราช	
	8. พระบรมราชานุสาวรีย์พระเจ้า อู่ทอง	
	9. คู่มขุนแผน	
	10. วิหารมงคลพิตร	
	11. วัดพุทธาราม	
	12. วัดส้ม	
	13. เจดีย์ศรีสุริโยทัย	
	14. วัดสวนหลวงสบสวรรค์	
	15. วัดโลกยสุธาราม	
	16. วัดวรเชษฐาราม	
	17. พระราชวังโบราณ	
	18. อนุสรณ์สถานปรีดี พนมยงค์	
	19. วัดพระศรีสรรเพชญ์	
	20. วัดกษัตราธิราช	
	21. วัดวรเชตุเทพบ้ำรุง	
	22. สวนสมเด็จพระศรีนครินทร์	
	23. วัดพุทธไสสวรรคย์	
	24. โบสถ์เซนต์โยเซฟ	
	25. วัดไชยวัฒนาราม	
	26. วัดกุเขาทอง	
	27. เจดีย์กุเขาทอง	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1(ต่อ) แสดงแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณเกาะพระนครศรีอยุธยา

แหล่งท่องเที่ยวในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา		
ประเภทธรรมชาติ	ประเภทประวัติศาสตร์/ศาสนา โบราณสถานโบราณวัตถุ	ประเภทประเพณีวัฒนธรรม
	28. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช	
	29. วัดอโยธยา	
	30. วัดสมณโกษฐาราม	
	31. วัดพนัญเชิง	
	32. วัดสุวรรณดาราราม	
	33. ป้อมเพชร	
	34. วัดมหาธาตุ	

4.1.8 การศึกษาผังเทศบาลตำบลนครอินทร์

ตามนโยบายของกระทรวงมหาดไทยที่จะให้ชุมชนทั่วประเทศได้มีการวางแผนผังกำหนดการพัฒนาของพื้นที่ กรมการผังเมืองจึงได้จัดทำผังพัฒนาชุมชนเทศบาลขึ้น เพื่อให้ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางหารพัฒนาชุมชนที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ชุมชนเมืองที่จะเจริญก้าวหน้าได้จะต้องมีโครงสร้างด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เหมาะสมและแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่โดยได้กำหนดให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเป้าหมายต่างๆดังนี้

วิสัยทัศน์ พระนครศรีอยุธยาเป็นนครแห่งการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรม แหล่งอาหารที่มีคุณภาพ เป็นศูนย์กลางการค้า การลงทุน และอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาดเมืองน่าอยู่ ประชาชนอยู่ดีมีสุขอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- 1) พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่มีความเสื่อมโทรม
- 2) ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ โดยเน้นการสร้างจิตสำนึกและใช้มาตรการเพื่อป้องกัน ลดปัญหาและการมีส่วนร่วม
- 3) พัฒนาคุณภาพแวดล้อม ได้แก่ คุณภาพน้ำประปา คุณภาพน้ำในแม่น้ำลำคลอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4) ก่อสร้างระบบบำบัดมลพิษ ได้แก่ ระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดขยะและจัด
อบรมเกี่ยวกับการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตและคุณค่าทางสังคม

1) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมนันทนาการ พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกาย
เช่น จัดพื้นที่สำหรับก่อสร้างสวนสาธารณะ สวนสุขภาพ ศูนย์เยาวชน สนามกีฬา เพื่อให้
ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเยาวชน เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ในการจัด
กิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน

3) มาตรการในการป้องกันอุบัติเหตุ โดยจัดการแก้ไขปัญหาด้านการจราจรในเขต
พื้นที่ชุมชน

ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ

1) การใช้มาตรการจัดเขตพื้นที่สำหรับพักอาศัย พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม
พื้นที่โล่งเพื่อนันทนาการให้ชัดเจนมีสัดส่วนที่เหมาะสม โดยการจัดทำผังเฉพาะของเทศบาลตำบล
ดำเนินสะดวก

2) กำหนดมาตรการปรับปรุงฟื้นฟูอาคารบ้านเรือนที่ทิ้งร้าง และที่ดินที่ปราศจาก
การใช้ประโยชน์ของชุมชน

3) พัฒนาปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่สาธารณะ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่
ดีให้กับชุมชนซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา

1) สนับสนุนในการฟื้นฟูและอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี ที่มีความสำคัญต่อพื้นที่
ชุมชน

2) ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับอนุบาล ให้กับชุมชน

3) ส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ และค้นคว้า
ถ่ายทอดทางด้านเทคโนโลยี

ดังนั้นวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ศึกษามีบทบาทสำคัญของการจัดการ
ในด้านที่อยู่อาศัย ความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตของคนในชุมชน การท่องเที่ยว
การคมนาคม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้พื้นที่ศึกษาเกิดการพัฒนาและทรงคุณค่าแก่การอนุรักษ์ต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 การวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชนหอรรัตนไชย

4.2.1 การขยายตัวของชุมชนหอรรัตนไชย

4.2.1.1 การขยายตัวของชุมชนหอรรัตนไชยในอดีต

การขยายตัวของชุมชนในอดีตสืบเนื่องมาจากในอดีตนั้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้นได้ขึ้นชื่อว่าเป็นราชธานีเก่า และมีเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางและมีการตั้งถิ่นฐานของคนในสมัยอดีตโดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยา และ แม่น้ำป่าสัก ซึ่งอยู่ล้อมรอบ เกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก การขยายตัวของชุมชนจึงขยายตัวไปตามริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาและแม่น้ำป่าสัก โดยมีพื้นที่เกษตรกรรมนั้นอยู่รอบนอกตัวเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา แหล่งน้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งรวมไปถึงบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา นั้นเต็มไปด้วยอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถานโบราณวัตถุ วัดวาอารามที่สำคัญในอดีตด้วยเหตุนี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญของการใช้ประโยชน์ที่ดิน และรูปแบบชุมชนซึ่งเป็นชุมชนริมฝั่งแม่น้ำมีลักษณะของชุมชนที่ชุมชนการค้าขายซึ่งมีการพึ่งพาแหล่งน้ำในการคมนาคมขนส่ง การขนถ่ายสินค้า การอุปโภคบริโภค และการดำเนินกิจกรรมต่างๆทางน้ำ โดยมีย่านการค้าที่ตลาดหัวรอซึ่งเป็นที่ขนถ่ายสินค้าจากเรือสำเภาของชาวจีน ตลาดเจ้าพรหมเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน

4.2.1.2 การขยายตัวของชุมชนหอรรัตนไชยในปัจจุบัน

จากการพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่ง มีการสร้างทางหลวงหมายเลข 3477 ซึ่งเป็นถนนสายหลักของชุมชน และการขยายระบบโครงข่ายถนนสายย่อยภายในชุมชน จึงทำให้การสัญจรทางบกมีบทบาทสำคัญกว่าการสัญจรทางน้ำ จากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่างๆทำให้ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบของวิถีชีวิตและรูปแบบของตัวงานสถาปัตยกรรมซึ่งมีบทบาทสำคัญทางด้านการท่องเที่ยวระดับประเทศ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่เดินทางมาเป็นประจำทุกวัน โดยอาศัยเส้นทางคมนาคมทางบกเป็นหลัก โดยพื้นที่บริเวณริมถนนอยู่ทอง เป็นย่านการค้า และพื้นที่ตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหมซึ่งมีแนวโน้มการขยายตัวของชุมชนจากศูนย์กลางพาณิชย์กรรมไปตามเส้นทางคมนาคมทางบก และมีการขยายตัวของอุตสาหกรรมธุรกิจในครัวเรือนมากขึ้นในอนาคต

4.2.2 การขยายตัวของกิจกรรม

4.2.2.1 กิจกรรมประเภทที่อยู่อาศัย

พื้นที่ชุมชนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการพาณิชย์กรรม และมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่าน จึงทำให้การตั้งถิ่นฐานและที่อยู่อาศัยของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่อาศัยอยู่บริเวณริมแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยาดั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งทำให้ความหนาแน่นของที่พักอาศัยบริเวณริมแม่น้ำ เกิดเป็นชุมชนแออัดขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เกิดการรुक้าพื้นที่ริมแม่น้ำ เกิดการรुक้าเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่โบราณสถาน ปัจจุบันอาคารบ้านเรือนมีความทรุดโทรมถูกทิ้งร้างขาดการดูแลซ่อมแซม ซึ่งในอนาคตยังไม่มีการปรับปรุงจะทำให้เกิดปัญหาทางด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้นและทำให้ศักยภาพของพื้นที่ลดลง โดยการพัฒนาพื้นที่ศึกษาให้สามารถรองรับกิจกรรมของชุมชนที่ขยายตัวในอนาคต

4.2.2.2 กิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมทั่วไป

กิจกรรมประเภทพาณิชยกรรมเป็นกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยในพื้นที่ศึกษามีตลาดเก่าแก่ เป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรมในระดับอำเภอ และชุมชน โดยมีตลาดหัวรอตลาดเจ้าพรหมเป็นศูนย์กลางพาณิชยกรรม จึงมีแนวโน้มในการพัฒนาตลาดให้ มีศักยภาพสูงขึ้น สามารถรับการขยายตัวของชุมชนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อไป

4.2.2.3 กิจกรรมประเภทสถาบันราชการและวัด

สถาบันราชการในชุมชนคือ สำนักงานเทศบาลพระนครศรีอยุธยาสถานีดำรวจสำนักงานตำรวจท่องเที่ยว สถานีรถไฟ การคมนาคมใช้ได้ทั้งทางบกและทางน้ำ โดยด้านหลังสถานีรถไฟจะมีท่าเรือสำหรับใช้ข้ามฝากจากสถานีรถไฟเข้ามาในเกาะเมือง ส่วนวัดในพื้นที่คือวัดสุวรรณดาราราม อยู่ในเขตพระนครด้านทิศตะวันออกตอนใต้ ริมป้อมเพชร เดิมชื่อวัดทองเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงสร้างไว้ครั้งกรุงศรีอยุธยา และพระเจ้าแผ่นดินในราชวงศ์จักรี ได้ทรงสร้างเพิ่มเติมและปฏิสังขรณ์ต่อเนื่องกันมาเกือบทุกรัชกาล ผนังภายในพระอุโบสถตอนบนมีภาพเขียนเทพชุมนุม ตอนล่างเขียนเรื่องเวสสันดรชาดก เตมียี่ซาดกและสุวรรณสามชาดก ตอนหน้าสุดเขียนภาพมารวิชัย พระวิหารมีรูปเขียนแสดงพระราชวัตรกรรมของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งเป็นต้นแบบลอกแพร่หลายออกไปหลายแห่ง แต่พื้นที่สถาบันราชการมีขนาดเล็กเป็นอุปสรรคทางการขยายตัวในอนาคต

4.2.2.4 กิจกรรมประเภทสถานศึกษาสถานศึกษา

ในชุมชนมีโรงเรียน 3 แห่งคือ โรงเรียนอยุธยาอนุสรณ์ โรงเรียนจอมสุรางค์วิทยาลัยอาชีวศึกษา ที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่บริเวณริมถนนอุทอง ชาติพื้นที่สำหรับนันทนาการโดยมีแนวโน้มการพัฒนาเพื่อรองรับอัตรานักเรียนที่เพิ่มขึ้นในอนาคตของพื้นที่ศึกษามี และการขยายตัวของชุมชน

4.2.2.5 กิจกรรมประเภทการท่องเที่ยว

นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น ชุมชนหรือรัตนไทยเป็นชุมชนหนึ่งที่สำคัญทางด้านการท่องเที่ยวและการพาณิชยกรรมของอำเภอพระนครศรีอยุธยา และมีความน่าสนใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่เป็นชุมชนเก่าแก่มาตั้งแต่สมัยเป็นราชธานีเก่าของประเทศ ซึ่งประชาชนในพื้นที่มีอาชีพหลักที่สำคัญคือ การค้าขาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยนำมาเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

สรุปการศึกษาวិเคราะห์กิจกรรมในด้านต่างๆ ของชุมชนมีแนวโน้มในการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นและเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล โดยการวางผังชุมชนและออกแบบชุมชนเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่ศึกษาเป็นการพัฒนาและเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ และจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพียงพอกับชุมชน

4.3 การวิเคราะห์ข้อได้เปรียบและศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา

ในการพัฒนาพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีข้อได้เปรียบและศักยภาพของพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยในการส่งเสริมและปรับปรุงชุมชนหรือถิ่นไชย เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญตลอดไปโดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ข้อได้เปรียบทางด้านที่ตั้ง

ที่ตั้งของบริเวณพื้นที่ศึกษา ชุมชนมีความเจริญเนื่องจากพื้นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีความพร้อมในด้านระบบบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เช่น การคมนาคมขนส่ง ไฟฟ้า ประปา การระบายน้ำ การสื่อสารโทรคมนาคม โทรศัพท์ และการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น ซึ่งในบางพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลการให้บริการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน ในด้านการคมนาคมทางบกและทางน้ำมีความสะดวกสบายในการเข้าถึงชุมชนและการเดินทางไปยังสถานที่อื่นๆ หรือชุมชนใกล้เคียง

ลักษณะสภาพแวดล้อมของชุมชน ชุมชนหรือถิ่นไชยมีความสวยงามและเก่าแก่ ซึ่งมีแม่น้ำป่าสักและแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมทางด้านทิศตะวันออก ทิศเหนือและทางทิศใต้ ซึ่งมีพื้นที่บริเวณริมคลองที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และจัดเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับรักษาสภาพแวดล้อมริมแม่น้ำให้คงความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ต่อไป ซึ่งมีพื้นที่บริเวณริมคลองที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์โดยสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และจัดเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับรักษาสภาพแวดล้อมริมคลองให้คงความเป็นธรรมชาติของพื้นที่ต่อไป

4.3.2 ลักษณะเด่นพื้นที่กิจกรรมรอบพื้นที่ศึกษา

ในบริเวณพื้นที่ศึกษามีกิจกรรมที่สำคัญต่อชุมชน และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยบริเวณพื้นที่ทางด้านทิศเหนือมีแม่น้ำป่าสัก แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางทิศใต้เป็นเส้นทางหลักในการคมนาคมทางน้ำ บริเวณทางด้านทิศตะวันออกของพื้นที่มีถนนหลวงหมายเลข 3477 และมีทางรถไฟวิ่งคู่ขนานไปกับทางหลวง ทางด้านทิศตะวันตกของพื้นที่ที่สามารถเชื่อมต่อกับโบราณสถาน อุทยานมรดกโลกและเป็นย่านพาณิชยกรรม และสถาบันราชการ มีเส้นทางการศึกษาเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก อยู่ใกล้ตลาดเก่าแก่ทั้งสองแห่งได้แก่ตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหมและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญอีกหลายแห่ง ซึ่งพื้นที่รอบด้านต้องได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมในอนาคต

4.3.3 ลักษณะเด่นของกิจกรรมในพื้นที่ศึกษา

ในพื้นที่ศึกษามีความโดดเด่นทางด้านการพาณิชย์กรรม เพราะชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพการค้าขาย ซึ่งมีพื้นที่ทางด้านพาณิชย์กรรมมากที่สุด และกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญรองจากการพาณิชย์กรรมคือ การท่องเที่ยวโดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ วัดสุวรรณดารารามวรวิหาร ป้อมเพชร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจันทรมณฑล ตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหมเป็นตลาดที่เก่าแก่ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของชาวห่อรัตนไทย โดยจัดการพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อเสริมศักยภาพให้กับชุมชน

4.3.4 ลักษณะเด่นทางการคมนาคมขนส่ง

ด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่ศึกษา มีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3477 ซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมหลักของพื้นที่และการเดินทางสู่จังหวัดใกล้เคียง การคมนาคมโดยทางรถไฟเป็นเส้นทางหลักรองลงจากการคมนาคมทางรถยนต์ ส่วนการคมนาคมทางน้ำนั้นในสมัยอดีตมีความสำคัญมากแต่ปัจจุบันนี้นั้นลดน้อยลงไปเนื่องจากใช้การคมนาคมทางรถยนต์ทางน้ำเดี่ยวนั้นใช้เพียงข้ามฝาก และขนส่งสินค้าและเรือดูดยุทธยานั้น โดยระบบการคมนาคมในพื้นที่ที่หลากหลายสามารถนำมาพัฒนาให้พื้นที่เกิดศักยภาพได้

4.4 การวิเคราะห์ปัญหาและข้อจำกัดในพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาพื้นที่และปรับปรุงพื้นที่ศึกษาต้องศึกษาถึงปัญหาและข้อจำกัดที่มีผลกระทบต่อชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ ในพื้นที่ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.4.1 ปัญหาและข้อจำกัดในด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน

การตั้งถิ่นฐานของประชาชนในชุมชนมีการกระจายตัวอยู่ตามบริเวณของถนนสายต่างๆ ของชุมชนและทั้งสองฝั่งของแม่น้ำป่าสัก ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์แล้วส่วนด้านล่างนั้นทำการค้าขายด้านบนนั้นสำหรับพักอาศัย และเนื่องจากมีการตั้งบ้านเรือนอาคารพาณิชย์ต่างๆอยู่ริมแม่น้ำทำให้เกิดการรुकล้ำพื้นที่ริมฝั่งแม่น้ำ บางส่วนของที่พักอาศัยเหล่านี้ได้ทำการรुकล้ำเข้าไปในเขตของโบราณสถาน วัดวาอารามทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในกฎหมายพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4.2 ปัญหาข้อจำกัดในด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่

บริเวณริมสองฝั่งของถนนอุทงนั้นเป็นอาคารพาณิชย์และตลาดหัวรอซึ่งมีความหนาแน่นมากบริเวณของหน้าตลาด ซึ่งทำให้การคมนาคมจากย่านที่พักอาศัย นักท่องเที่ยวซึ่งเดินเข้า – ออก อุทยานประวัติศาสตร์ และการเข้าสู่หน่วยงานราชการต่างๆ ซึ่งอยู่บริเวณถนนอุทงก่อนถึงย่านการค้าที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งคือ ตลาดเจ้าพรหม ทำให้การจราจรคับคั่งและลำบากในการเดินทาง ถัดมาที่บริเวณถนนหลวงหมายเลข 3477 ซึ่งมีทั้งถนนหลวงและทางรถไฟการจะเดินทางเข้ามาในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาในทางทิศตะวันออกในเกาะเมืองนั้นสามารถเดินทางเข้ามาได้หลายทาง ได้แก่ ทางรถยนต์นั้นสามารถเข้ามาโดยถนนโรจนะ (สาย 5) ที่แยกจากถนนหลวงหมายเลข 3477 เพียงทางเดียวเท่านั้น ถ้ามาทางรถไฟนั้นต้องลงรถไฟที่สถานีบริเวณตรงข้ามกับตลาดเจ้าพรหม มีท่าเรือข้ามฝั่งอยู่ 2 ท่า ซึ่งเป็นโป๊ะข้ามฝากยังขาดการดูแลและขาดความปลอดภัยแก่ประชาชน ทางด้านการสัญจรทางน้ำคลองบางสายมีความตื้นเขินมีฝักตบขวางทำให้เกิดปัญหาการสัญจรทางเรือ และทางเท้าริมคลองดำเนินสะดวกทั้งสองฝั่งคับแคบบางช่วงขาดตอน ข้ำรุดเสียหาย ทำให้การเดินทางเท้าริมแม่น้ำ และการเดินทางระหว่างสองฝั่งไม่สะดวกและบางช่วงเป็นอันตรายทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความเดือดร้อน จึงต้องมีการเร่งพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ต่อไป

4.5 การวิเคราะห์จินตภาพของชุมชนและพื้นที่ศึกษา

การพัฒนาและปรับปรุงชุมชนต้องมีการศึกษาวิเคราะห์จินตภาพของพื้นที่ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาพื้นที่โดยเชื่อมโยงจินตภาพในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ของชุมชนให้มีความน่าสนใจต่อผู้พบเห็น และทำให้พื้นที่มีลักษณะเฉพาะมีความโดดเด่นสามารถทำให้ผู้พบเห็นสามารถจดจำได้ง่าย การศึกษาวิเคราะห์จินตภาพของชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกจึงมีความสำคัญเพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน เช่น ข้อดีของพื้นที่ ปัญหาต่างๆ ภายในพื้นที่ชุมชน นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้จินตภาพของพื้นที่เกิดความสมบูรณ์ต่อไปในอนาคต การศึกษาวิเคราะห์จินตภาพของชุมชนโดยใช้ทฤษฎีจินตภาพชุมชน ของ เควิน ลินซ์ (Kevin Lynch) ใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการศึกษาโดยมีองค์ประกอบ 5 ประการในการวิเคราะห์ดังนี้

การศึกษาวิเคราะห์จินตภาพของชุมชนหอรัตนไชยมีองค์ประกอบหลักในการศึกษา คือ

1) เส้นทาง (Path)

การสัญจรในพื้นที่ชุมชนแบ่งออกเป็นทางบกและทางน้ำ ทางบก ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3477 และถนนภายในชุมชนซึ่งอำนวยความสะดวกให้กับชุมชนภายในพื้นที่ได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างเพียงพอ ซึ่งทำให้การสัญจรทางน้ำมีบทบาทน้อยลง จึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาชุมชน เพื่อให้การสัญจรทางน้ำกลับมามีความสำคัญดังเช่นในอดีต

2) ขอบเขต (Edge)

การใช้ประโยชน์ที่ดินและกิจกรรมในชุมชนที่ต่าง ๆ โดยมีขอบเขตเป็นตัวกำหนด ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา ถนนคู่ทอง

3) ย่าน (District)

เป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินในลักษณะเดียวกัน โดยมีลักษณะเป็นกลุ่มอาคาร กลุ่มของกิจกรรมของชุมชน เช่น ย่านที่พักอาศัย ย่านพาณิชยกรรมซึ่งมีสองจุดใหญ่ที่มีความสำคัญต่อชุมชน ได้แก่ ย่านตลาดหัวรอ และตลาดเจ้าพรหม

4) ศูนย์รวมกิจกรรม (Node)

เป็นบริเวณพื้นที่ของชุมชนที่เป็นศูนย์ของกิจกรรมและประชาชนในชุมชนจำนวนมาก และมีความหนาแน่นในพื้นที่บริเวณนั้น ได้แก่ วัดสุวรรณดาราราม ซึ่งบริเวณลานวัดเป็นที่จัดกิจกรรมของชุมชน เช่น การจัดงานในวันสำคัญทางศาสนาและประเพณีต่าง ๆ ของชุมชน

5) จุดหมายตา (Landmark)

ในชุมชนนี้มีจุดหมายตาที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน มีความโดดเด่นซึ่งใช้บอกทิศทางสำหรับพื้นที่ชุมชนและมีความสำคัญต่อชุมชน ได้แก่ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม

6) ประตู (Gate Way)

ในพื้นที่ชุมชนมีประตู มีทางเข้าออกชุมชน ปัจจุบันทางเข้าออกชุมชนทางบกมีความสะดวกสบายมากขึ้น เนื่องจากมีการตัดถนนเข้าสู่ชุมชน ซึ่งเป็นถนนที่ใช้รอบเกาะเมืองกรุงศรีอยุธยา จึงทำให้การสัญจรทางน้ำลดบทบาทลงเหลือเพียงแต่การสัญจรของเรือที่ใช้ข้ามฝาก และเรือดูดทราย ในพื้นที่ชุมชนมีประตู ได้แก่ ประตูเจ้าจันทร์ อยู่ตรงบริเวณตลาดเจ้าพรหม

จากการศึกษาจินตภาพชุมชน เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาพื้นที่มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงชุมชนเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงขององค์ประกอบในแต่ละส่วนของชุมชน เป็นการเสริมสร้างจินตภาพของชุมชนให้เกิดความเหมาะสมและสามารถทำให้ประชาชนในชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการศึกษาจินตภาพของชุมชนหรือคนไทย

องค์ประกอบจากการวิเคราะห์มีรายละเอียดดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) เส้นทาง (Path)

สภาพปัจจุบัน

เส้นทางหลักในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ถนนอุทอง และถนนภายในชุมชน เส้นทางรอง ได้แก่ ถนนปามะพร้าว (สาย 1) , ถนนนเรศวร (สาย 2) , ถนนหอรตน์ไชย , ถนนบางเขียน , ถนนโรจนะ , ถนนป่าไทน ,

ผลการวิเคราะห์

ลักษณะเส้นทางหลัก สามารถอำนวยความสะดวกให้ประชาชนในชุมชนและผู้สัญจรไปมาได้เป็นอย่างดี แต่ถนนภายในชุมชนบางส่วนยังขาดความต่อเนื่องและยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน

2) ขอบเขต (Edge)

สภาพปัจจุบัน

ขอบเขตหลัก ได้แก่ ถนนอุทอง , ถนนคลองมะขามเรียง และชุมชนใกล้เคียง

ผลการวิเคราะห์

ขอบเขตของพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะถนนอุทองมีความชัดเจน

3) ย่าน (District)

สภาพปัจจุบัน

ในชุมชนย่านที่อยู่อาศัยจะอยู่รวมกับพื้นที่พาณิชย์กรรม

ผลการวิเคราะห์

ย่านที่อยู่อาศัยมีอยู่จำนวนมาก ซึ่งอยู่ร่วมกับสถาบันราชการ ศาสนสถาน และตลาดโดยมีตลาดหัวรอ , ตลาดเจ้าพรหม , พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจันทเกษม , บ่อมเพชร และ วัดสุวรรณดาราราม ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากด้านการท่องเที่ยวและการพาณิชย์กรรม ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริม โดยการจัดกิจกรรมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาตลาดเก่าไม่ให้สูญหาย

4) ศูนย์รวมกิจกรรม (Node)

สภาพปัจจุบัน

ศูนย์รวมกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ วัดสุวรรณดาราราม

ผลการวิเคราะห์

การพัฒนาศูนย์รวมกิจกรรมต้องมีการพัฒนาให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะพื้นที่ว่างและไม่ได้ใช้ประโยชน์ในชุมชน ควรจัดให้เป็นสนามกีฬาของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อเป็นการเพิ่มศูนย์รวมกิจกรรมให้มีมากขึ้น และต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนใน
ทุก ๆ ด้าน

5) ภูมิสัญลักษณ์ (Landmark)

สภาพปัจจุบัน

ภูมิสัญลักษณ์ที่สำคัญของชุมชน คือ ตลาดหัวรอ , ตลาดเจ้าพรหม ซึ่งเป็นสิ่งที่
สามารถรับรู้ได้ว่าเข้ามาอยู่ในบริเวณชุมชนหรือคนไทย

ผลการวิเคราะห์

ตลาดเจ้าพรหม เป็นภูมิสัญลักษณ์ที่มีความเด่นชัด แต่เนื่องจากพื้นที่มีระยะทาง
ยาวทำให้บริเวณบางส่วนของพื้นที่ไม่สามารถรับรู้ได้ จึงควรมีการพัฒนาด้านภูมิสัญลักษณ์ให้มี
การสอดคล้องกับวิถีชีวิตในชุมชน เพื่อให้เมื่อเดินเข้ามาในชุมชนสามารถรับรู้ได้ว่าอยู่ในพื้นที่
ชุมชนหรือคนไทย

6) ประตู (Gate Way)

สภาพปัจจุบัน

ประตูหลัก ได้แก่ ด้านหน้าของชุมชนคือ ถนนโรจนสาย 5 แยกเข้ามาในพื้นที่
ชุมชน และประตูรอง ได้แก่ ประตูเจ้าจันทร์ ซึ่งเป็นทางเข้าที่สำคัญอีกทางของชุมชนเข้าโดยทาง
ข้ามแม่น้ำป่าสัก โดยมีท่าเรือจำนวน 2 ท่า

ผลการวิเคราะห์

ประตูทางเข้าพื้นที่ชุมชนต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้มีความสำคัญเท่ากัน
โดยจัดไว้เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ที่เดินทางเข้าสู่ชุมชน

4.6 การวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพในการพัฒนา

การพัฒนาและปรับปรุงชุมชนต้องมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพและ
เหมาะสมต่อการพัฒนา โดยมีปัจจัยต่างๆ เพื่อเป็นการรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มี
ความสำคัญมากในชุมชนและมีแนวโน้มในการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นในอนาคตโดยการพัฒนาจะต้อง
ไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ที่เรียกว่า Potential
Surface Analysis โดยใช้เป็นแนวทางเพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ในการรองรับกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และศึกษาในด้านทำเลที่ตั้งของกิจกรรมการใช้ประโยชน์
ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดปัจจัยต่างๆ เพื่อเป็นการจัดการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดย
มีขั้นตอนการดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1) กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายต่างๆ ในการวิเคราะห์
- 2) กำหนดปัจจัยต่างๆ และค่าน้ำหนักของปัจจัย
- 3) กำหนดตัวชี้และเกณฑ์ในการวัด
- 4) กำหนดขอบเขตและหน่วยของพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาระบบตาราง
- 5) กำหนดค่าคะแนนของศักยภาพในระดับต่างๆ
- 6) รวบรวมคะแนนและแสดงผลการวิเคราะห์

4.6.1 เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาศักยภาพในการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนหอรัตนไชยเพื่อรองรับการพาณิชย์กรรมและเป็นการเชื่อมโยงระบบการท่องเที่ยวทั้งในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่ในชุมชนมีการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทางด้านการพาณิชย์กรรม โดยมีแนวทางการพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต จึงได้การวิเคราะห์เพื่อหาพื้นที่ที่มีศักยภาพโดยคำนึงถึงความเหมาะสม และความพร้อมของพื้นที่ภายในบริเวณชุมชนหอรัตนไชย

4.6.2. การกำหนดปัจจัยต่างๆและ การกำหนดค่าน้ำหนักของปัจจัย

ปัจจัยต่างๆ หมายถึง สาเหตุที่เป็นตัวกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินแต่ละประเภท โดยมีผลต่อการกำหนดความเหมาะสมของที่ตั้งในระดับต่างๆ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายในการวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนหอรัตนไชยให้มีบทบาทและสามารถรองรับการขยายตัว ทางด้านการพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนในชุมชน ดังนั้นปัจจัยจึงเป็นตัวกำหนดความพร้อมของพื้นที่ โดยมีปัจจัยหลักคือ ทางด้านกายภาพเป็นความเหมาะสมทางด้านต่างๆ ของพื้นที่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม ซึ่งปัจจัยทุกด้านจะส่งผลส่งเสริมให้การพัฒนาพื้นที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ค่าน้ำหนักของปัจจัย (Weighting of factors) หมายถึงสิ่งที่อธิบายถึงค่าความสำคัญของปัจจัยต่างๆ เพื่อรวบรวมเป็นค่าคะแนนของศักยภาพพื้นที่ โดยแสดงค่าลักษณะของปัจจัยออกมาเป็นตัวเลข (โดยกำหนดให้มีค่าประมาณ 2 – 3 เท่า ตามลักษณะศักยภาพของพื้นที่ในระดับต่างๆ คือ ศักยภาพสูง, ศักยภาพปานกลาง, ศักยภาพต่ำ)

ปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักสูงสุด คือ ปัจจัยทางด้านกายภาพ มีค่าน้ำหนัก 3 เท่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ มีค่าน้ำหนัก 1 เท่า และปัจจัยทางด้านสังคมมีค่าน้ำหนัก 1 เท่า โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของแต่ละปัจจัย ซึ่งพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงจะให้ค่าคะแนนมาก พื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำจะให้ค่าคะแนนน้อย ส่วนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการพัฒนาจะไม่ได้คะแนน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงค่าลักษณะและค่าน้ำหนักของปัจจัย

ลักษณะของปัจจัย	ปัจจัย	ค่าน้ำหนัก
ด้านกายภาพ	1. ระบบการเข้าถึง	3
	2. มุมมองที่สวยงาม	3
	3. ลักษณะความหนาแน่น	2
	4. พื้นที่น้ำท่วม	2
	5. ความลาดชันของพื้นที่	2
เศรษฐกิจ	6. แหล่งงาน	1
	7. ราคาที่ดิน	1
สังคม	8. สถาบันการศึกษา	1
	9. สถานีตำรวจ	1

4.6.3 การกำหนดตัวชี้และเกณฑ์ในกาวัด

4.6.3.1 ระบบการเข้าถึง (Accessibility)

ระบบการเข้าถึง มีความสำคัญต่อการปรับปรุงชุมชนเพื่อเป็นการหาศักยภาพของพื้นที่ชุมชน โดยมราเกณฑ์การพิจารณาพื้นที่ที่เหมาะสมต้องมีความสะดวกสบายในการเดินทางทุกรูปแบบเพื่อเข้าถึงภายในชุมชน ซึ่งการพิจารณาความสะดวกความสบายได้เป็นอย่างดี โดยมีการเชื่อมโยงโครงข่ายถนนและลำคลอง โดยพื้นที่รอบนอกจะมีความเหมาะสมในการพัฒนาสูงกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากถนนสายหลัก โดยใช้การพิจารณาจากระยะห่างของการเดินทางจากภายในชุมชนสู่ถนนสายหลัก ถนนสายรองและถนนสายย่อย จึงมีค่าคะแนนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงค่าคะแนนดิบของระบบการเข้าถึง

ระยะห่างจากถนน (เมตร)	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 3)
ถนนสายหลัก	3	9
ถนนสายรอง	2	6
ถนนสายย่อย	1	3

4.6.3.2 มุมมองที่สวยงาม (TAKE GOOD VIEW)

เกณฑ์ในการพิจารณาบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งบริเวณดังกล่าวต้องมีทัศนียภาพที่สวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติ โดยพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวกเป็นพื้นที่เหมาะแก่การอนุรักษ์ปรับปรุงเพื่อส่งเสริมให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญตลอดไป และทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาต่อไป

โดยพิจารณาจากการแบ่งมุมมองออกเป็น 2 ด้าน คือมุมมองจากถนน ซึ่งจะเห็นลักษณะงานสถาปัตยกรรมที่เป็นรูปแบบอาคารสมัยใหม่และทำหน้าที่เป็นย่านพาณิชยกรรมหลัก และมุมมองด้านแม่น้ำทั้งสองสาย ซึ่งจะเห็นกลุ่มอาคารเรือนไม้ สูง 1 – 2 ชั้น ลักษณะเป็นเรือนไทยพื้นบ้านริมน้ำมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม และเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีความสวยงาม โดยใช้มุมมองดังกล่าวเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ โดยแบ่งลักษณะของการให้ค่าคะแนนทางด้านมุมมองเป็น 3 ระดับ ซึ่งมีค่าคะแนนดิบดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าคะแนนดิบของมุมมองที่สวยงามของพื้นที่ศึกษา

ระดับของมุมมอง	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 3)
พื้นที่ที่มีมุมมองดี	3	9
พื้นที่ที่มีมุมมองปานกลาง	2	6
มุมมองไม่ดี	1	3

4.6.3.3 ลักษณะความหนาแน่น (DENSELY)

การพิจารณาบริเวณพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับย่านที่อาศัย คือ บริเวณที่อยู่อาศัยมีการจัดระบบสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชน และเป็นพื้นที่มีคุณค่าเหมาะสมในการปรับปรุงและอนุรักษ์ต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดังนั้นในบริเวณพื้นที่ที่ชุมชนมีที่อยู่อาศัยหนาแน่นน้อยจะมีความเหมาะสมด้านการพัฒนาสูงกว่าพื้นที่ที่ชุมชนมีที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก ซึ่งศักยภาพในการพัฒนาบริเวณพื้นที่ที่มีอาคารบ้านเรือนหนาแน่นน้อยมากกว่าพื้นที่ที่มีความหนาแน่นมาก โดยแบ่งลักษณะของความหนาแน่นออกเป็น 4 ระดับมีค่าคะแนนดิบดังนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าคะแนนดิบของระดับความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย

ระดับความหนาแน่น (ร้อยละ)	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 2)
0 – 25	4	8
26 – 50	3	6
51 – 75	2	4
76 – 100	1	2

4.6.3.4 พื้นที่น้ำท่วมขัง (FLOODING)

เป็นปัจจัยที่สำคัญโดยมีเกณฑ์ในการพิจารณา คือ บริเวณที่มีพื้นที่ราบ (Plan) จะมีศักยภาพในการพัฒนาสูง ซึ่งพื้นที่ราบจะไม่มีปัญหาน้ำท่วมโดยมีความเหมาะสมในการพัฒนามากกว่าพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมขัง จึงมีการกำหนดตัวชี้วัดจากลักษณะของบริเวณพื้นที่ออก เป็น 3 ระดับดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าคะแนนดิบของพื้นที่น้ำท่วมขัง

ลักษณะของพื้นที่	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 2)
พื้นที่น้ำท่วมขัง	1	2
พื้นที่ลุ่มน้ำเคยท่วมขัง	2	4
พื้นที่ราบน้ำท่วมไม่ถึง	3	6

4.6.3.5 แหล่งงาน (INTERNAL JOB)

แหล่งงานเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของพื้นที่ โดยควรพิจารณาจากบริเวณที่มีความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งงานได้อย่างรวดเร็วจะเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูงกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พื้นที่ที่ใช้เวลามากในการเข้าถึงแหล่งงานของชุมชน โดยกำหนดตัวชี้วัดจากระยะเวลาในการเดินทางเข้าถึงแหล่งงาน แบ่งเป็นระยะเวลาและค่าคะแนนดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าคะแนนดิบแหล่งงานของชุมชน

ระยะเวลา (นาที)	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 1)
ระยะเวลาในการเดินทาง 0 - 10	3	3
ระยะเวลาในการเดินทาง 10 - 20	2	2
ระยะเวลาในการเดินทาง 20 - 30	1	1

4.6.3.6 ราคาที่ดิน

ราคาที่ดิน (Land Cost) บริเวณที่ดินที่มีราคาสูงจะทำให้การพัฒนาและการลงทุนได้ยากกว่าบริเวณที่ดินที่มีราคาต่ำ ซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญในการวิเคราะห์ โดยการกำหนดตัวชี้วัดจากราคาที่ดินของกรมที่ดินแบ่งเป็นช่วงราคาและค่าคะแนนดิบ ดังนี้

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าคะแนนดิบของราคาที่ดิน

ราคาที่ดิน (บาท/ตารางวา)	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 1)
2,000	4	4
4,000	3	3
10,000	2	2
25,000	1	1

4.6.3.7 สถาบันการศึกษา (EDUCATION)

สถาบันการศึกษา เป็นปัจจัยทางด้านสังคมที่สำคัญ ซึ่งบริเวณที่อยู่ใกล้สถาบันการศึกษา จะมีความพร้อมและมีศักยภาพในการพัฒนาสูงกว่าพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลจากสถาบันการศึกษา โดยใช้การพิจารณาจากระยะทางของการเดินทางของนักเรียนระดับอนุบาล , ประถมศึกษาภายในพื้นที่ชุมชน โดยแบ่งลักษณะเกณฑ์ในการพิจารณาเป็น 3 ระดับมีค่าคะแนนดิบดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าคะแนนดิบของสถาบันการศึกษา

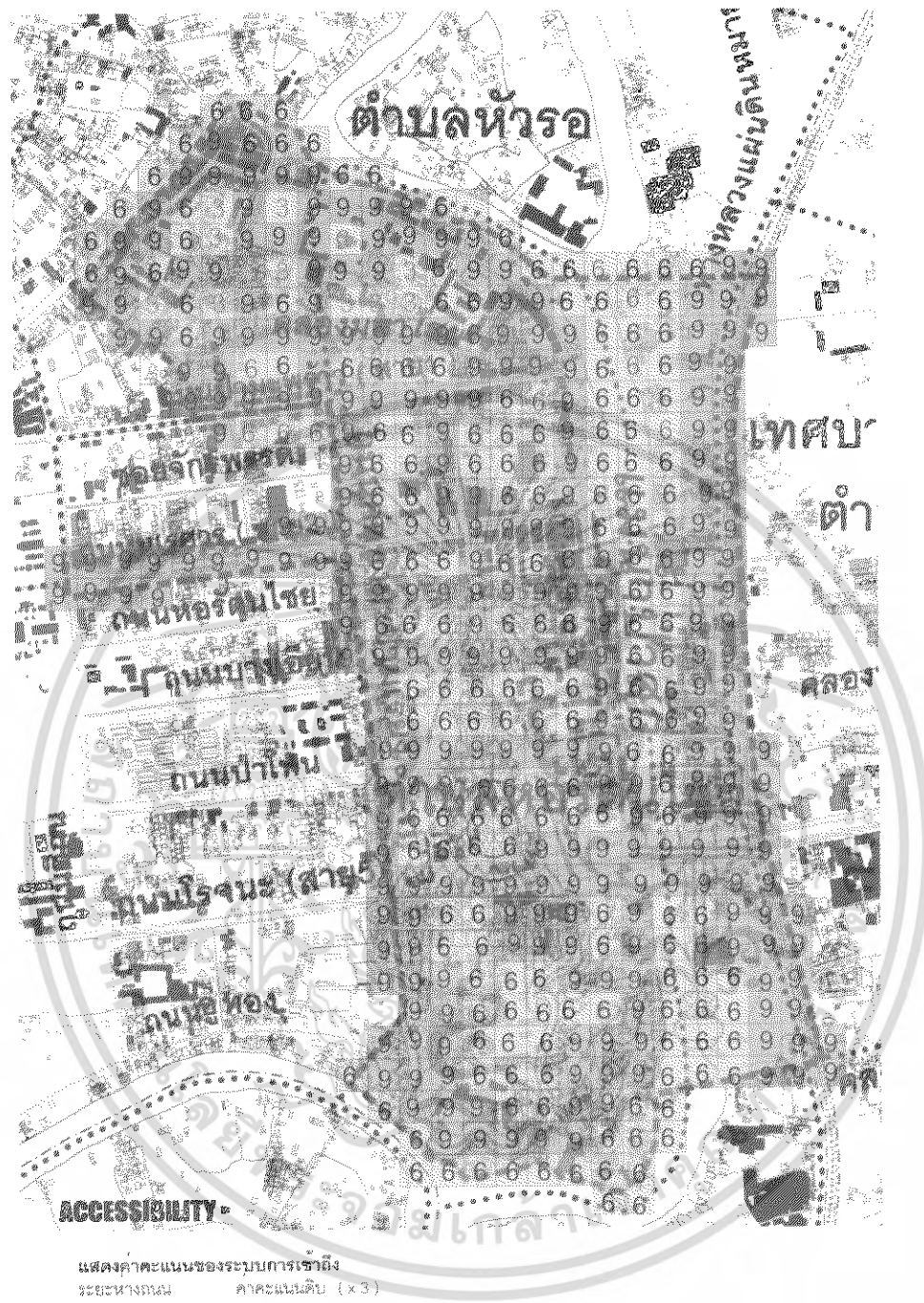
โรงเรียนอนุบาล และประถมศึกษา	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 1)
ภายในรัศมี 500 เมตร	2	2
ภายในรัศมี 1,000 เมตร	1	1
ภายในรัศมีเกิน 1,000 เมตร	-	-

4.6.3.8 พื้นที่นันทนาการ (RECREATION AREA)

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าคะแนนดิบของพื้นที่นันทนาการ

พื้นที่นันทนาการ	ค่าคะแนนดิบ	คะแนนจริง (คูณ 1)
ระยะห่าง 0 – 1.5 กม.	3	3
ระยะห่าง 1.5 - 3 กม.	2	2
ระยะห่าง 3 กม. ขึ้นไป	1	1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

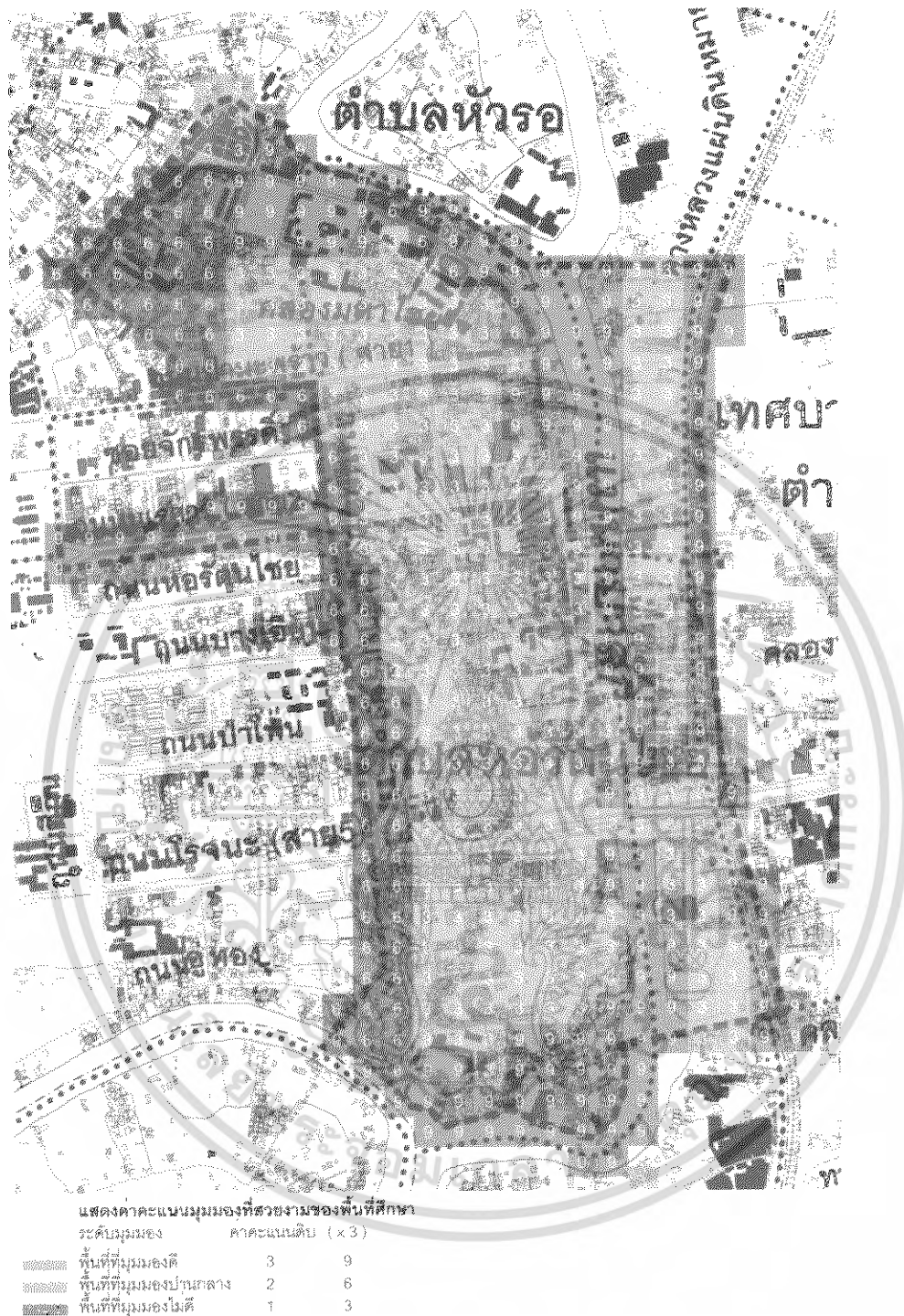
Community Development Plan for Tambon Horraitanachai , Pranakornsri Ayuthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056
 ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
 CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

FACULTY OF ARCHITECTURE DEPARTMENT OF ARCHITECTURE
 KING MONSIEUR OF TECHNOLOGY UNIVERSITY

ภาพที่ 4.1 แสดงค่าคะแนนของระบบการเข้าถึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

Community Development Plan for Tambon Horattanachai , Pranakomsri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056

ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN

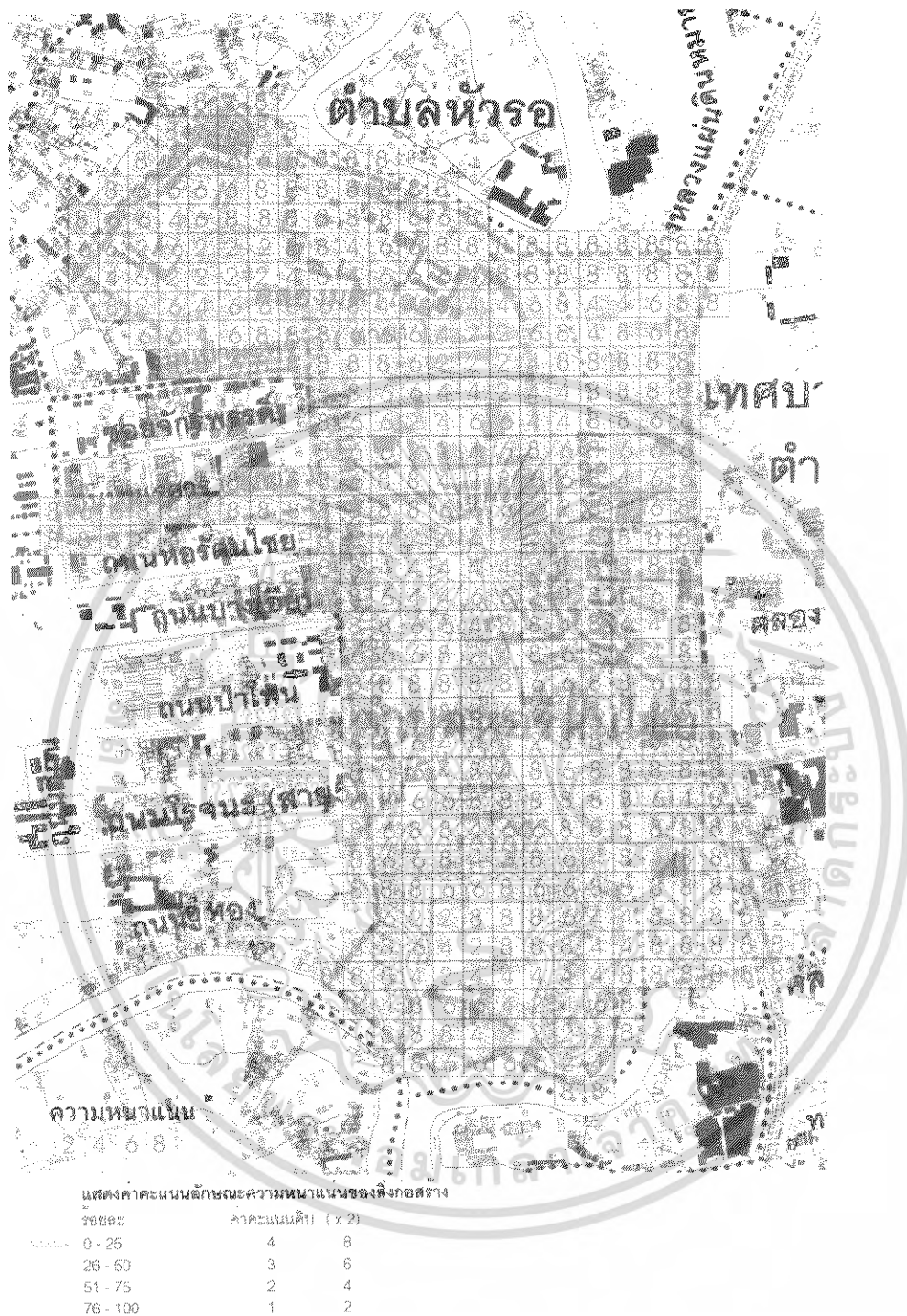
CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

FACULTY OF ARCHITECTURE, DEPARTMENT OF ARCHITECTURE ARCHITECTURE
MAHACHULALONGKORAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

002

ภาพที่ 4.2 แสดงค่าคะแนนมุมมองที่สวยงามของพื้นที่ศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

Community Development Plan for Tumbon Horrattanachai , Pranakorn Sri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056

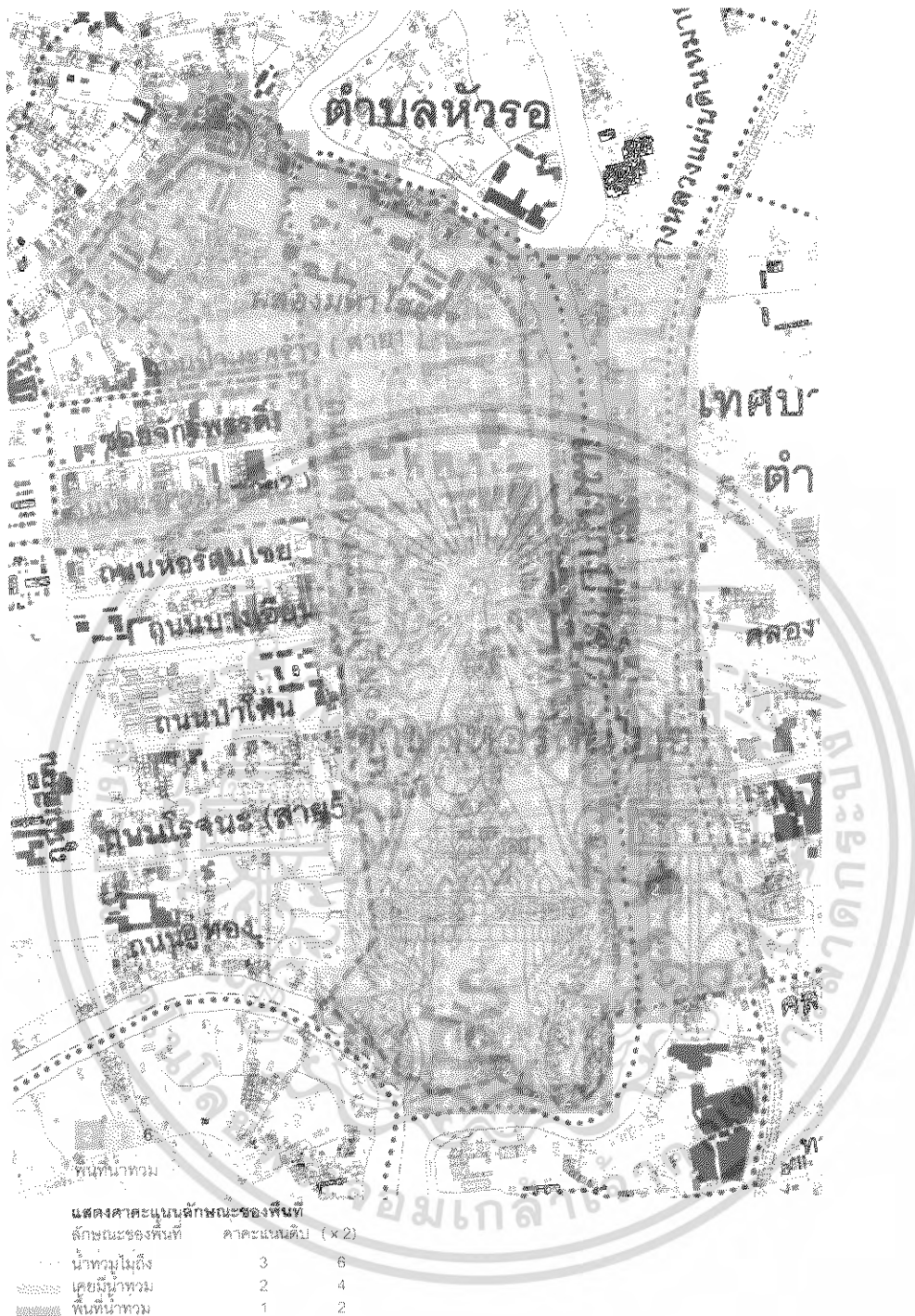
ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN

CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

INSTITUTE OF ARCHITECTURE DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL ARCHITECTURE
1000 MOHAKHAI 101 WONGWANG - JONGKRAH

ภาพที่ 4.3 แสดงค่าคะแนนลักษณะความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

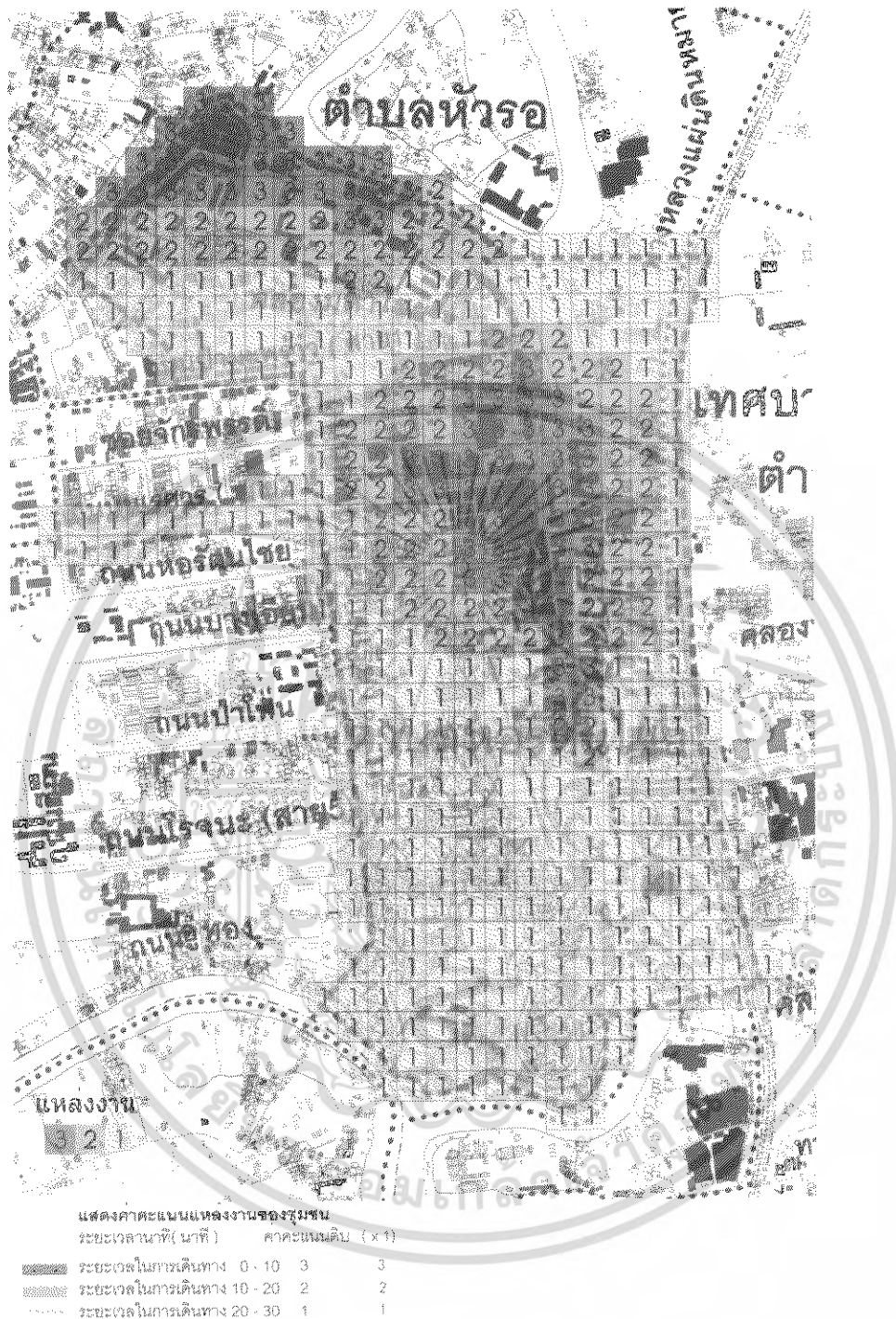
**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
Community Development Plan for Tumbon Horrattanachai , Pranakorn Sri Ayuthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056
ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION DEPARTMENT OF EDUCATION ARCHITECTURE
FIVE MOONBAY OF TECHNOLOGY "ARCHIBASE"

ภาพที่ 4.4 แสดงค่าคะแนนลักษณะของพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

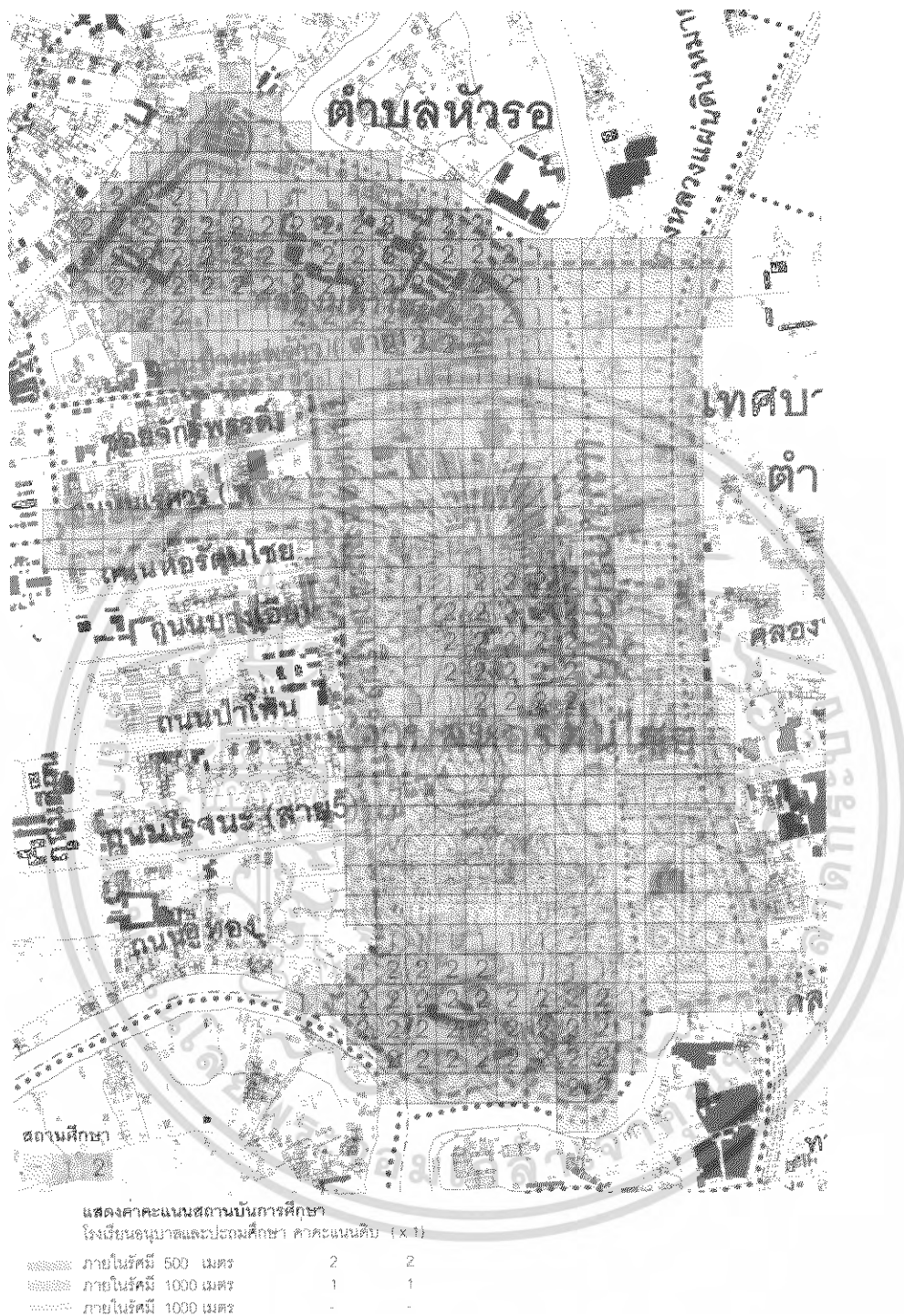

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลห้วยรอต้นไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
Community Development Plan for Tumbon Horrattanachai , Pranakomsri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056
ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI
FACULTY OF REGIONAL EDUCATION DEPARTMENT OF EDUCATION TECHNOLOGY
AND MANAGEMENT OF TECHNOLOGY - AYUTTHAYA

ภาพที่ 4.5 แสดงค่าคะแนนแหล่งงานของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

Community Development Plan for Tambon Horrattanachai , Pranakomsri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056

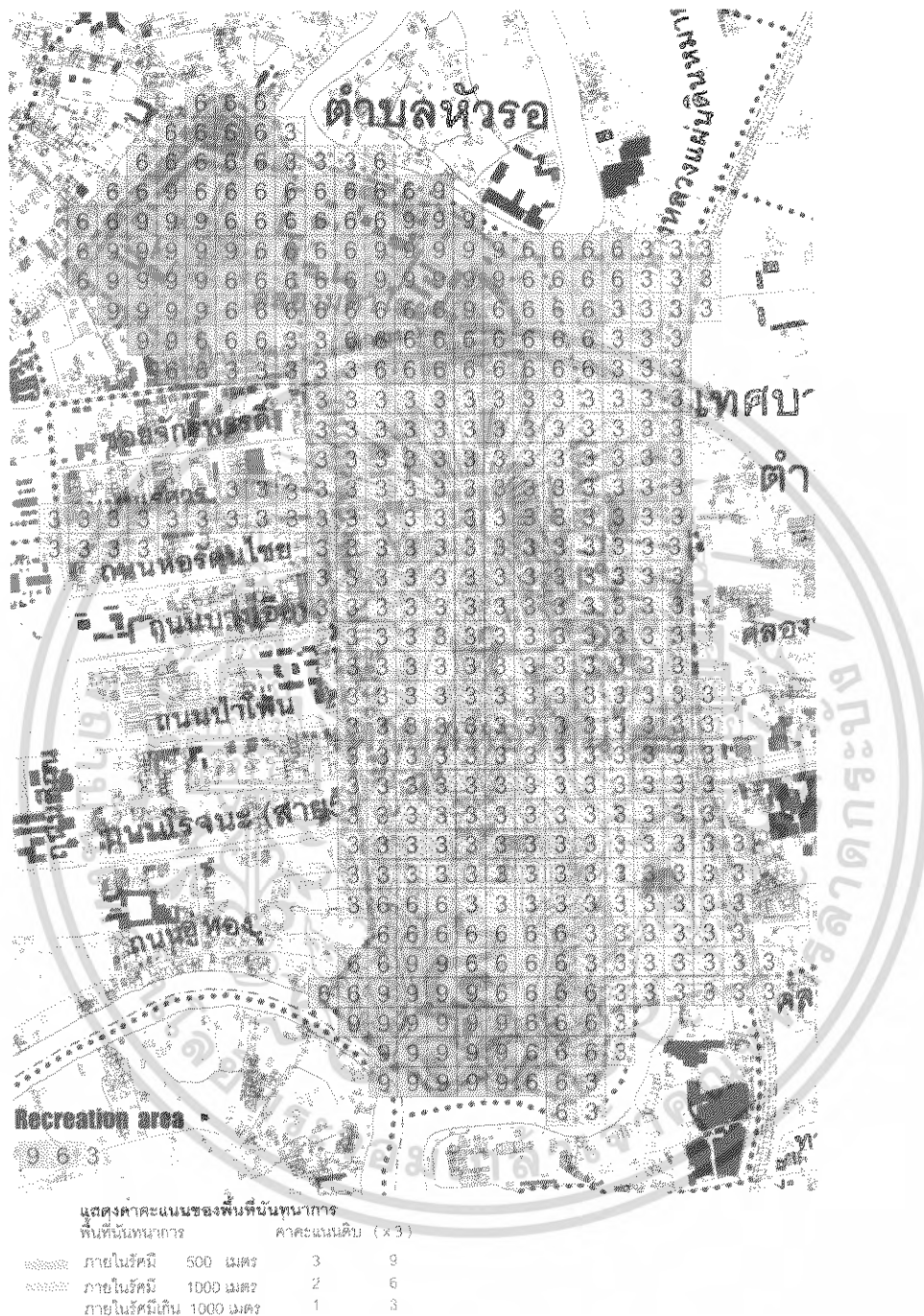
ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN

CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

SCHOOL OF HIGHER EDUCATION DEPARTMENT OF EDUCATION ARCHITECTURE
 AND HONORARY OF THESACADY UASUJABANG

ภาพที่ 4.6 แสดงค่าคะแนนสถานบันการศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหรรอรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

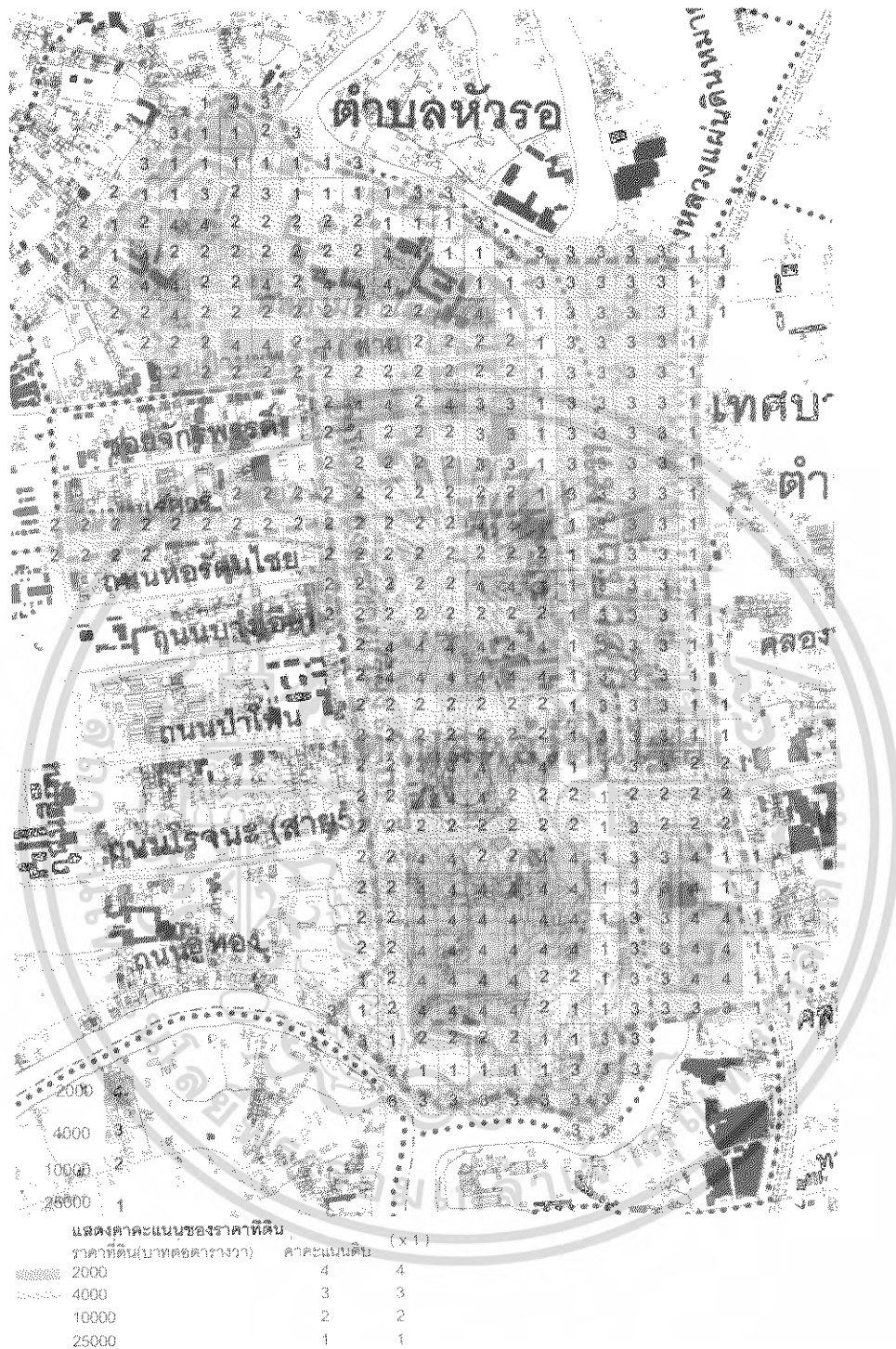
Community Development Plan for Tumbon Horrattanachai . Pranakomsri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056
ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

INSTITUTE OF ARCHITECTURAL EDUCATION DEPARTMENT OF ENVIRONMENT ARCHITECTURE
RANGSIT UNIVERSITY OF TECHNOLOGY LARSAKARN

ภาพที่ 4.7 แสดงค่าคะแนนของพื้นที่นันทนาการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

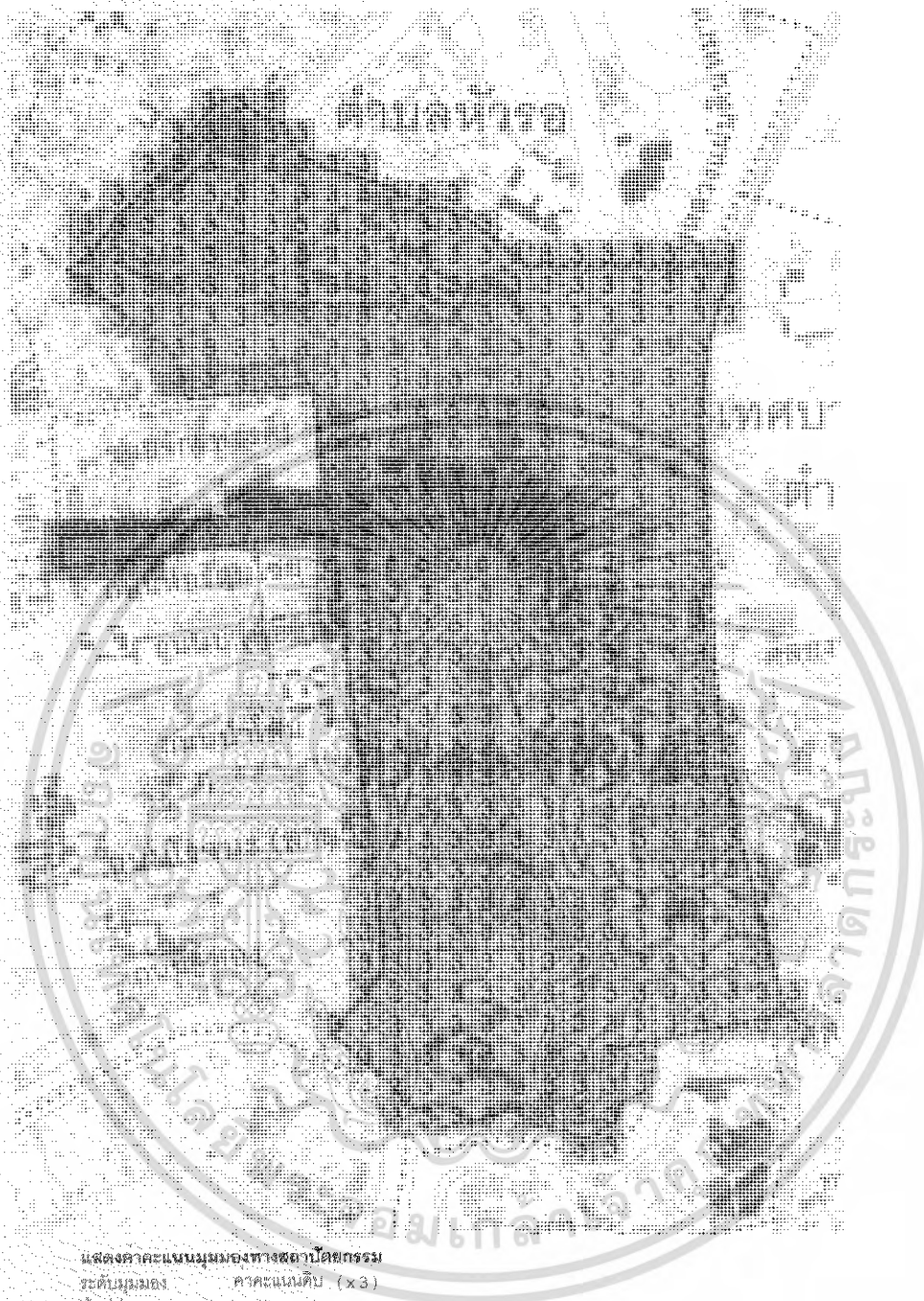
โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
 Community Development Plan for Tumbon Horraitanachai , Pranakornsri Ayuthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46036056
 ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
 CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION DEPARTMENT OF EDUCATION AND CURRICULUM
 KING MONUMENT OF PEACEMAKER UDOMSAKDI UNIVERSITY

ภาพที่ 4.8 แสดงค่าคะแนนของราคาที่ดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงค่าคะแนนมุมมองทางสถาปัตยกรรม

ระดับมุมมอง ค่าคะแนนดิบ (x3)

พื้นที่มุมมองดี	3	9
พื้นที่มุมมองปานกลาง	2	6
พื้นที่มุมมองไม่ดี	1	3

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**

Community Development Plan for Tambon Horattanachai, Pranakornsri Ayutthaya

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056

ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN

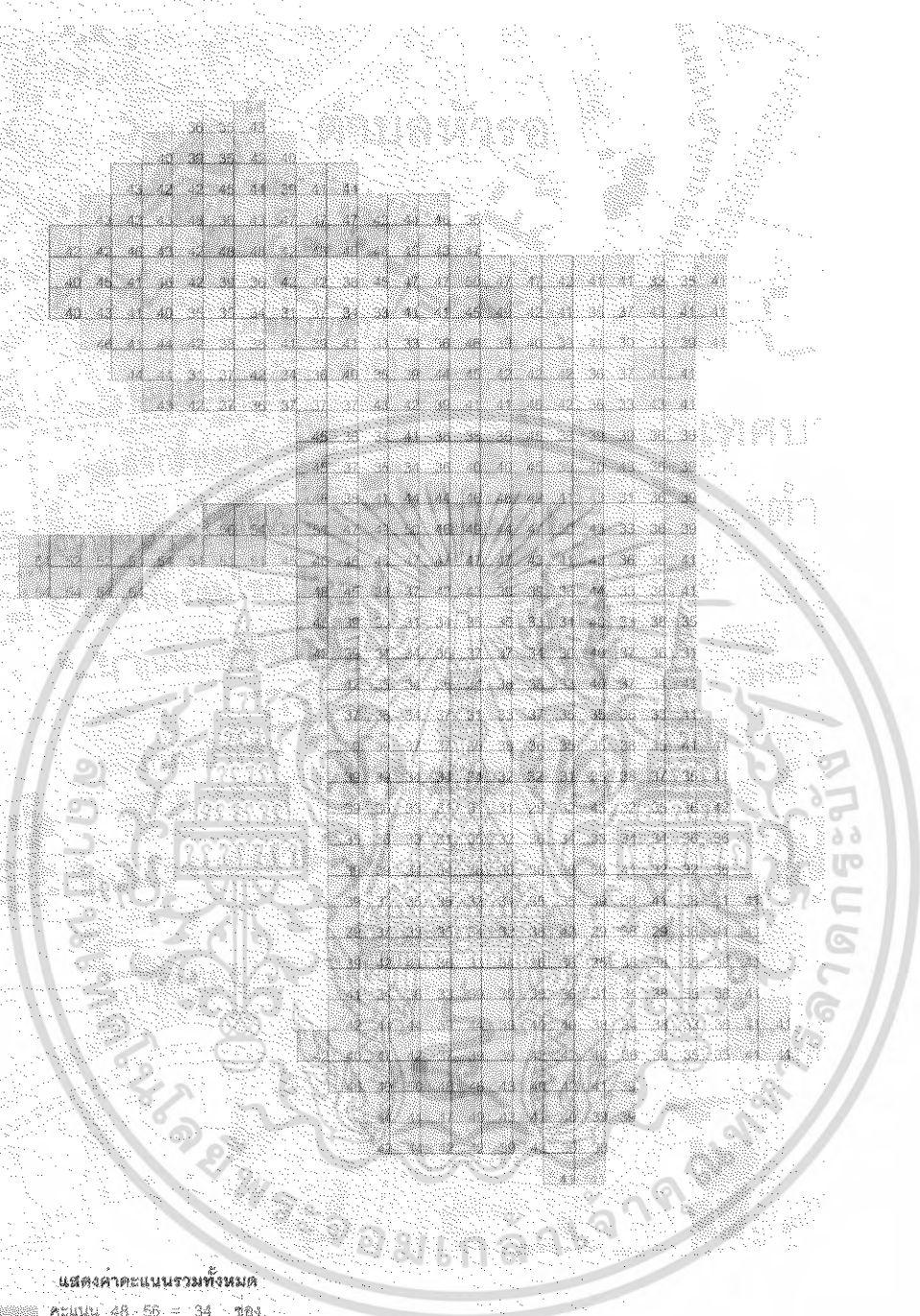
CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI

FACULTY OF BEHAVIORAL SCIENCE DEPARTMENT OF EDUCATION ARCHITECTURE
1999 MEMBERSHIP OF TECHNICAL EXPERTS BOARD

009

ภาพที่ 4.9 แสดงค่าคะแนนมุมมองทางสถาปัตยกรรม 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แสดงค่าคะแนนรวมทั้งหมด
 - คะแนน 48-56 = 34 ซอง
 - คะแนน 39-47 = 222 ซอง
 - คะแนน 29-38 = 205 ซอง

**โครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชน ตำบลหอรรัตนไชย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**
 Community Development Plan for Tumbon Horattanachai, Pranakomsri Ayutthaya

011

THESIS 2005 PRESENT BY MR. PHANUWAT YAKOMPO 46035056
 ADVISOR MR. CHATTAI JANSAN
 CO-ADVISOR MISS BENJAWAN UBONSRI
 FACULTY OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT DEPARTMENT OF EDUCATION ARCHITECTURE
 RAJABHAT BURIROM

ภาพที่ 4.11 แสดงค่าคะแนนรวมทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.6.4 การกำหนดขอบเขตและหน่วยพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา

4.6.4.1 แนวความคิด

จากการศึกษาปัญหา ข้อจำกัด ศักยภาพ และบทบาทของบริเวณชุมชนตำบลหอรด้นไชยและบริเวณพื้นที่ศึกษาใกล้เคียง โดยใช้เส้นแบ่งขอบเขตของเทศบาลตำบลหอรด้นไชยตามหลักเขตของเทศบาลและเป็นการกำหนดขอบเขตของกรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด เพื่อทำการวิเคราะห์หาศักยภาพของพื้นที่

4.6.4.2 ขอบเขตของหน่วยพื้นที่

พื้นที่ชุมชนตำบลหอรด้นไชยกำหนดขอบเขตการศึกษาจากขอบเขต ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 3.5 ตารางกิโลเมตร (2,187 ไร่) โดยทำการวิเคราะห์พื้นที่ในระบบตารางแบ่งออกเป็นพื้นที่ย่อยรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสมีช่องละ 100 x 100 เมตรซึ่งมีจำนวนช่องทั้งหมด 461 ช่อง โดยพื้นที่แต่ละช่องมีพื้นที่ประมาณ 6.25 ไร่

4.6.4.5 การรวบรวมคะแนนและการจัดลำดับความเหมาะสมของพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ โดยใช้ค่าคะแนนจริง (โดยใช้ค่าคะแนนคูณกับค่าน้ำหนัก) ลงในแผนที่แต่ละปัจจัย ซึ่งจะมีค่าคะแนนของแต่ละพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยทั้งหมด 10 ปัจจัย จึงนำเอาค่าคะแนนที่ได้มาสรุปผลเป็นค่าคะแนนรวมทั้งหมดของพื้นที่ศึกษา ซึ่งผลการรวมคะแนนสรุปได้ว่าช่องตารางที่ได้คะแนนสูงสุดเท่ากับ 56 คะแนน และช่องตารางที่มีค่าคะแนนต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 29 คะแนน โดยมีผลต่างของคะแนนต่ำสุดและสูงสุดเท่ากับ 27 คะแนน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา สามารถแบ่งระดับความเหมาะสมของศักยภาพของพื้นที่ได้ 3 ระดับ โดยใช้เกณฑ์ของผลต่างของค่าคะแนนสูงสุดและค่าคะแนนต่ำสุดหารด้วยจำนวนระดับชั้น จะได้ความแตกต่างระดับชั้นเท่ากับ 9 คะแนน

4.6.4.6 สรุปผลการวิเคราะห์

- 1) พื้นที่ศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ (ค่าคะแนน 29 – 38) มีจำนวน 205 ช่อง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1281.25 ไร่ หรือร้อยละ 44.45
- 2) พื้นที่ศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลาง (ค่าคะแนน 39 - 47) มีจำนวนช่อง 222 ช่อง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 1387.5 ไร่ หรือร้อยละ 48.15
- 3) พื้นที่ศึกษาที่มีศักยภาพในการพัฒนาสูง (ค่าคะแนน 48 – 56) มีจำนวน 34 ช่อง คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 212.5 ไร่ หรือร้อยละ 7.40

ดังนั้นจากการศึกษาวิเคราะห์หาศักยภาพของพื้นที่ในการปรับปรุงและพัฒนาตำบลหอรด้นไชย เพื่อสรุปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูล บริเวณพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูงคือบริเวณศูนย์กลางควรมีการพัฒนาและปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา และบริเวณพื้นที่ย่านพาณิชย์ ธรรมิฆณนอุทองโดยพื้นที่บริเวณที่มีศักยภาพในการพัฒนาปานกลางคือบริเวณพื้นที่รอบนอกของชุมชนเดิมและพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาต่ำคือบริเวณพื้นที่ชุมชนที่อยู่ห่างไกลจากถนนสายอุทอง และแม่น้ำป่าสัก,แม่น้ำลพบุรี,แม่น้ำเจ้าพระยา เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การพัฒนา เพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน โดยการกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน การกำหนดกิจกรรมในพื้นที่ชุมชน การปรับปรุงและพัฒนาชุมชนตามขั้นตอนและการออกแบบวางผังพัฒนาชุมชน

4.7 การวิเคราะห์บทบาทของพื้นที่ศึกษาในอนาคต

การวิเคราะห์และศึกษาสภาพปัจจุบันของตำบลหอรดไทย และพื้นที่ใกล้เคียง จากศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ชุมชน ในด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคมและกายภาพ ตลอดจนโครงสร้างทางภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการสรุปบทบาทของพื้นที่ศึกษาในปัจจุบัน และการคาดการณ์บทบาทของพื้นที่ชุมชนในอนาคต เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับพื้นที่ศึกษาและส่งเสริมบทบาทและความสำคัญให้กับชุมชนต่อไปในอนาคต โดยมีบทบาทดังนี้

4.7.1 การศึกษาวิเคราะห์แผนพัฒนาและนโยบายต่าง ๆ ได้แก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 – 9, แผนพัฒนากระทรวงมหาดไทยฉบับที่ 1 – 7, แผนส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัด, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดราชบุรี, นโยบายการพัฒนาของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, แผนพัฒนาชุมชนตำบลหอรดไทยของตำบลหอรดไทย ซึ่งสรุปบทบาทที่สำคัญได้ดังนี้

4.7.1.1 ด้านเศรษฐกิจ

อดีต

1) เป็นชุมชนที่มีบทบาททางด้านการพาณิชย์ โดยมิตลาดหัวรอและตลาดเจ้าพรหมเป็นสถานที่ในการแลกเปลี่ยนสินค้าอุปโภคบริโภค เป็นชุมชนที่มีโบราณสถานหลายแห่งเช่น วัดสุวรรณดารารามวรวิหาร ป้อมเพชร วังหน้าหรือพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติจันทรเกษม และเป็นชุมชนอาคารสงเคราะห์เป็นชุมชนซึ่งเทศบาลนครศรีอยุธยาปลูกสร้างที่พักในที่ดินราชพัสดุ สำหรับพนักงานเทศบาลผู้มีรายได้น้อย

ปัจจุบัน

1) บทบาททางด้านพาณิชย์กรรมยังมีความสำคัญมาก และเป็นอาชีพหลักของประชาชนในพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) อุตสาหกรรมกรท่องเที่ยวมีบทบาทความสำคัญลดน้อยลงเนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งในตำบลหортันไชยขาดการดูแลรักษา มีการปรับเปลี่ยนกิจกรรมการค้าขายในตลาดจากเดิมเคยเป็นที่ชนถ่ายสินค้าจากเรือสำเภาของชาวจีน

อนาคต

1) พื้นที่ศึกษาจะมีความสำคัญทางการท่องเที่ยวโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญทั้งภายในชุมชนและบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง

2) ชุมชนจะเป็นศูนย์กลางการชุมชนเป็นศูนย์กลางการค้าขาย จะมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

4.7.1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

อดีต

1) ตำบลหортันไชยย่านตลาดหัวรอและย่านตลาดเจ้าพรหมเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่และทรงคุณค่าทางด้านวัฒนธรรม

2) เป็นชุมชนที่มีความสะดวกทางการคมนาคมขนส่งทางบกและทางน้ำโดยมีถนนสายย่อยเชื่อมต่อหลายสายภายในตำบล

ปัจจุบัน

1) ชุมชนไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีการทิ้งร้างบ้านเรือน และยังมีกรรูก้าเข้าไปในพื้นที่สาธารณะ

2) พื้นที่ในชุมชนยังมีการขาดแคลนการให้บริการ ทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา ครบถ้วนแต่บางบริเวณยังขาดการบริการตู้โทรศัพท์สาธารณะ

3) ขาดการดูแลรักษาสถานที่สำคัญ เช่น โบราณสถานที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์

อนาคต

1) จะมีการปรับปรุงชุมชนเพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางการเกษตร โดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน

2) จะมีการจัดสถานที่สำหรับนันทนาการ และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจให้กับประชาชนในชุมชนและนักท่องเที่ยว

3) ด้านการคมนาคมขนส่งในพื้นที่จะมีการพัฒนาให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและมีการเชื่อมโยงระบบการคมนาคมให้เชื่อมโยงกับพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.7.1.3 ด้านการบริการทางสังคม

อดีต

- 1) ให้การบริการด้านการปกครองและการบริหารราชการระดับท้องถิ่น
- 2) พื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์

ปัจจุบัน

- 1) ให้การบริการด้านการปกครองและการบริหารราชการของระดับอำเภอ
- 2) ให้บริการด้านการศึกษาทั้งในชุมชนและพื้นที่ของชุมชนใกล้เคียง

อนาคต

- 1) การบริการด้านการบริหารราชการจะมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2) จะมีการพัฒนาทางด้านการศึกษาให้มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน
- 3) ประวัติศาสตร์ของพื้นที่ศึกษาที่มีความสำคัญต่อ โดยมีการเผยแพร่ให้ความรู้แก่

เยาวชน

4.7.2 การวิเคราะห์จากบทบาทในปัจจุบัน

จากแผนพัฒนาและนโยบายของพื้นที่ในปัจจุบัน และการศึกษาศักยภาพของตำบลหอรด้นไชย ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการส่งเสริมในปรับปรุงชุมชนให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น แต่จากข้อจำกัดในด้านกายภาพของพื้นที่ศึกษาทำให้เกิดอุปสรรคของการพัฒนาในด้านต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ดังนั้นจากการวิเคราะห์บทบาทจึงสรุปได้ว่า ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ที่มีอยู่เดิม คือพื้นที่ศูนย์กลางชุมชน (บริเวณย่านตลาดหัวรอย่านตลาดเจ้าพรหม) ให้ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมของตำบลหอรด้นไชยเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายและแนวทางการแก้ปัญหาต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนในอดีตให้มากที่สุด และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางด้านต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างบทบาทของพื้นที่ศึกษาต่อไปในอนาคต

4.7.3 สรุปบทบาทและหน้าที่ของพื้นที่ศึกษา

ในการวิเคราะห์แนวโน้มการขยายตัวของชุมชน การขยายตัวของกิจกรรมในชุมชน สามารถสรุปบทบาทที่สำคัญของชุมชน โดยการศึกษาบทบาทในอดีต ปัจจุบัน และบทบาทในอนาคต ซึ่งหน้าที่และบทบาทของตำบลหอรด้นไชยเพื่อรองรับการท่องเที่ยวมีดังนี้

4.7.3.1 บทบาทของชุมชนเดิม

เป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นชุมชนพาณิชยกรรมตั้งแต่สมัยอดีต โดยมีการแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชนและชุมชนบริเวณใกล้เคียง โดยมีเส้นทางการคมนาคมขนส่งทางน้ำเป็นหลัก และมีย่านตลาดหัวรอและย่านตลาดเจ้าพรหมเป็นศูนย์กลางรวมกิจกรรมของชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.7.3.2 บทบาทของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการศึกษาพื้นที่ชุมชนเพื่อทำการปรับปรุงและพัฒนาต่อไปในอนาคต เพื่อรองรับการขยายตัวของกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว ตามแผนพัฒนาและนโยบายต่างๆ โดยต้องมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบสาธารณูปโภค, ระบบสาธารณูปการ, การใช้ประโยชน์ของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่โล่งว่าง, การให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน, มีการดูแลรักษาโบราณสถานและสถานที่สำคัญภายในชุมชน การศึกษาและหาแนวทางในการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ ของชุมชนรวมถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนต่อไปในอนาคต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

การกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการพัฒนา

5.1 การกำหนดนโยบายของการวางแผนพัฒนา

5.1.1 การกำหนดนโยบายของการวางแผนพัฒนา

การศึกษาวิเคราะห์เพื่อวางแผนอนุรักษ์และปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรรัตนไชย โดยคำนึงถึงสาเหตุของปัญหาในด้านต่างๆคือ ด้านกายภาพ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและความเสื่อมถอยของตำบลหอรรัตนไชยที่เกิดจากการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำ ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาหลักดังนี้

1. ปัญหาสภาพแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของย่านการค้าและการท่องเที่ยวตำบลหอรรัตนไชย คือ สภาพอาคารมีความเสื่อมโทรม และมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่ไม่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ปัญหาขยะมูลฝอย ความไม่เป็นระเบียบของแผนป้ายโฆษณาและสายไฟซึ่งส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อทัศนียภาพบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวในตำบลหอรรัตนไชยแล้วยังส่งผลกระทบต่อการเชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และชุมชน

2. ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน เนื่องจากอาคารบ้านเรือนส่วนใหญ่ที่มีความหนาแน่นบริเวณริมแม่น้ำจึงขาดพื้นที่โล่งว่าง หรือ พื้นที่สาธารณะสำหรับใช้เป็นพื้นที่นันทนาการสำหรับประชาชนในชุมชน และการขยายตัวของชุมชนบริเวณริมแม่น้ำ

3. ปัญหาด้านการท่องเที่ยวปัญหาระบบการสัญจรในบริเวณตลาดห้วยรอการเข้าถึงไม่มีความชัดเจนและต่อเนื่อง การเข้าถึงตลาดห้วยรอทางด้านหลังนั้นทำได้ยากมากต้องอ้อมอาคารด้านหลังตามร้านค้าที่กำหนดให้คนในชุมชนถูกบังคับให้เข้า – ออกในบริเวณที่จำกัดขาดความเป็นอิสระในการท่องเที่ยว และขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอื่นๆ ของชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง

4. ปัญหาย่านพาณิชยกรรมบริเวณริมถนนอุทอง มีความเสื่อมโทรมด้านสิ่งก่อสร้าง และความไม่เป็นระเบียบของอาคารร้านค้า ที่จอดรถ เป็นต้น ซึ่งต้องปรับปรุงเพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนเป็นศูนย์กลางการค้าของชุมชนและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

5. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่นั้นส่วนใหญ่ในตัวชุมชน ซึ่งเทศบาลนครศรีอยุธยาปลูกสร้างที่พักในที่ดินราชพัสดุ แต่พบว่ามีกรรูกกล้าเข้าไปในเขตโบราณสถาน โบราณวัตถุ พบว่ากรรูกกล้าโบราณสถานเป็นแหล่งมั่วสุ่มโดยเฉพาะ บริเวณป้อมเพชร ซึ่งเป็นโบราณสถานที่สำคัญ การบุกรุกพื้นที่ หนึ่งคือการกรรูกกล้าบริเวณริมแม่น้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ มีการสร้างบ้านเรือนทั้งที่ไม่ใช่พื้นที่เอกชน จึงต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ต่อไป

ดังนั้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการวางแผนในการปรับปรุงชุมชนตำบลหอรรัตนไชยและแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อรองรับการขยายด้านการท่องเที่ยวและการขยายตัวของชุมชนในอนาคตโดยมีแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพื้นที่ศึกษา 3 ระบบดังนี้คือ

1. การปรับปรุงโดยการอนุรักษ์ (Conservation)
2. การปรับปรุงโดยการบูรณะฟื้นฟู (Rehabilitation)
3. ระบบการสร้างใหม่ (Clearance)

5.1.2 ความมุ่งหมายของการปรับปรุง (Goal)

ความมุ่งหมายของการปรับปรุงและพัฒนาบริเวณบ้านตลาดหัวรอ ย่านตลาดเจ้าพรหมเพื่อการท่องเที่ยวจากการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มในการพัฒนาและปรับปรุงชุมชนดังนี้

5.1.2.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ศึกษา บริเวณย่านตลาดหัวรอย่านตลาดเจ้าพรหม สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในตำบลหอรรัตนไชย และการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจัดพื้นที่กิจกรรมต่างๆ เพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนพาณิชย์กรรมและแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง

5.1.2.2 พัฒนาพื้นที่บริเวณริมทางถนนอุทงซึ่งเป็นเส้นทางหลักของชุมชนและถนนชอยย่อยภายในพื้นที่ชุมชน ซึ่งเป็นย่านพาณิชย์กรรมที่สำคัญของชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อรองรับการขยายด้านพาณิชย์กรรมเป็นศูนย์กลางการค้าสินค้าในระดับอำเภอ

5.1.2.3 เพื่อพัฒนาศักยภาพของตำบลหอรรัตนไชย ให้สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคตและเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ให้มีความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการ และการจัดพื้นที่สาธารณะสำหรับชุมชนเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.1.3 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาและปรับปรุง

- 1) ปรับปรุงภูมิทัศน์ของย่านตลาดหัวรอ ย่านตลาดเจ้าพรหม ริมสองฝั่งของถนนอุทอง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีบริเวณหลังตลาดหัวรอเพื่อส่งเสริมความสวยงามทางด้านกายภาพเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยว
- 2) กำหนดพื้นที่กิจกรรมต่างๆ ให้มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่นและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในชุมชน
- 3) ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชน เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชนริมแม่น้ำ
- 4) พื้นฟูย่านการค้าเก่าย่านตลาดหัวรอ ย่านตลาดเจ้าพรหม ย่านตลาดหัวรอ นั้นเป็นตัวสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่เดิมของชุมชนการค้าขายกับชาวจีนในอดีต
- 5) จัดระบบโครงข่ายคมนาคมให้เกิดความสะดวก เพื่อส่งเสริมกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยระบบการคมนาคมทั้งทางน้ำ และทางบกไปยังพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง
- 6) เพื่อควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการควบคุมรูปแบบอาคารลักษณะทางสถาปัตยกรรมให้มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น
- 7) เพื่อปรับปรุงสภาพอาคารภายในชุมชนที่เกิดความชำรุดทรุดโทรม และถูกทิ้งร้าง ให้เกิดความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย
- 8) จัดกิจกรรมเชื่อมโยงย่านพาณิชย์กรรมของย่านตลาดทั้งสองตลาดกับบริเวณริมทางหลวงหมายเลข 3477 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว และการพาณิชย์กรรม

5.1.4 เป้าหมายของการพัฒนาและปรับปรุงชุมชน (Target)

- 1) ควบคุมการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่างๆ ให้สามารถรองรับการขยายตัวของชุมชนและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวในอนาคต
- 2) กำหนดกิจกรรมในชุมชนให้มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิต และส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทางการเกษตร ส่งเสริมกิจกรรมตลาดน้ำ และการผลิตสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นการสร้างอาชีพให้แก่ประชาชน
- 3) ปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่ง เพื่อการสัญจรอย่างทั่วถึงทั้งภายในชุมชน และพื้นที่ใกล้เคียง
- 4) ปรับปรุงภูมิทัศน์ของชุมชน เพื่อส่งเสริมจินตภาพของชุมชนที่มีอยู่เดิม ให้มีศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) กำหนดรูปแบบสถาปัตยกรรม และทำพื้นที่นอกเขตนครประวัติศาสตร์เป็นพื้นที่กันชน (Buffer zone)

6) กำหนดรูปแบบการขยายตัวของชุมชน เพื่อรองรับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก

5.2 การคาดการณ์จำนวนผู้ใช้พื้นที่ศึกษาในอนาคต

5.2.1 ประชากรในพื้นที่ศึกษา

การศึกษาวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาซึ่งบริเวณพื้นที่ชุมชน มีบทบาทสำคัญทางด้านเกษตรกรรม, การท่องเที่ยวและเป็นเส้นทางสัญจรที่สำคัญทั้งภายในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง จึงมีการคาดการณ์จำนวนผู้ใช้พื้นที่ศึกษาในอนาคต โดยแบ่งประเภทผู้ใช้เป็น 3 ประเภทดังนี้

1. ประชากรในพื้นที่ศึกษา
2. นักท่องเที่ยว
3. ประชากรในเขตอิทธิพล

การคาดการณ์จำนวนประชากรในพื้นที่ศึกษา

การขยายตัวของชุมชนเนื่อง จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร เป็นผลให้มีความต้องการพื้นที่ เพื่อรองรับกิจกรรมต่างๆ ในการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงประชากร เช่นการอพยพย้ายถิ่นตามฤดูกาล และการย้ายถิ่นอย่างถาวรและการลงทุนของทางภาครัฐและเอกชนซึ่งก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น การคาดการณ์จำนวนประชากรนี้ได้พิจารณาจากการคาดการณ์ จากผังโครงสร้างจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบกับการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลย้อนหลัง 5 ปี ซึ่งคำนวณแล้วได้อัตราการเพิ่มของประชากรเป็น ร้อยละ 0.014 และได้นำมาคำนวณหาประชากรในอนาคต โดยในปีปัจจุบัน คือปีพ.ศ. 2542 ตำบลหอรบตันไผ่มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 15,139 และในอนาคตอีก 20 ปีจะมีจำนวนประชากรประมาณ 15,179 คน จึงสามารถแสดงรายละเอียดของจำนวนประชากรในอนาคตช่วงละ 5 ปีได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5.1 แสดงการคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคต ตำบลหอรวัดนไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปีพ.ศ.	อัตราการเพิ่ม	จำนวนประชากร
2547	0.014	15,139
2548	0.014	15,141
2549	0.014	15,143
2550	0.014	15,145
2551	0.014	15,147
2552	0.014	15,149
2553	0.014	15,151
2554	0.014	15,153
2555	0.014	15,155
2556	0.014	15,157
2557	0.014	15,159
2558	0.014	15,161
2559	0.014	15,163
2560	0.014	15,165
2561	0.014	15,167
2562	0.014	15,169
2563	0.014	15,171
2564	0.014	15,173
2565	0.014	15,175
2566	0.014	15,177
2567	0.014	15,179

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.2 นักท่องเที่ยว

ภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีแนวโน้มขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวอัตราส่วนร้อยละ 3.15 เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.31 และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอัตราส่วนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.50 ซึ่งจากข้อมูลสถิติในปี พ.ศ. 2545 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 5,667,720 คน โดยแบ่งเป็นชาวไทย 3,358,610 คน และชาวต่างประเทศ 2,309,110 คน โดยแยกเป็นนักท่องเที่ยว 2,244,954 คน และนักท่องเที่ยว 588,906 คน ซึ่งในปี พ.ศ. 2549 คาดว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประมาณ 6,422,359 คน โดยเป็นชาวไทยจำนวน 3,679,863 คน และเป็นชาวต่างประเทศ 2,742,496 คน

ตารางที่ 5.2 แสดงการคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปี พ.ศ.	อัตราการเพิ่ม	นักท่องเที่ยวชาวไทย	อัตราการเพิ่ม	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
2545	2.31	3,358,610	3.50	2,309,110
2546	2.31	3,436,193	3.50	2,473,575
2547	2.31	3,515,569	3.50	2,560,160
2548	2.31	3,596,778	3.50	2,649,755
2549	2.31	3,679,863	3.50	2,742,496
2550	2.31	3,758,244	3.50	2,770,880
2551	2.31	3,838,294	3.50	2,867,860
2552	2.31	3,920,049	3.50	2,968,235
2553	2.31	4,010,602	3.50	3,072,123
2554	2.31	4,195,891	3.50	3,179,647
2555	2.31	4,292,816	3.50	3,290,934
2556	2.31	4,391,960	3.50	3,406,116
2557	2.31	4,493,434	3.50	3,525,330
2558	2.31	4,597,232	3.50	3,648,716
2559	2.31	4,703,428	3.50	3,776,421
2560	2.31	4,812,077	3.50	3,908,595
2561	2.31	4,923,235	3.50	4,045,395
2562	2.31	5,036,961	3.50	4,186,983
2563	2.31	5,153,314	3.50	4,333,527
2564	2.31	5,272,355	3.50	4,485,200
2565	2.31	5,384,656	3.50	4,642,182

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2.3 การณ์คาดการณ์ประชากรในเขตอิทธิพล

ประชากรในเขตอิทธิพลจะใช้การคาดการณ์โดยวิธี Rate of Population Growth แต่การณ์คาดการณ์ประชากรในเขตอิทธิพลที่เข้ามาให้บริการในพื้นที่โครงการจะใช้สูตรแรงจูงใจของ Reilly ซึ่งเป็น Gravity Model มีรายละเอียดดังนี้

สูตร Rate of Population Growth

$$\text{สูตร } R = \frac{n^t \sqrt{P_t} - 1}{P_o}$$

R = อัตราการขยายตัว / ปี

N = ช่วงปีที่กำหนดให้

n^t = สถิติจำนวนปีของข้อมูลประชากรที่กำหนดให้

P_t = จำนวนประชากรปีหลัง (ข้อมูลปัจจุบัน)

P_o = จำนวนประชากรปีแรก (ข้อมูลในอดีต)

P_n = จำนวนประชากรในอนาคต

จากการคาดการณ์จำนวนประชากรในเขตอิทธิพลใช้สูตร Rate of Population Growth สรุปจำนวนประชากรในอำเภอดำเนินสะดวกในอนาคตได้ดังนี้

$$R = 4 \frac{80,676 \sqrt{81,383} - 1}{81,383}$$

$$R = -0.02 \%$$

การณ์คาดการณ์ประชากรในเขตอิทธิพลที่เข้ามาให้บริการในพื้นที่โครงการ

$$\text{สูตร } R_j = \frac{P_j}{d^2_{ij}}$$

$$\text{Prob} = \frac{P_j / d_{ij}^2}{\sum P_j / d_{ij}^2}$$

R_j = แรงดึงดูดใจในการให้บริการ

Prob = ความเป็นไปได้ที่ประชากรในเขตอิทธิพลเข้ามาใช้ในพื้นที่

โครงการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

P_j = จำนวนประชากรในเขตอิทธิพล

d_{ij} = ระยะทางระหว่างเขต i และ j

สรุปการศึกษาวิเคราะห์สถิติจำนวนผู้ใช้บริการพื้นที่ศึกษาจากกลุ่มผู้ใช้ 3 ประเภท ในบริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดน้ำดำเนินสะดวก, นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ, ประชากรในเขตพื้นที่อิทธิพลซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ประชากรในพื้นที่ชุมชนตำบลหอรบไต	30,800	คน
2) จำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี	893,362	คน
3) ประชากรในเขตอิทธิพล	7,602	คน
รวมจำนวนผู้ใช้พื้นที่ศึกษา	931,764	คน

5.3 การวิเคราะห์ลักษณะและพฤติกรรมของผู้ที่เข้ามาในพื้นที่ศึกษา

การวิเคราะห์ลักษณะของพฤติกรรมของประชากรในบริเวณตลาดหัวรอ ตลาดเจ้าพรหม ย่านพาณิชย์กรรมริมถนนคูทองและประชากรที่อยู่อาศัยบริเวณรอบนอกศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชนซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มลักษณะพฤติกรรมของผู้ใช้พื้นที่โครงการได้ดังนี้

5.3.1. ประชากรในเขตพื้นที่ศึกษา

บริเวณตำบลหอรบไตจะอยู่อาศัยบริเวณย่านตลาดหัวรอ ย่านตลาดเจ้าพรหม ถนนคูทอง บริเวณริมถนน และริมฝั่งของแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีโดยมีวิถีชีวิตแบบชุมชนริมน้ำ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม ซึ่งชุมชนมีป้อมเพชร และวังหน้า วัดสุวรรณดาราราม เป็นพื้นที่กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

พฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่บริเวณตำบลหอรบไต

1. ผู้ประกอบการค้าในพื้นที่ตำบลหอรบไต ส่วนใหญ่ย่านพาณิชย์กรรมในตำบลหอรบไต นั้น มีอยู่สองแห่งใหญ่ๆ คือ บริเวณย่านตลาดหัวรอและบริเวณย่านตลาดเจ้าพรหมทั้งสองบริเวณนี้เป็นการประกอบการค้าขายของคนในชุมชนซึ่งคนในบริเวณตลาดทั้งสองแห่งนั้นเป็นชุมชนของชาวจีนซึ่งอพยพมาตั้งถิ่นฐาน เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านพาณิชย์กรรมทำให้การค้าขายซึ่งเป็นวิถีชีวิตเดิมของชุมชนนั้นหายไป

2. ผู้ประกอบการล่องเรือนำเที่ยวเรือนำเที่ยว เป็นผู้บริการและคอยอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยวในการเที่ยวชมบรรยากาศรอบเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา แต่มีพฤติกรรมการแข่งขันเรียกลูกค้า ทำให้เกิดปัญหาการแย่งลูกค้าจึงเกิดความขัดแย้งของผู้ประกอบการในพื้นที่แล้วสถานประกอบการหรือท่าเรือยังเกิดความชำรุดทรุดโทรมสร้างความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมชม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3. ผู้ประกอบการค้าร้านค้าของที่ระลึกบริเวณริมน้ำ เป็นผู้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่ศึกษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว แต่รูปแบบการพัฒนาที่มีความขัดแย้งต่อวิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิมมีรูปแบบอาคารร้านค้าที่ทันสมัยซึ่งทำลายเอกลักษณ์ของชุมชนริมน้ำถูกเปลี่ยนแปลงไป และมีความขัดแย้งด้านผลประโยชน์ในการแย่งชิงลูกค้า

4. ผู้บริโภคที่เป็นชาวบ้านในชุมชน เป็นประชาชนชุมชนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดทางสังคม มีความสามัคคี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พฤติกรรมในการเข้ามาใช้พื้นที่ตลาดน้ำเพื่อซื้อที่สินค้าเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่บริเวณย่านพาณิชยกรรมริมถนนคู่มือ

1. ผู้ประกอบการค้าบริเวณพื้นที่ตลาดริมถนนคู่มือ ซึ่งมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตร ทั้งการค้าปลีกบริเวณริมทาง ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการกีดขวางเส้นทางการสัญจร และความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยของทางเท้าและลอยริมทาง

2. ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นประชาชนในพื้นที่ และเป็นผู้ประกอบการค้าที่มาซื้อสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายตามพื้นที่ต่างๆ ของชุมชน

5.3.2 ประชากรการท่องเที่ยว

ในพื้นที่ศึกษามีอุทยานประวัติศาสตร์โบราณสถานโบราณวัตถุเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญระดับโลก ซึ่งมีผู้เข้ามาเยี่ยมชมเยือนทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จากการศึกษาวิเคราะห์จำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวในกลุ่มกรุงเทพมหานคร และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

พฤติกรรมประชากรการท่องเที่ยว

จากการศึกษาโดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจร ซึ่งปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา นั้น นักท่องเที่ยวมักจะเข้าไปเที่ยวในนครประวัติศาสตร์ก่อนแล้วจึงวนออกมาเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวบนถนนประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบนถนนประวัติศาสตร์ขาดความน่าสนใจ จึงมีการศึกษาเพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวบนถนนประวัติศาสตร์บริเวณด้านตอนเหนือของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาในอนาคตดังนี้

1) จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนเดิมเพื่อเพิ่มความน่าสนใจเพิ่มศักยภาพในการเที่ยวชมโบราณสถานภายในตำบล จัดกิจกรรมการจำลองวิถีชีวิตย้อนยุคไปในอดีตเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตในอดีตของชุมชน

2) เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง โดยใช้การสัญจรทางน้ำ เนื่องจากพื้นที่มีแม่น้ำไหลมาบรรจบกันสามสายสามารถเชื่อมโยงได้ทุกพื้นที่ นักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนริมแม่น้ำ

5.3.3 ประชากรในเขตอิทธิพล

จากการศึกษาวิเคราะห์ประชากรในเขตอิทธิพลซึ่งเป็นประชากรในเขตพื้นที่ติดต่อใกล้เคียงกับพื้นที่ศึกษา และเข้ามาใช้พื้นที่โครงการด้านการท่องเที่ยว การติดต่อซื้อขายสินค้า และเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

พฤติกรรมของประชากรในเขตอิทธิพล

1. ประชากรส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เข้ามาติดต่อกับหน่วยงานราชการ เนื่องจากในพื้นที่ศึกษาเป็นศูนย์กลางของหน่วยงานราชการในระดับอำเภอ
2. ประชากรทำการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อนำไปจำหน่ายในชุมชนของตนเอง
3. ด้านการคมนาคมขนส่ง ประชากรเข้ามาใช้บริการรถขนส่งประจำทาง เพื่อเดินทางสู่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากสถานีขนส่งตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ศึกษา

5.4 การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพในอนาคต

5.4.1 เกณฑ์การวิเคราะห์และข้อจำกัดทางกายภาพของพื้นที่

การศึกษวิเคราะห์พื้นที่ศึกษาทางด้านสภาพปัญหาต่างๆ ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ในเชิงตรรกวิทยา และการศึกษวิเคราะห์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยหลักการและเหตุผลรวมถึงแนวทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในพื้นที่ศึกษามีข้อจำกัดลักษณะทางกายภาพในอนาคตดังนี้

5.4.1.1 ข้อจำกัดทางอุทกศาสตร์

เนื่องจากที่ผ่านมาพื้นที่เกาะเมืองอยุธยาเป็นพื้นที่ราบลุ่มและพื้นที่ศึกษานั้นอยู่ติดริมแม่น้ำทั้งสามด้าน จากสถิติบอกว่าบริเวณเกาะเมืองนั้นมีน้ำท่วมขัง แต่ภาครัฐได้มีการสร้างเขื่อนป่าสักชลสิทธิ์ ทำให้การท่วมขังของน้ำนั้นลดลงแต่จะท่วมเฉพาะบริเวณริมตะลิ่งเท่านั้น

5.4.1.2 ข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน

บริเวณพื้นที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก บริเวณริมถนนอุทกตลอดแนวยาวได้มีการใช้เป็นพื้นที่อยู่อาศัยจนเต็มบริเวณพื้นที่จึงทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบของการสร้างอาคารบ้านเรือน และทำให้เกิดปัญหาการเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ทั้งสองฝั่ง การใช้พื้นที่จึงต้องมีการขยายตัวไปทางด้านข้างทั้งสองฝั่งของแม่น้ำ ดังนั้นการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ควรได้รับการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินต่อเนื่องจากศูนย์กลางการค้าพาณิชยกรรมของคนอยุธยา เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ศูนย์กลางกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมีการปรับปรุงเพื่อรองรับการขยายตัวด้านการท่องเที่ยวจึงมีความพร้อมในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณในการบริการชุมชนทางด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง และกำหนดมาตรการในการควบคุมรูปแบบอาคารให้มีความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของชุมชน เป็นการส่งเสริมเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชุมชนริมน้ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

7.1 สรุปสาระสำคัญของการศึกษา

การศึกษาโครงการปรับปรุงศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรบรัตนไชย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสรุปสาระสำคัญของโครงการจากการศึกษาและวิเคราะห์พื้นที่ศึกษา ซึ่งได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปในระดับประเทศ ระดับภาค ระดับจังหวัด ระดับผังเมืองรวมเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ระดับพื้นที่ศึกษาชุมชนตำบลหอรบรัตนไชยและระดับพื้นที่โครงการศึกษา โดยได้ทำการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม กายภาพ รวมทั้งแผนและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและเอกชนที่มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่โครงการในอนาคต โดยการศึกษาถึงศักยภาพตลอดจนข้อจำกัดของพื้นที่ศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ศึกษาและสรุปบทบาทที่สำคัญ เพื่อการพัฒนาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่ศึกษาโดยการกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินการออกแบบวางผัง และนำแผนและผังไปปฏิบัติใช้ให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

จากการศึกษาบทบาทและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและเป็นแนวทางในการปรับปรุงชุมชนตำบลหอรบรัตนไชยให้เป็นชุมชนที่มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ และด้านการท่องเที่ยวของผังเมือง รวมชุมชนตำบลหอรบรัตนไชยจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยพื้นที่ศึกษาที่จะพัฒนาและปรับปรุงเพื่อเป็นพื้นที่เศรษฐกิจในปัจจุบันชุมชนมีพื้นที่ประมาณ 2,187 ไร่ มีการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทพาณิชยกรรมกระจายไปตามแนวถนนอุททอง ซึ่งเป็นถนนสายหลักของพื้นที่ศึกษาและเป็นเส้นทางคมนาคมสายสำคัญของเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ที่เป็นส่วนช่วยส่งเสริมในการพัฒนาพื้นที่และเพิ่มศักยภาพของชุมชนให้มากยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ดังนั้นการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ศึกษาให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจทางด้านพาณิชยกรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จึงต้องทำการศึกษาถึงปัญหาและผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนและโครงการที่จะเกิดขึ้น เช่น ปัญหาของสภาพพื้นที่ ปัญหาด้านอาชีพและรายได้ของคนในชุมชน ปัญหาด้านภูมิทัศน์ และปัญหาด้านกรรมสิทธิ์ที่ดิน ซึ่งในการวิเคราะห์ถึงปัญหาของ

พื้นที่ในด้านต่าง ๆ นี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงชุมชนให้ดีขึ้นต่อไป และในการหาแนวทางในการปรับปรุงพื้นที่เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชนจึงจำเป็นต้องทำการหาพื้นที่ที่เหมาะสมกับการพัฒนาและปรับปรุงชุมชนเพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของภาคกลาง และเป็นการรองรับการให้บริการแก่คนในชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง และประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาถึงบทบาท ศักยภาพ และปัญหาของพื้นที่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงได้วางแนวทางการแก้ไขและปรับปรุงพื้นที่ให้สามารถพัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจทางด้านพาณิชยกรรมได้ในอนาคต โดยได้วางแนวทางในการพัฒนาในด้านกายภาพเพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในขั้นต่อไป เช่น การจัดระบบโครงข่ายคมนาคม การพัฒนาพื้นที่โดยการจัดกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มการค้าและการพาณิชยกรรม กลุ่มท่องเที่ยวและพื้นที่รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ และในการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจทางการพาณิชยกรรมได้จัดวางแนวความคิดของกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการหาข้อดีและข้อเสียของในแต่ละแนวทางเลือก และนำมาสรุปเพื่อหาแนวทางเลือกในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ ผลกระทบ และความสอดคล้องต่อกิจกรรมเดิมของคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมต่อการพัฒนาและการวางแนวทางการแก้ปัญหาของชุมชน

ดังนั้นในการวางแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงชุมชน โดยได้นำผลของการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาของพื้นที่ นโยบายและเป้าหมายในการพัฒนา รวมทั้งความต้องการพื้นที่ของกิจกรรมต่าง ๆ นำมาสรุปพร้อมกับแนวความคิดในการออกแบบและวางผัง โดยนำแนวความคิดต่าง ๆ ในการพัฒนา ประกอบไปด้วย แนวความคิดในการกำหนดจินตภาพ ฯลฯ โดยได้นำแนวความคิดต่าง ๆ มาประกอบเพื่อสรุปเป็นผลของการออกแบบและวางผังเพื่อปรับปรุงพื้นที่ศึกษาให้เป็นพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนและพื้นที่พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยผลของการออกแบบและวางผังพื้นที่ศึกษาชุมชนตำบลหอรัตนไชย ซึ่งจะนำไปปฏิบัติโดยแบ่งวาระในการปรับปรุงและพัฒนาของโครงการออกเป็น 4 ช่วง ๆ ละ 5 ปี คือ ช่วงที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2552 พัฒนาระบบโครงข่ายคมนาคม พัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ที่รกร้างและไม่ใช้ประโยชน์ปรับปรุงร้านค้าสองฝั่งถนน ปรับปรุงและทำการอนุรักษ์เรือนแถวไม้ และข้อกำหนดของอาคารในพื้นที่ช่วงที่ 2 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 – 2557 พัฒนาระบบสาธารณูปโภค / สาธารณูปการ ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ตามโครงการจัดสร้าง ได้แก่ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่จอดรถ ร้านอาหาร ร้านเช่าจักรยาน ท่าเรือข้ามฟาก ท่าเรือสำหรับนักท่องเที่ยว ร้านค้าและร้านขายของที่ระลึก ช่วงที่ 3 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 –

2562 พัฒนาพื้นที่สองฝั่งถนน พัฒนาพื้นที่การค้าที่เกี่ยวข้องกับการพาณิชย์กรรม ช่วงที่ 4 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 – 2567 ปรับปรุงขยายพื้นที่อนุรักษ์ปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มพื้นที่ตลาดการค้าและพื้นที่ท่องเที่ยว รวมระยะเวลาการดำเนินงาน 20 ปี โดยในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่จะใช้มาตรการต่าง ๆ ในการปฏิบัติ เช่น ข้อบังคับ กฎหมาย ข้อกำหนด เพื่อให้ควบคุมและดำเนินการพัฒนาให้เป็นไปตามแผนและผังที่กำหนดเอาไว้ โดยได้อาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนและผังที่กำหนดเอาไว้

7.2 ข้อเสนอแนะ

โครงการปรับปรุงพื้นที่ศูนย์กลางชุมชนตำบลหอรบรัตนไชย โดยในการศึกษาการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ได้ให้ความสำคัญในส่วนของการออกแบบวางผัง และการนำแผนและผังไปปฏิบัติ โดยในการศึกษาเบื้องต้นได้ทำการศึกษาพื้นฐานรูปถึงบทบาท นโยบายในการพัฒนาและปรับปรุงชุมชน ตลอดจนแนวโน้มการพัฒนาตามความสำคัญของพื้นที่ จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาและการพัฒนาพื้นที่ต่อไป คือ การศึกษาในส่วนของการลงทุนเบื้องต้น (FEASIBILITY STUDY) ของโครงการ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ และเพื่อความสำเร็จในการออกแบบและวางผังโครงการ และเพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าสามารถนำมาใช้กับการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สำหรับโครงการหรือไม่ ซึ่งในการศึกษาในรายละเอียดต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะจะทำให้การศึกษาพื้นที่และจัดทำโครงการมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

1. การออกแบบด้านสถาปัตยกรรม

ในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นส่วนที่นำการวิเคราะห์และการศึกษาสภาพโดยรอบของพื้นที่มาเป็นส่วนช่วยในการออกแบบ จึงควรทำแนวทางเลือกในการจัดวางกลุ่มอาคารในหลาย ๆ แนวทางเพื่อหาแนวทางที่ดีที่สุด และควรคำนึงถึงวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ที่เป็นตัวตนของชุมชน เพื่อสร้างเป็นลักษณะเด่นของชุมชน

บรรณานุกรม

กรมการผังเมือง. “ข่าวสารกรมการผังเมือง” กรุงเทพฯ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “โครงการจัดทำผังเมืองเฉพาะ
บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาและพื้นที่ใกล้เคียง” กรุงเทพฯ ม.ป.ท.
,2547

มหาวิทยาลัยศิลปากร. “โครงการรักษาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและ
สิ่งแวดล้อมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม” กรุงเทพฯ ม.ป.ท.,2545

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. “Media and Approaches Used for Raising Local Awareness
in Old Town Phuket Conservation Program” กรุงเทพฯ ภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง. ,2540

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. “Local Initiatives for Old Conservation planning: An
Experience of Muang Phuket , Thailand” กรุงเทพฯ ภาควิชาการวางแผน
ภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า
คุณทหารลาดกระบัง. ,2540

สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. “แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนานคร
ประวัติศาสตร์” พระนครศรีอยุธยา ม.ป.ท. ,2544

อ.สมชาติ จิ่งสิริอารักษ์. “การอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน 2”
กรุงเทพฯ ม.ป.ท.,2540

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้